

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ ๒ (๒๕๔๔)

Report of Baseline Survey Round 2 (2001)

โครงการกาญจนบุรี

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

Kanchanaburi Project

Institute for Population and Social Research, Mahidol University

Supported by The Wellcome Trust

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)
Report of Baseline Survey Round 2 (2001)

โครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
Kanchanaburi Project, Institute for Population and Social Research, Mahidol University
Supported by The Wellcome Trust

no. 1-1/02
IPSR Publication No. 268
ISBN 974-05-0193-1

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)

Cataloging in Publication Data

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) = Report of baseline survey round 2 (2001) / บรรณาธิการ, สุรีย์พร พันพืง, จิรกิต บุญชัยวัฒนา. - - พิมพ์ครั้งที่ 1. - - นครปฐม : โครงการกาญจนบุรี สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.

ISBN 974-05-0193-1

1. กาญจนบุรี -- ภาวะสังคม -- วิจัย. 2. การเปลี่ยนแปลงประชากร -- ไทย -- กาญจนบุรี -- วิจัย.
3. การวางแผนพัฒนาระดับจังหวัด -- วิจัย. I. สุรีย์พร พันพืง, บรรณาธิการ. II. จิรกิต บุญชัยวัฒนา, บรรณาธิการ. III. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. โครงการกาญจนบุรี.
IV. ชื่อเรื่อง : Report of baseline survey round 2 (2001)

HB850.5.T5 ร451 2545

พิมพ์ครั้งแรก พุศจิกายน 2545

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ 0-2441-9666, 0-2441-0201 ต่อ 115

โทรสาร 0-2441-9333

E-mail : directpr@mahidol.ac.th

Homepage : [URL://www.ipsr.mahidol.ac.th](http://www.ipsr.mahidol.ac.th)

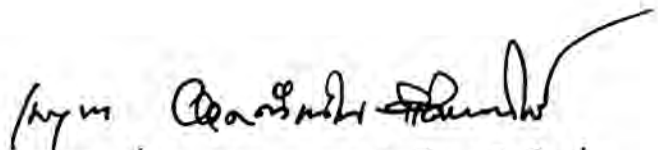
[//www.population.mahidol.ac.th](http://www.population.mahidol.ac.th)

คำนำ

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล กำลังดำเนินงาน โครงการกาญจนบุรี ที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก The Wellcome Trust นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา วัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ศึกษา (หมู่บ้านและชุมชน 100 แห่ง ในจังหวัดกาญจนบุรี) อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลกระทบของการดำเนินการของกิจกรรมต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนที่มีต่อชุมชน และมีการสร้างฐานข้อมูลทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมของจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งทำการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรด้วย

รายงานฉบับนี้ เป็นรายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐานในรอบ 2 (2544) ของโครงการกาญจนบุรี โดยได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัย และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชากรในพื้นที่ศึกษา โดยศึกษาเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงของประชากรและสภาวะสุขภาพในการสำรวจรอบ 1 (2543)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม หวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายและการวางแผนระดับชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดกาญจนบุรีให้เข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการศึกษาอย่างต่อเนื่องในประเด็นต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมในระดับจังหวัดและประเทศต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจมา ยอดดำเนิน-แอ็ดติกข์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม

กิตติกรรมประกาศ

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) นี้ จะสำเร็จลุล่วงไปไม่ได้ ถ้าปราศจากความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

ประชากรทุกคนในพื้นที่ศึกษา รวมทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งช่วยประสานนำทาง ให้ข้อมูล อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนถึงพักแรมที่มัสยิด

สำนักวิจัยและบริการวิชาการ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี ที่ให้การช่วยเหลือในการรับสมัคร และคัดเลือกผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ และอำนวยความสะดวกในเรื่องสถานที่จัดอบรม และที่พักระหว่างการอบรมพนักงานสัมภาษณ์และผู้คุมงานสนาม รวมทั้งติดตามและประเมินผลการทำงานของทีมงานภาคสนาม

คุณมาตี สันภูวรรณ ผู้คุมงานสนามในการเก็บข้อมูลด้านภูมิศาสตร์และข้อมูลพื้นฐาน รวมทั้งพนักงานสัมภาษณ์ ที่ร่วมแรงร่วมใจในการเก็บและตรวจสอบข้อมูล ทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและเสร็จในช่วงเวลาที่กำหนด และคุณอัจฉรา มาศมาลัย ที่ช่วยประเมินผลคุณภาพข้อมูล

รองศาสตราจารย์ ดร. เบญจา ยอดคำเนิน-แอ็ดติงส์ ศาสตราจารย์ ดร. ปราโมทย์ ประสาทกุล และรองศาสตราจารย์ ดร. จรรยา เศรษฐบุตร ที่ปรึกษาโครงการฯ ตลอดจนคณาจารย์และนักวิจัยของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม สำหรับคำแนะนำและคำวิจารณ์ที่ทำให้การศึกษารั้งนี้สมบูรณ์

คุณอรพรรณ หันจางสิทธิ์ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในสำนักงานผู้อำนวยการสถาบันฯ ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือ ทั้งในเรื่องการพิมพ์ การเงินและอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณสมหญิง สุวรรณวัฒน์ และคุณสมชาย ทรัพย์ยอดแก้ว ในการจัดรูปเล่ม

สุดท้ายนี้ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ The Wellcome Trust ที่ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินการโครงการกาญจนบุรี

คณะผู้วิจัย

พฤษภาคม 2545

บทคัดย่อ

รายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

โครงการกาญจนบุรี ใช้วิธีการศึกษาแบบเฝ้าระวังทางประชากร (Demographic Surveillance) คือ การใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนดประชากรที่ศึกษา แล้วติดตามการเปลี่ยนแปลงทางประชากร เศรษฐกิจ และสถานะสุขภาพของประชากรทุกคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษาที่กำหนดไว้ตั้งแต่การสำรวจรอบ 1 (2543) ซึ่งประชากรที่ศึกษาในรอบสำรวจนี้ อาจไม่ใช่ประชากรเดียวกับการสำรวจรอบ 1 (2543) ทั้งหมด แต่ประชากรในทั้งสองรอบการศึกษานี้ อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน

พื้นที่ศึกษาของโครงการกาญจนบุรี ประกอบด้วย หมู่บ้าน/ชุมชนอาคาร 100 แห่ง แบ่งเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่พืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยแต่ละพื้นที่มี 20 หมู่บ้าน/ชุมชนอาคาร การเก็บข้อมูลมี 3 ระดับ คือ หมู่บ้าน ครัวเรือน และบุคคล ใช้เวลาเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 15 สิงหาคม 2544

ประชากรในพื้นที่ศึกษามีทั้งสิ้น 46,029 คน เป็นชาย 22,197 และหญิง 23,832 จาก 12,657 ครัวเรือน เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจในรอบ 1 (2543) พบว่าประชากรรวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 และครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 ส่วนอัตราส่วนเพศ พบว่า สัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชายทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นพื้นที่สูง และโครงสร้างอายุคงพบแบบแผนเดียวกับการสำรวจในรอบแรก คือ ในพื้นที่สูงมีสัดส่วนของประชากรวัยเด็กสูงกว่าประชากรวัยแรงงานและวัยสูงอายุ และในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุสูงสุด

ในด้านอาชีพ พบว่ามีรูปแบบเช่นเดียวกับการสำรวจในรอบ 1 (2543) คือ ประชากรชายส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะในพื้นที่สูง (ร้อยละ 75) และต่ำสุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 15) และพบสัดส่วนของผู้ไม่มีงานทำทั้งหญิงและชายในรอบ 2 (2544) ลดลงทุกพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์การย้ายถิ่น พบว่า ร้อยละ 82 ของประชากรเป็นผู้ไม่ย้ายถิ่น อัตราการย้ายถิ่นออกเท่ากับ 10 และอัตราการย้ายถิ่นเข้าเท่ากับ 8 โดยอัตราการย้ายถิ่นเข้าในรอบ 2 (2544) สูงกว่าอัตราการย้ายถิ่นเข้าในรอบ 1 (2543) ประมาณ 2 เท่าในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง

ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัวไม่เปลี่ยนแปลงจากการสำรวจในรอบแรก คือ อัตราเจริญพันธุ์รวมยังคงเท่ากับ 2.1 และอัตราเจริญพันธุ์รายอายุยังคงรูปแบบเดิม คือ เริ่มต้นที่ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำในกลุ่มอายุ 15-19 แล้วสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มอายุถัดไป (20-24 ปี) และลดต่ำลงเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น โดยพื้นที่สูงยังคงเป็นพื้นที่ที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด สำหรับแบบแผนการคุมกำเนิดนั้น หมันหญิงเป็นวิธีคุมกำเนิดที่นิยมสูงที่สุด รองลงมา คือ ยาเม็ดคุมกำเนิด และขี้ผึ้งคุมกำเนิด

ในเรื่องของสุขภาพ พบว่า ประชากร ร้อยละ 60 รายงานว่ามีการเจ็บป่วย โรคที่เป็นมากที่สุด คือ โรคหวัด ความดันโลหิต และโรคกระเพาะ/ทางเดินอาหาร สำหรับการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ขาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง และยาแก้ปวด มีน้อยในเกือบทุกประเภท คือ ไม่ถึงร้อยละ 10 ยกเว้นบุหรี่ ประชากรในพื้นที่สูงจะสูบบุหรี่เป็นประจำมากถึงร้อยละ 47 เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจรอบ 1 (2543) พบสัดส่วนการบริโภคลดลงเกือบทุกประเภท ยกเว้นการบริโภคเครื่องดื่มชูกำลัง

ภาวะการตาย พบว่าอัตราตายในรอบ 2 (2544) ต่ำกว่าในรอบแรกทุกพื้นที่ศึกษา โดยขนาดและแบบแผนการตายคล้ายคลึงกับประชากรทั่วไป คือ เพศชายมีอัตราตายสูงกว่าเพศหญิง ส่วนแบบแผนการตายมีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ สำหรับสาเหตุการตายที่สำคัญ คือ เจ็บป่วย อุบัติเหตุ ถูกฆาตกรรม และการฆ่าตัวตาย

การร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม โดยเฉพาะประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน พบสัดส่วนความคิดเห็นที่ว่าชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าหญิงในทุกพื้นที่ศึกษา สำหรับปัญหาเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไข 5 อันดับแรก คือ ปัญหาเรื่องถนน ยาเสพติด ระบบประปา ระบบไฟฟ้า และระบบโทรศัพท์

ABSTRACT
Report of Baseline Survey (2001)
Institute for Population and Social Research, Mahidol University

The Kanchanaburi Project is a demographic surveillance survey project, which is an area based study. The population in study area of the first round (2000) are followed up in order to record changes in their demographic, social, economic and health status characteristics. However, the population in the second round (2001) is not exactly the same group as the first round. This is because there were evidences of birth, death, in-migration and out-migration occurred in the study areas during 1st July 2000 – 30th June 2001.

The Kanchanaburi project's study area comprises of 100 villages/census blocks selected from five strata; urban/semi-urban, rice, plantation, uplands and mixed economy. There were 20 villages/census blocks in each stratum. Three sets of data collection instruments, community, household and individual were used in the annual enumeration of the field site communities. This enumeration was conducted during 1st July to 15th August 2001.

The enumeration listed 12,657 households in the study area with a population of 46,029 (22,197 males and 23,832 females). Comparing to the first round, the number of households increased by 9 percent, and the population increased by 8 percent. It was also found that there were more males than females in every strata except for the uplands stratum. The age structure of population was similar to that of the first round, which in the uplands, proportion of children was higher than proportion of population in labour force age and elderly. In the urban/semi-urban area, proportion of elderly was the highest.

Population's occupational pattern of the two rounds are similar. Majority of population was in agriculture, which the highest proportion was in the uplands (75%), and lowest proportion was in the urban/semi-urban (15%). However, the proportion of unemployment for both males and females declined in the second round, in every strata.

About 82 percent of population in the study area were non-migrants. The out-migration, and in-migration rates were 10 percent and 8 percent respectively. The in-migration of population in the second round was about 2 times higher than that of the first round in very strata except for the urban/semi-urban.

Fertility and family planning patterns did not change during this period. The total fertility rate remained at 2.1, and age-specific-fertility rates stayed the

same, which the lowest was in age 15-19, and the highest was in age 20-24. Female sterilisation was the most popular contraceptive method, followed by pills and injection.

Colds were the most common sickness reported (60%) during 1st July 2000 – 30th June 2001. The following problems are blood pressure, and gastroenteropathy. Consumption of addictive substances such as cigarettes, beer, liquor and tonic drinks was low, which was less than 10 percent, except for the cigarettes. Although proportions of population consumed addictive substances reduced, the proportion of those who consumed energetic beverages increased.

Mortality levels in the second round was lower than that of the first round in every strata, and the mortality patterns were similar to that found in the general Thai population. Males had higher mortality than female, and the mortality pattern had a J-shape. Main caused of deaths were sickness, accidents, murder and suicide. Only five percent of deaths were not registered, which was lower than that of the first round.

The majority of population did not join community development groups, especially those in urban/semi-urban. For the opinion on gender roles and development, the majority thought that males played more important roles in the development than females in every strata. The most five urgent problems in community were road, drug, pipe water, electricity and telephone systems.

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
บทคัดย่อ	ค
Abstract	ง
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ต
แผนภูมิ	ด
1 บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย	5
2.1 แนวคิดและคำนิยาม	5
2.2 พื้นที่ศึกษา	7
2.3 เครื่องมือเก็บข้อมูล	8
2.4 การทดสอบแบบสอบถาม	10
2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล	10
2.6 ผู้เก็บข้อมูล	10
2.7 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล	11
2.8 การควบคุมคุณภาพข้อมูล	14
2.9 ข้อมูลที่เก็บได้	15

3. ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	19
3.1 แนวความคิดและคำจำกัดความ	19
3.2 ลักษณะของข้อมูลเชิงพื้นที่โครงการกาญจนบุรี	19
3.3 ข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์	20
3.4 วิธีเก็บข้อมูลโดยการกคค่าพิกัด	21
3.5 ระยะเวลาในการกคค่าพิกัด	23
3.6 การนำเข้าข้อมูลและแปรผลข้อมูล	23
3.7 การตรวจสอบและแก้ไขข้อมูล	24
3.8 การเชื่อมโยงระหว่างตารางเชิงพื้นที่กับตารางคร้วเรือน	25
3.9 ภาพถ่ายทางอากาศ	25
3.10 สรุป	28
4. ลักษณะทั่วไปของประชากร	31
4.1 จำนวนประชากร	31
4.2 อัตราส่วนเพศ	34
4.3 โครงสร้างอายุ	36
4.4 อายุมัธยฐาน	40
4.5 อัตราส่วนพึ่งพิง	40
5. กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	43
6. การย้ายถิ่น	47
6.1 การย้ายถิ่นเข้า	48
6.2 การย้ายถิ่นออก	49
6.3 สรุป	50

	หน้า
7. ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว	56
7.1 ภาวะเจริญพันธุ์	
7.2 การวางแผนครอบครัว	
8. สุขภาพอนามัย	62
8.1 สภาวะการเจ็บป่วยและไม่สบาย	
8.2 การเจ็บป่วยหรือไม่สบายด้วยโรคต่าง ๆ	
8.3 สุขนิสัยที่มีผลต่อสภาวะสุขภาพอนามัย	
8.4 พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ	
8.5 การเปรียบเทียบการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ระหว่างรอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	
8.6 สรุป	
9. ภาวะการตาย	75
9.1 ข้อมูลทั่วไป	
9.2 ขนาดและแบบแผนการตาย	
9.3 การตายจำแนกตามพื้นที่	
9.4 สาเหตุการตายและการจดทะเบียนการตาย	
9.5 สรุป	
10. การพัฒนาชุมชน	85
10.1 สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่ม	
10.2 การจัดตั้งกลุ่มเพื่อกิจกรรมชุมชน	
10.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม/ชมรม	
10.4 ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม	
10.5 บทบาทหญิงชายกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน	
10.6 กิจกรรมสำคัญและปัญหาเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา	
10.7 สรุป	

		หน้า
สรุป		93
ภาคผนวก 1	ตาราง	99
ภาคผนวก 2	หน้าที่และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์	105
ภาคผนวก 3	แบบสอบถาม	111
ภาคผนวก 4	รายชื่อคณะทำงาน	153
ภาคผนวก 5	รายชื่อผู้เขียนรายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)	157

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 4.1	จำนวนประชากร จำแนกตามเพศ และพื้นที่, รอบ 2 (2544)	31
ตาราง 4.2	จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร และร้อยละของการเปลี่ยนแปลง จำแนกตามเพศ และพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	33
ตาราง 4.3	อัตราส่วนเพศ จำแนกตามกลุ่มอายุ และพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	35
ตาราง 4.4	การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุ และพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	39
ตาราง 4.5	อัตราส่วนพึงพิง อัตราส่วนพึงพิงวัยเด็ก อัตราส่วนพึงพิงวัยสูงอายุ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	41
ตาราง 5.1	การกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามกิจกรรม ทางเศรษฐกิจ เพศ และพื้นที่	44
ตาราง 5.2	เปรียบเทียบการกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตาม กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพศ และพื้นที่	46
ตาราง 6.1	อัตราการย้ายถิ่นออก การย้ายถิ่นเข้า และจำนวนประชากร จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	52
ตาราง 6.2	การกระจายร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่น จำแนกตามพื้นที่ เพศ และอายุ, รอบ 2 (2544)	53
ตาราง 6.3	การกระจายร้อยละของผู้ย้ายถิ่นเข้าและออก จำแนกตามสถานที่ต้นทาง และปลายทางของการย้ายถิ่น และพื้นที่, รอบ 2 (2544)	54

	หน้า	
ตาราง 7.1	ค่าเฉลี่ยของเด็กเกิดรอด เด็กมีชีวิตอยู่ และเด็กเสียชีวิตของสตรีอายุ 50 ปี จำแนกตามพื้นที่ปี 2543-2544	58
ตาราง 7.2	ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามพื้นที่ และรอบสำรวจ	59
ตาราง 7.3	ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิด และกลุ่มอายุ, รอบ 2 (2544)	60
ตาราง 8.1	การกระจายร้อยละของสภาวะการเจ็บป่วยหรือไม่สบายในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	64
ตาราง 8.2	การกระจายร้อยละของสุขนิสัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	67
ตาราง 8.3	การกระจายร้อยละของพฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	69
ตาราง 9.1	จำนวนตาย และอัตราตายของประชากร จำแนกตามอายุ และเพศ	76
ตาราง 9.2	อัตราตายรายอายุและเพศ (ต่อพัน) ของประชากรที่ศึกษา จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	79
ตาราง 10.1	การกระจายร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมในปัจจุบัน จำแนกตามพื้นที่	85
ตาราง 10.2	การกระจายร้อยละของกลุ่ม/ชมรม จำแนกตามรูปแบบการจัดตั้งและพื้นที่	86
ตาราง 10.3	การกระจายร้อยละความไม่พึงพอใจต่อกลุ่ม/ชมรม จำแนกตามพื้นที่	87

ตาราง 10.4	การกระจายร้อยละการดำเนินงานของกลุ่ม/ชมรมในปัจจุบัน จำแนกตามพื้นที่	88
ตาราง 10.5	การกระจายร้อยละความคิดเกี่ยวกับความเป็นชายหญิงและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านจำแนกตามพื้นที่	89
ตาราง 10.6	การกระจายร้อยละของปัญหา 5 อันดับแรกที่ต้องพัฒนาหรือแก้ไข อย่างเร่งด่วน จำแนกตามพื้นที่	90

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพ 1.1	แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดกาญจนบุรี	3
ภาพ 1.2	แผนที่จังหวัดกาญจนบุรีแสดงพื้นที่ศึกษา	4
ภาพ 3.1	ค่าพิกัดที่แปรผลเป็นข้อมูลเวกเตอร์ประเภทจุด	24
ภาพ 3.2	ภาพถ่ายทางอากาศที่วางซ้อนกัน บริเวณบ้านยางโทน ตำบลศรีมงคล อำเภอไทรโยค	27
ภาพ 3.3	ภาพถ่ายทางอากาศที่ต่อภาพแล้ว บริเวณบ้านยางโทน ตำบลศรีมงคล อำเภอไทรโยค	28

แผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิ 4.1 การกระจายประชากร จำแนกตามพื้นที่ รอบ 2 (2544)	32
แผนภูมิ 4.2 ปริมาณประชากร : เมือง/กึ่งเมือง รอบ 2 (2544)	36
แผนภูมิ 4.3 ปริมาณประชากร : ชั่ว รอบ 2 (2544)	37
แผนภูมิ 4.4 ปริมาณประชากร : พืชไร่ รอบ 2 (2544)	37
แผนภูมิ 4.5 ปริมาณประชากร : ที่สูง รอบ 2 (2544)	38
แผนภูมิ 4.6 ปริมาณประชากร : ผสมผสาน รอบ 2 (2544)	38
แผนภูมิ 4.7 อัตราส่วนพึ่งพิง อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	42
แผนภูมิ 6.1 อัตราการย้ายถิ่นเข้า และอัตราการย้ายถิ่นออก, รอบ 2 (2544)	54
แผนภูมิ 6.2 อัตราการย้ายถิ่นเข้า : รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	55
แผนภูมิ 7.1 การกระจายร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและกลุ่มอายุ, รอบ 2 (2544)	61
แผนภูมิ 8.1 ร้อยละของโรค 3 อันดับแรกที่ทำให้สัมพัทธ์ระบุนุ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)	65
แผนภูมิ 8.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำแนกตามพื้นที่, ระหว่างรอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	73
แผนภูมิ 9.1 เปรียบเทียบอัตราตายรายอายุและเพศ รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	77

	หน้า
แผนภูมิ 9.2 อัตราตายรวมจำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	78
แผนภูมิ 9.3 อัตราตายรวมจำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	80
แผนภูมิ 9.4 สาเหตุของการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษา, รอบ 2 (2544)	81
แผนภูมิ 9.5 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามสาเหตุการตายและพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)	82
แผนภูมิ 9.6 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามการจดทะเบียนตาย และอายุ, รอบ 2 (2544)	83

1 บทนำ

โครงการกาญจนบุรีได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 ด้วยความสนับสนุนของ The Wellcome Trust โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของประชากรในพื้นที่ศึกษา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลกระทบของการดำเนินการของกิจกรรมต่างๆ ของทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีต่อชุมชน ข้อมูลพื้นฐานทั้งในระดับมหภาคและจุลภาคเป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางประชากรดังกล่าว

กาญจนบุรีเป็นจังหวัดพรมแดนทางทิศตะวันตกของประเทศไทย ติดกับประเทศสหภาพเมียนมาร์ ทำให้มีการอพยพย้ายถิ่นเข้าทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมายจากประเทศสหภาพเมียนมาร์เป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จังหวัดกาญจนบุรียังเป็นแหล่งปลูกพืชไร่ทางเศรษฐกิจหลายชนิด เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม อีกทั้งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ และที่สำคัญอยู่ไม่ไกลนักจากกรุงเทพมหานคร การเลือกพื้นที่ศึกษา 100 หมู่บ้าน/ชุมชนอาครนี้ได้คำนึงถึงความหลากหลายในเรื่องของสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมในจังหวัดด้วย

การแจงนับประชากรในพื้นที่ศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญหนึ่งของโครงการกาญจนบุรี รายงานฉบับนี้เป็นผลของการแจงนับครั้งที่สองในปี 2544 เรียกว่า “การสำรวจข้อมูลพื้นฐานรอบ 2 (2544)” โดยการสำรวจนี้จะทำต่อเนื่องทุก ๆ ปีในช่วงเวลาเดียวกันคือ วันที่ 1 กรกฎาคม ซึ่งเป็นวันกลางปี

ข้อมูลที่เก็บนี้มี 2 ส่วนคือ ข้อมูลพื้นฐานทางประชากร อันได้แก่ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น และข้อมูลอื่นๆ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพอนามัย และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลทางประชากรนี้ จะทำการสำรวจทุก ๆ ปี ส่วนข้อมูลอื่น ๆ นั้น อาจสำรวจทุกปีหรือสำรวจปีเว้นปีก็ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้การเก็บข้อมูลไม่เป็นภาระแก่ผู้ให้ข้อมูล

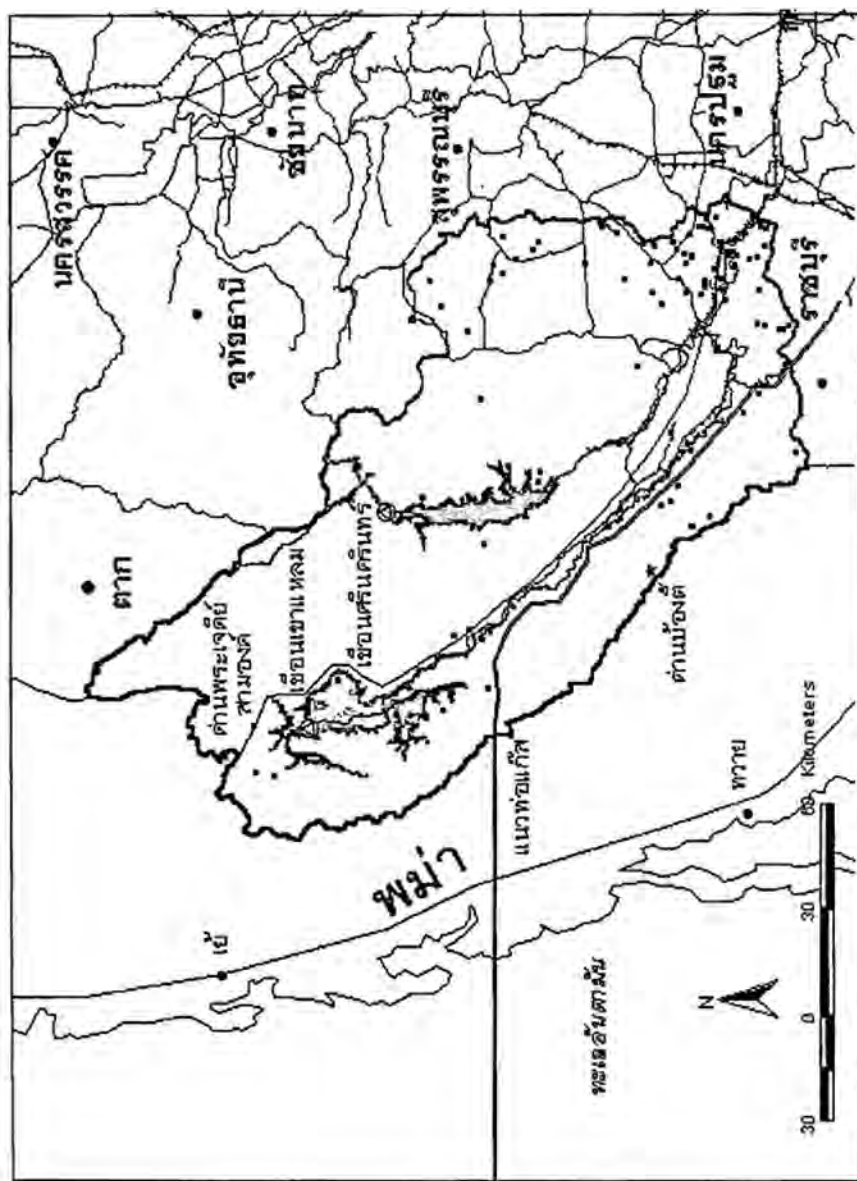
จึงต้องให้แบบสอบถามไม่ยาวมากนัก นอกจากนี้เหตุการณ์บางอย่าง เช่น สภาพแวดล้อม เป็นต้น อาจไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนักในช่วงเวลาเพียงปีเดียว การทอดเวลาให้นานออกไป จะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงได้

ในรายงานฉบับนี้จะกล่าวถึงการเลือกพื้นที่ศึกษา กระบวนการเก็บข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัย และผลของการวิจัยเบื้องต้น โดยในส่วนที่สองเป็นเรื่องเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทั้งหมด เริ่มตั้งแต่แนวคิดและนิยาม การเลือกพื้นที่ศึกษา เครื่องมือเก็บข้อมูล งานสนาม รวมถึงคุณภาพของข้อมูล ส่วนที่สามกล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เพื่อช่วยในการกำหนดตำแหน่งของหมู่บ้านและทำแผนที่เพื่อช่วยในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) ส่วนในบทต่อ ๆ ไปจะเป็นการวิเคราะห์ในระดับครัวเรือนหรือบุคคล

ส่วนที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของประชากร เศรษฐกิจและสังคม ส่วนที่ 5 กล่าวถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่วนที่ 6 การย้ายถิ่น ส่วนที่ 7 ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว ส่วนที่ 8 ภาวะสุขภาพอนามัย ส่วนที่ 9 ภาวะการตาย และส่วนที่ 10 การพัฒนาชุมชน

ภาพ 1.1 แผนที่ประเทศไทยแสดงที่ตั้งจังหวัดกำแพงเพชร

ภาพ 1.2 แผนที่จังหวัดราชบุรีแสดงพื้นที่ศึกษา

2 ระเบียบวิธีวิจัย

2.1 แนวคิดและค่านิยม

วัตถุประสงค์ของโครงการกาญจนบุรี คือ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในพื้นที่ศึกษากับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยพื้นที่ศึกษานี้ คือ หมู่บ้าน/ชุมชนอาคารจำนวน 100 แห่งที่กระจายอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี

ในแต่ละปีจะมีการเก็บข้อมูลพื้นฐานในลักษณะการทำสำมะโนประชากร กล่าวคือ ทำการแจงนับประชากรทุกคนในหมู่บ้าน/ชุมชนอาคารในพื้นที่ศึกษา โดยเก็บข้อมูลระดับครัวเรือน ทุครัวเรือนและระดับบุคคลตั้งแต่อายุ 15 ปีขึ้นไปทุกคน ข้อมูลที่เก็บคือ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชากร เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพอนามัย ซึ่งครัวเรือนนี้อาจจะมีบ้านเลขที่หรือไม่มีบ้านเลขที่ก็ได้

การเก็บข้อมูลพื้นฐานครั้งนี้ เก็บข้อมูลทุครัวเรือนในพื้นที่ที่เคยศึกษาในปี 2543 คือ จำนวน 100 หมู่บ้าน/ชุมชนอาคารในจังหวัดกาญจนบุรี พนักงานสัมภาษณ์จะต้องจับคู่ (matching) ครัวเรือน และบุคคลในครัวเรือนปี 2543 กับบุคคลในครัวเรือนปี 2544 โดยใช้ตารางแสดงครัวเรือน และรายชื่อสมาชิกครัวเรือนในปี 2543 ที่ได้จากการทำสำมะโนปี 2543 ตารางครัวเรือนที่เตรียมไว้จะมีรหัสประจำตัวของแต่ละบุคคล เรียกว่า “หมายเลขประจำบุคคล”

ในปี 2544 พนักงานสัมภาษณ์บันทึกข้อมูลรายละเอียดของสมาชิกเก่าทุกคนก่อน แล้วจึงเพิ่มสมาชิกที่เข้ามาอยู่ใหม่หลังจากเดือนกรกฎาคม 2543 ลงในตารางครัวเรือนของปี 2544

2.1.1 ความหมายของครัวเรือน

การเก็บข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) นี้ยังคงใช้คำนิยามเกี่ยวกับครัวเรือน และบุคคลเช่นเดียวกับปี 2543 และเพิ่มคำนิยามเกี่ยวกับครัวเรือน “เก่า - ใหม่” ดังต่อไปนี้ คือ

ครัวเรือนส่วนบุคคล คือ ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลคนเดียวหรือหลายคน ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านหรือที่อยู่อาศัยเดียวกัน และจัดหาหรือใช้สิ่งอุปโภคบริโภคร่วมกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้อาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติก็ได้

ครัวเรือนกลุ่มบุคคล คือ ครัวเรือนที่ประกอบด้วยบุคคลที่มาอยู่ร่วมกัน เพราะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับระบุให้มาอยู่ร่วมกัน หรือมาอยู่ร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง บุคคลเหล่านี้จะกินรวมกันหรือแยกก็ได้ โดยครัวเรือนกลุ่มบุคคล สำหรับการศึกษานี้ หมายถึง ครัวเรือนกลุ่มบุคคลประเภทสถาบัน ได้แก่ วัด เรือนจำ สถานสงเคราะห์

ครัวเรือนเก่า คือ ครัวเรือนที่

- ก. ได้รับการบันทึกข้อมูลในปี 2543 มาแล้ว และในปี 2544 ยังคงอยู่ในครัวเรือนเดิม บ้านเลขที่เดิม
- ข. หัวหน้าครัวเรือน (ตามที่บันทึกข้อมูลในปี 2543) ตาย หรือย้ายออกไปอยู่นอกหมู่บ้านอย่างถาวร และสมาชิกในครัวเรือนนั้นได้ขึ้นมาเป็นหัวหน้าครัวเรือนแทน
- ค. ครัวเรือนเดิมที่ได้รับการบันทึกข้อมูลในปี 2543 ต่อมาได้มีการแยกบ้านออกเป็น 2 ครัวเรือน หรือมากกว่า ในการสัมภาษณ์จะถือว่าครัวเรือนที่มีหัวหน้าครัวเรือนเดิมอยู่ เป็นครัวเรือนเก่า

ครัวเรือนใหม่ คือ “ครัวเรือนใหม่” ที่เกิดขึ้นหลังการสำมะโนปี 2543 คือ ครัวเรือนที่ไม่เคยถูกสัมภาษณ์ในปี 2543 ด้วยเหตุที่เป็นไปได้หลายกรณี เช่น

- ก. ครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่
- ข. ครัวเรือนที่แยกมาจากครัวเรือนเดิม อาจจะเป็นด้วยเหตุผลของการแต่งงาน
- ค. ครัวเรือนที่ตกรายการในปี 2543 เนื่องจากไม่อยู่บ้าน ด้วยอาจไปเยี่ยมใครที่หมู่บ้านอื่น หรืออาจไปทำงานที่อื่นในช่วงเวลาที่เข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในปี 2543 (หัวหน้าครัวเรือนของบ้านที่ตกรายการนั้นจะต้องไม่เป็นหัวหน้าครัวเรือนของบ้านที่สำรวจในปี 2543)
- ง. เป็นบ้านเดิม (บ้านเลขที่เดิม) แต่บุคคลในครัวเรือนได้ย้ายออกไปหมด และมีบุคคลใหม่ทั้งหมดเข้ามาอยู่ (เช่น เป็นผู้มาเช่าอยู่ใหม่)

ครัวเรือนที่ย้ายออกไปทั้งครัวเรือน คือ ครัวเรือนเดิมที่เคยถูกสัมภาษณ์ปี 2543 แต่ในปี 2544 ครัวเรือนนี้ไม่อยู่บ้านเพราะอาจจะไปทำงานที่อื่น หรือย้ายไปอยู่ที่อื่นอย่างถาวร ในช่วงเวลาที่เข้าไปสัมภาษณ์เก็บข้อมูล จะถูกบันทึกข้อมูลลงใน “แบบบันทึกครัวเรือนที่ย้ายออกไปทั้งครัวเรือน”

2.1.2 สมาชิกครัวเรือน

สมาชิกของครัวเรือน หมายถึง บุคคลทุกคนซึ่งปกติอาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้ (กินอยู่/นอนในครัวเรือนนี้) เป็นเวลาติดต่อกันตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป ในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคม 2543 ถึงเดือนกรกฎาคม 2544

2.2 พื้นที่ศึกษา

ยังคงใช้พื้นที่ศึกษาจำนวน 100 หมู่บ้าน/ชุมชนอาคารที่เป็นตัวอย่างในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 1 (2543) โดยแบ่งเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่พืชไร่

พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน โดยในแต่ละพื้นที่มีหมู่บ้าน 20 หมู่บ้าน/ชุมชนอาคาร ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งพื้นที่ ได้แก่ จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว จำนวนพื้นที่ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะมันสำปะหลังและอ้อย จำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ลักษณะสภาพภูมิประเทศและลักษณะของประชากร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากหน่วยงานของกระทรวงต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลาง และในจังหวัดกาญจนบุรี

พื้นที่ศึกษาในแต่ละพื้นที่มีลักษณะเด่น คือ

- **พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง** คือ ประชากรในเขตเทศบาลโดยแบ่งออกเป็นชุมชนอาคาร ตามการแบ่งของสำนักงานสถิติแห่งชาติ หรือหมู่บ้านที่แรงงานส่วนใหญ่ทำงานนอกภาคเกษตร
- **พื้นที่ปลูกข้าว** เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่มที่มีประชากรส่วนใหญ่ปลูกข้าว
- **พื้นที่พืชไร่** โดยทั่วไปเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ราบลุ่ม และประชากรส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย หรือมันสำปะหลัง
- **พื้นที่สูง** แบ่งตามสภาพภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูง ประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้ปลูกข้าว หรือปลูกพืชไร่
- **พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน** เป็นหมู่บ้านที่เหลืออยู่ซึ่งไม่สามารถจัดอยู่ในกลุ่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในรอบ 2 (2544) เก็บข้อมูลในหมู่บ้าน/ชุมชนอาคารตัวอย่างเดิมของการทำสำมะโน ปี 2543

2.3 เครื่องมือเก็บข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ชุด คือแบบสอบถามสำหรับหมู่บ้าน คริวเรือน และบุคคล

แบบสอบถามหมู่บ้าน

แบบสอบถามหมู่บ้านประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป
- ส่วนที่ 2 : การเกษตร
- ส่วนที่ 3 : อาชีพ
- ส่วนที่ 4 : สาธารณูปโภคและการคมนาคม
- ส่วนที่ 5 : สิ่งแวดล้อม
- ส่วนที่ 6 : สุขภาพอนามัย

แบบสอบถามครัวเรือน

แบบสอบถามครัวเรือน ประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลในครัวเรือน
- ส่วนที่ 2 : ภาวะการตาย
- ส่วนที่ 3 : ลักษณะของครัวเรือน
- ส่วนที่ 4 : การใช้ที่ดินและสารเคมี

แบบสอบถามบุคคล

แบบสอบถามบุคคล ประกอบด้วย

- ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล
  - ส่วนที่ 2 : การย้ายถิ่น
  - ส่วนที่ 3 : ภาวะเจริญพันธุ์
  - ส่วนที่ 4 : สุขภาพอนามัย
  - ส่วนที่ 5 : การพัฒนาชุมชน
- (แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดในภาคผนวก 3)

2.4 การทดสอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามทั้ง 3 ชุดได้ทำการทดสอบแบบสอบถามในหมู่บ้านนอกพื้นที่ศึกษาและเป็นหมู่บ้านที่เคยเข้าทำการทดสอบแบบสอบถามในรอบ 1 (2543) ดังนี้

- ครั้งที่ 1 วันที่ 21-23 มีนาคม 2544 ทำใน 1 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 2 วันที่ 4-5 พฤษภาคม 2544 ทำใน 1 หมู่บ้าน
- ครั้งที่ 3 วันที่ 25-27 พฤษภาคม 2544 ทำใน 3 หมู่บ้าน

นอกจากนี้ ก่อนและหลังทดสอบแบบสอบถามในแต่ละครั้ง ได้จัดการประชุมคณะทำงานด้านวิจัยเพื่อตรวจสอบและแก้ไขแบบสอบถาม และในช่วงนี้ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือแบบสอบถามทั้ง 3 ชุด สำหรับผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ใช้อ้างอิงในการเก็บข้อมูลพร้อมกันไปด้วย

2.5 ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

ใช้เวลาเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2544 – 15 สิงหาคม 2544 รวมเป็นเวลา 46 วัน

2.6 ผู้เก็บข้อมูล

ในการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) นี้ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ร่วมมือกับองค์กรทางด้านการศึกษาในท้องถิ่น คือสำนักวิจัยและบริการวิชาการ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี โดยได้ทำงานร่วมกันตั้งแต่การรับสมัครคัดเลือกผู้คุมงานสนาม/พนักงานสัมภาษณ์ การทดสอบแบบสอบถาม การอบรมผู้คุมงานสนาม/พนักงานสัมภาษณ์ การเตรียมงานสนาม การนิเทศงาน และการตรวจแบบสอบถาม และในการคัดเลือกพนักงานภาคสนามนั้นผู้ที่เป็นชาวจังหวัดกาญจนบุรี จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

ผู้เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 70 คน แบ่งออกเป็น 10 ทีม ๆ ละ 7 คน ในแต่ละทีมประกอบด้วย ผู้คุมงานสนาม 1 คน และพนักงานสัมภาษณ์จำนวน 6 คน โดยทั้ง 10 ทีมได้เดินทางไปยัง หมู่บ้านเป้าหมายในวันที่ 30 มิถุนายน 2544 และเริ่มเก็บข้อมูลพร้อมกันในวันที่ 1 กรกฎาคม 2544

การคัดเลือกผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ช่วงแรกดำเนินการคัดเลือกและอบรมผู้คุมงานสนามก่อน โดยใช้ระยะเวลาในการ อบรม 2 อาทิตย์ ระหว่างวันที่ 21 – 31 พฤษภาคม 2544 หลังจากนั้น ผู้คุมงานสนามออกไป ปรับปรุงแผนที่และบัญชีครัวเรือนของหมู่บ้านในพื้นที่ศึกษาก่อนการเก็บข้อมูลจริง และเตรียม ความพร้อมทางด้านที่พัก รถยนต์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล และมีส่วนร่วมในการจัดอบรมพนักงาน สัมภาษณ์ เช่น การแนะนำตัว และการฝึกหัดสัมภาษณ์ เป็นต้น

ในระยะที่สองจึงทำการคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ และจัดอบรมพนักงานสัมภาษณ์ โดย ใช้ระยะเวลาในการอบรม 2 อาทิตย์เช่นกัน ในระหว่างวันที่ 18-30 มิถุนายน 2544 (ดูรายละเอียด การคัดเลือก หน้า 7) และคุณสมบัติของผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ในภาคผนวก 2)

2.7 วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7.1 การปรับปรุงแผนที่หมู่บ้าน

ใช้วิธีการปรับปรุงแผนที่หมู่บ้านจากแผนที่ที่ได้ในการสำรวจรอบ 1 (2543) และ ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของทีมงานทางด้านภูมิศาสตร์สารสนเทศ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สำรวจอาณาบริเวณของหมู่บ้านก่อนว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปจากปีที่แล้ว หรือไม่ โดยสอบถามหรือให้ผู้รู้ชี้เขตแดนให้ดู จากนั้นวาดอาณาบริเวณ พร้อมทั้งเส้นทางถนน ที่ติดต่อระหว่างหมู่บ้าน ระหว่างบ้าน ทางรถไฟ แม่น้ำ ลำคลอง และหนองน้ำแล้วเพิ่มเติมลง ในแผนที่ที่มีอยู่

2. แสดงตำแหน่งสถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน สถานีอนามัย ร้านค้าใน หมู่บ้าน บ้านกำนัน และบ้านผู้ใหญ่บ้าน หากมีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือรื้อถอน ให้ทำเครื่องหมายลงบนแผนที่
3. แสดงสถานที่ตั้งของบ้านแต่ละหลัง ในกรณีที่บ้านนั้นอยู่เป็นกลุ่ม ให้แสดง ตำแหน่งของกลุ่มบ้าน พร้อมทั้งบันทึกบ้านเลขที่ที่สำคัญ (หรือชื่อเจ้าของบ้าน/หัวหน้ากลุ่ม บ้าน) และให้ประมาณจำนวนบ้านในกลุ่มบ้านนั้นๆ ด้วย หากมีการเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือ รื้อถอนให้ทำเครื่องหมายลงบนแผนที่
4. ให้ทำสัญลักษณ์บ้านที่คาดว่าจะมีปัญหาในการเดินทางเข้าสัมผัสภาพณ์ หรือมีคนอยู่เป็นบางเวลา

2.7.2 การปรับปรุงบัญชีครัวเรือน

ใช้วิธีการปรับปรุงจากบัญชีครัวเรือน (listing) ที่ได้ในการทำสำมะโน รอบ 1 (2543) และข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของทีมงานทางด้านภูมิศาสตร์สารสนเทศ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เข้าพบผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอปรับปรุงบัญชีรายชื่อครัวเรือนให้เป็นปัจจุบัน นับถึงวันที่ทำการเก็บข้อมูล
2. ทำการปรับปรุงบัญชีรายชื่อครัวเรือนในหมู่บ้านให้ทันสมัย โดยการเดินสำรวจในหมู่บ้าน ในกรณีที่พบบ้านที่ไม่มีเลขที่บ้านในบัญชีรายชื่อครัวเรือนที่ได้จากผู้ใหญ่ บ้าน ให้เพิ่มบ้านนั้นลงในบัญชีรายชื่อครัวเรือนด้วย หรือในกรณีที่พบบ้านและมีเลขที่ตรงกับ บัญชีรายชื่อครัวเรือนแต่บ้านนั้นปิดอยู่ ให้ถามผู้ใหญ่บ้านหรือบ้านข้างเคียงว่ามีคนอยู่บ้านหลัง นั้นหรือไม่ ถ้ามีเจ้าของบ้านจะกลับมาเมื่อไร ถ้าไม่มีคนอยู่ให้บันทึกว่าเป็นบ้านร้างพร้อมทั้ง บันทึกรายละเอียดอื่นๆ (ถ้ามี)
3. ในกรณีที่บ้านนั้นถูกบันทึกว่าเป็นบ้านร้างในการสำรวจในปี 2543 ให้ถามว่ามีคนมาอยู่หรือยัง และถ้ามีบ้านที่ปลูกสร้างใหม่ ให้ถามถึงสถานที่ตั้งบ้านเลขที่ แล้วบันทึก รายละเอียด พร้อมทั้งติดตามไปที่บ้านหลังนั้น

2.7.3 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเช่นเดียวกับการเก็บข้อมูลในการสำรวจรอบ 1 (2543) โดยข้อมูลที่สำรวจมี 3 ชุด การเก็บข้อมูลของแต่ละชุดมีรายละเอียดดังนี้

แบบสอบถามหมู่บ้าน

ผู้คุมงานสนามเป็นผู้รับผิดชอบการเก็บข้อมูล โดยเชิญผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิก อบต. ผู้ทรงคุณวุฒิ พระสงฆ์ ครู ประธานกลุ่มสตรี และผู้ที่รู้เรื่องราวของหมู่บ้านนั้น ๆ จำนวนอย่างน้อย 3 คน มาร่วมพูดคุยกันเป็นกลุ่ม ในขั้นแรก ผู้คุมงานสนามต้องชี้แจงความเป็นมาของโครงการฯ และวัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ให้ผู้เข้าร่วมสนทนาเข้าใจอย่างชัดเจนก่อน พร้อมสอบถามความยินยอมในการให้ข้อมูลด้วย

แบบสอบถามครัวเรือนและแบบสอบถามบุคคล

พนักงานสัมภาษณ์เป็นผู้รับผิดชอบเก็บข้อมูล โดยก่อนสัมภาษณ์พนักงานสัมภาษณ์ต้องชี้แจงวัตถุประสงค์และความเป็นมาของโครงการฯ ให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบก่อน พร้อมทั้งสอบถามความยินยอมในการให้สัมภาษณ์ด้วย ผู้ให้ข้อมูลครัวเรือนคือ หัวหน้าครัวเรือน ในกรณีที่หัวหน้าครัวเรือนไม่อยู่ ผู้อาวุโสรองลงไปจะเป็นผู้ให้ข้อมูลแทน ส่วนแบบสอบถามบุคคลจะถามทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปโดยไม่มีการถามแทน

ในกรณีที่ไม่มีผู้อยู่ในข่ายสัมภาษณ์อยู่ในวันที่ไปเยี่ยมบ้าน ให้ทำการนัดหมายไว้ก่อน โดยพนักงานสัมภาษณ์ต้องพยายามนัดและสัมภาษณ์ให้ครบ 3 ครั้งก่อนที่จะบันทึกเป็นตัวอย่างที่สัมภาษณ์ไม่ได้

ในกรณีที่พนักงานสัมภาษณ์มีปัญหาในการเข้าสัมภาษณ์ครัวเรือนหรือบุคคล ผู้คุมงานสนามจะเข้าไปช่วยเหลือโดยอธิบายให้หัวหน้าครัวเรือน หรือบุคคลที่ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการฯ ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งช่วยทำให้จำนวนผู้ปฏิเสธการให้สัมภาษณ์น้อยลง

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

2.9 ข้อมูลที่เก็บได้

2.9.1 อัตราสัมภาษณ์และเวลาสัมภาษณ์

การเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษานั้นใช้วิธีแจงนับครัวเรือน (แบบสอบถามครัวเรือน) และทุกคนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป (แบบสอบถามบุคคล) โดยในหมู่บ้านนั้น ผู้คุมงานสนามเป็นผู้เก็บข้อมูลจำนวนครัวเรือนจากผู้ใหญ่บ้านก่อน เพื่อให้ได้จำนวนครัวเรือนที่เป็นจริงในหมู่บ้าน และใช้จำนวนครัวเรือนที่ได้นี้เป็นเป้าหมายในการเก็บข้อมูลครัวเรือน ส่วนจำนวนคนที่อยู่ในข่ายต้องสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามบุคคลนั้น ได้มาจากผลรวมของจำนวนผู้อยู่ในข่ายที่นับได้ในแต่ละครัวเรือนที่เก็บได้จริงทั้งหมด ทั้งครัวเรือนและบุคคลที่สัมภาษณ์ไม่ได้จะถูกบันทึกลงในแบบบันทึกเช่นกัน พร้อมทั้งเหตุผลที่สัมภาษณ์ไม่ได้ เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณอัตราสัมภาษณ์

จำนวนครัวเรือนที่อยู่ในข่ายมีทั้งสิ้น 15,897 ครัวเรือน สัมภาษณ์ได้ 12,657 ครัวเรือน คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์เท่ากับร้อยละ 80 ส่วนจำนวนบุคคลที่อยู่ในข่ายมีทั้งสิ้น 32,224 คน สัมภาษณ์ได้ 29,023 คน คิดเป็นอัตราสัมภาษณ์เท่ากับร้อยละ 90 (ตาราง ผ 1.1 ในภาคผนวก 1)

เวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์สำหรับครัวเรือน ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่ 2 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 10 นาที ถ้าคิดโดยเฉลี่ย เวลาในการสัมภาษณ์ครัวเรือนคือ 11 นาที ส่วนแบบสอบถามบุคคลใช้เวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่ 2 นาที ถึง 50 นาที หรือคิดเวลาการสัมภาษณ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 9 นาที (ตาราง ผ 1.1 ในภาคผนวก 1)

เหตุผลส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้หลังจากได้พยายามครบ 3 ครั้งแล้ว สำหรับแบบสอบถามบุคคลคือ มีภารกิจเกี่ยวกับอาชีพ หรือติดธุระ (ร้อยละ 71) เหตุผลรองลงไปคือ เจ็บป่วย ชรา หรือพิการ (ร้อยละ 18) ส่วนผู้ไม่ต้องการให้ข้อมูลมีเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น สำหรับครัวเรือนที่ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้ในรอบ 2 (2544) นั้น พบว่า ร้อยละ 30 เป็นบ้านปิด/

บ้านร้าง หรือไม่มีคนอยู่บ้านขณะที่เข้าไปเก็บข้อมูล ร้อยละ 15 เป็นบ้านที่ไม่มีผู้อาศัยอยู่ประจำ ร้อยละ 39 เป็นครัวเรือนที่ย้ายไปอยู่ที่อื่น ๆ นอกหมู่บ้าน มีเพียงร้อยละ 2 เท่านั้นที่สมาชิกในครัวเรือนไม่ต้องการให้ข้อมูล (ตาราง ผ 1.2 ในภาคผนวก 1)

2.9.2 คุณภาพของข้อมูล

การประเมินคุณภาพของข้อมูลในครั้งนี้ ประเมินจากข้อสรุปของพนักงานสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ในแต่ละแบบสอบถามหลังจากได้สัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว ความเห็นของพนักงานสัมภาษณ์ที่บันทึกไว้ ได้แก่ สภาพสถานที่ สิ่งแวดล้อม บุคคลอื่นที่อยู่ด้วยในขณะสัมภาษณ์ ใครบ้างที่ช่วยตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็น ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความร่วมมือและมีปฏิริยาในการสัมภาษณ์อย่างไร คำถามในส่วใดหรือข้อคำถามใดที่ทำให้ผู้ตอบไม่พอใจที่จะตอบ ตลอดจนความเห็นของพนักงานสัมภาษณ์ในคุณภาพของข้อมูลที่เก็บได้ (รายละเอียดในตาราง ผ 1.3 ในภาคผนวก 1)

ผลการวิเคราะห์พบว่า คำตอบที่ได้จากแบบสอบถามทั้งสองแบบใกล้เคียงกัน ในเกือบทุกคำถาม พนักงานสัมภาษณ์ถึง 3 ใน 4 ประเมินคุณภาพข้อมูลว่าอยู่ในระดับดี ส่วนอีก 1 ใน 5 มีความเห็นว่า อยู่ในระดับดี และมีเพียงร้อยละ 5 เท่านั้นที่บอกว่าพอใช้

สำหรับสภาพแวดล้อมขณะที่ทำการสัมภาษณ์นั้น ประมาณครึ่งหนึ่งเห็นว่ามีความเป็นส่วนตัวและปราศจากสิ่งรบกวน (ร้อยละ 51 สำหรับแบบสอบถามครัวเรือน และร้อยละ 45 ในแบบสัมภาษณ์บุคคล) ส่วนอีกครึ่งหนึ่งก็เห็นว่า ถึงแม้จะมีสิ่งรบกวนแต่ก็ไม่มีผลต่อการให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด (ร้อยละ 45 สำหรับแบบสอบถามครัวเรือน และร้อยละ 50 ในแบบสอบถามบุคคล) มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ตอบว่า สิ่งรบกวนนั้นมีผลต่อการสัมภาษณ์ (แบบสอบถามครัวเรือนร้อยละ 4 และแบบสอบถามบุคคลร้อยละ 5) ส่วนผู้ที่ตอบว่า มีสิ่งรบกวนที่ทำให้ต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อย ๆ หรือทำให้เสียบรรยากาศในการสัมภาษณ์นั้นมีน้อยมาก (ไม่ถึงร้อยละ 1)

ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนนั้น เกือบครึ่ง (ร้อยละ 48) ไม่มีผู้อื่นอยู่ด้วยเลย แต่ก็มิถึงร้อยละ 44 ของครัวเรือนที่สัมภาษณ์ได้ ที่มีผู้อื่นอยู่ด้วยตลอดเวลาการสัมภาษณ์ ส่วนที่เหลือประมาณ 1 ใน 10 จะมีผู้อื่นอยู่ด้วยบางเวลา แต่อย่างไรก็ตามผู้ที่อยู่ด้วยในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ข้อมูลระดับครัวเรือนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในครอบครัวนั่นเอง (ร้อยละ 74) ส่วนที่เป็นเพื่อนบ้านมีประมาณ 1 ใน 3 โดยผู้ที่อยู่ด้วยในขณะที่ทำการสัมภาษณ์นั้น กว่าครึ่งนั่งฟังโดยที่ไม่ได้มีส่วนในการช่วยตอบหรือแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด ส่วนอีกกว่า 1 ใน 4 อาจช่วยตอบหรือแสดงความคิดเห็นบ้าง ก็เป็นเพียงบางตอนเท่านั้น

ส่วนการสัมภาษณ์ข้อมูลระดับบุคคลนั้น เกือบครึ่ง (ร้อยละ 49) มีผู้อื่นอยู่ด้วยในขณะที่ให้สัมภาษณ์ สำหรับที่เป็นการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวก็มีถึงร้อยละ 42 และที่เหลือราว 1 ใน 10 จะมีผู้อื่นอยู่ด้วยบ้างก็เป็นบางเวลาเท่านั้น และก็เช่นเดียวกับการสัมภาษณ์ข้อมูลระดับครัวเรือนผู้ที่อยู่ในขณะสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นบุคคลในครัวเรือน (ร้อยละ 83) และมีร้อยละ 27 ที่เป็นเพื่อนบ้าน โดยผู้ที่อยู่ด้วยในขณะที่ทำการสัมภาษณ์นั้น กว่าครึ่ง (ร้อยละ 54) นั่งฟังโดยที่ไม่ได้มีส่วนในการช่วยตอบหรือแสดงความคิดเห็นแต่อย่างใด ส่วนอีก 1 ใน 4 อาจช่วยตอบหรือแสดงความคิดเห็นบ้าง ก็เป็นเพียงบางตอนเท่านั้น

ในเรื่องความร่วมมือในการสัมภาษณ์นั้น เกือบทั้งหมดทั้งในการสัมภาษณ์ข้อมูลระดับครัวเรือนและบุคคลให้ความร่วมมือดีถึงดีมาก มีเพียงร้อยละ 3 เท่านั้นที่ให้ความร่วมมือปานกลาง และไม่ถึงร้อยละ 1 ที่ให้ความร่วมมือน้อย

สำหรับปฏิภพการตอบแบบสอบถามนั้นส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90) ยินดีในการตอบแบบสอบถาม อีกประมาณ 1 ใน 10 มีปฏิภพเฉย ๆ และมีไม่ถึงร้อยละ 1 ที่มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์ หรือแสดงท่าทีไม่ค่อยพอใจในการตอบคำถามบางคำถาม

สำหรับแบบสอบถามครัวเรือน เรื่องที่ไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์คือ ส่วนของ
ลักษณะครัวเรือน (25 คน) และข้อคำถามที่ไม่พร้อมจะให้สัมภาษณ์คือ หนี้สิน (25 คน) ส่วนเรื่อง
หรือข้อที่ไม่พอใจที่จะตอบนั้น มีเพียง 4 คนที่แสดงปฏิกิริยาไม่พอใจในการตอบ

จึงกล่าวได้ว่า ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีถึงดีมากเนื่องจากได้
มีการทดสอบแบบสอบถามก่อนถึง 3 ครั้ง รวมทั้งมีขบวนการคัดเลือกและอบรมผู้คุมงานสนาม
และพนักงานสัมภาษณ์ที่ดี

3 ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

3.1 แนวความคิดและคำจำกัดความ

“ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์” หมายถึงระบบการจัดการด้วยคอมพิวเตอร์ที่มีความสามารถในการจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลแต่ละชั้นหรือประเภทข้อมูลมาวางซ้อนทับ การดำเนินการจัดการข้อมูล การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลทางพื้นที่ โดยอ้างอิงกับพิกัดตำแหน่งบนโลก

“ข้อมูลเชิงพื้นที่” หมายถึง ข้อมูลที่พรรณาลักษณะของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นบนพื้นผิวโลก

“มาตราส่วนแผนที่” หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างระยะทางบนแผนที่กับระยะทางบนพื้นโลกหรืออัตราส่วนระหว่างระยะทางบนแผนที่กับระยะทางบนภูมิประเทศจริง

3.2 ลักษณะของข้อมูลเชิงพื้นที่ โครงการกาญจนบุรี

ข้อมูลเชิงพื้นที่โครงการกาญจนบุรีได้ออกแบบเพื่อทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ใน 2 ลักษณะคือ

3.2.1 ข้อมูลที่เป็นค่าพิกัดหรือกริดที่เป็นที่ตั้งของบ้านทุกหลังคาเรือนจากหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้แล้วโครงการก็ได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลค่าพิกัดของสถานีอนามัยประจำตำบลและสถานบริการสาธารณสุขในหมู่บ้านที่ศึกษา และสถานที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) วัด และโรงเรียนในบริเวณพื้นที่ศึกษา และบริเวณใกล้เคียง

3.2.2 ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศ โดยภาพถ่ายทางอากาศมีขนาดของมาตราส่วน 1: 50000 ข้อมูลทางด้านภาพถ่ายทางอากาศนี้จะครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมดของโครงการ

3.3 ข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โครงสร้างของข้อมูลเชิงพื้นที่ที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

3.3.1 ข้อมูลเวกเตอร์ (Vector Data) ข้อมูลเวกเตอร์หมายถึงข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจุด (Point) เส้น (Line) และพื้นที่ (Polygon) ที่อ้างอิงอยู่ในรูปพิกัดใดพิกัดหนึ่ง

3.3.2 ข้อมูลแรสเตอร์ (Raster Data) ข้อมูลแรสเตอร์หมายถึงข้อมูลที่เป็นช่องกริดหรือจุดภาพ (Pixel) หรือองค์ประกอบของภาพ (Picture Element) โดยแต่ละช่องกริดจะอ้างอิงด้วยลำดับที่ของแถวหรือสดมภ์ และมีตัวเลขแสดงค่าชนิดหรือค่าของลักษณะประจำที่แสดงในแผนที่

โครงการกาญจนบุรีได้ใช้ทั้งข้อมูลเวกเตอร์และแรสเตอร์ สำหรับข้อมูลเวกเตอร์โครงการกาญจนบุรีได้มีการนำเอาข้อมูลสำเร็จรูปจากหน่วยงานต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการศึกษา เช่น ข้อมูลทางด้านกายภาพและเขตการปกครองของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลจำแนกประเภทการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้ทำการเก็บและรวบรวมข้อมูลและจัดทำไว้แล้วใน Database ของโปรแกรม ArcInfo ขนาดมาตราส่วน 1:50000 และข้อมูลพื้นที่เมืองและกิ่งเมืองในกาญจนบุรี ขนาดมาตราส่วน 1:4000 ของกรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ข้อมูลจากคำพิภัดหรือกริดของบ้านทุกหลังในพื้นที่ศึกษา สถานีอนามัยประจำตำบลหรือสถานบริการสาธารณสุข สถานที่สำคัญอื่นๆ เช่น ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) วัดและโรงเรียนในบริเวณพื้นที่ศึกษา และในส่วน

ของข้อมูลเรสเดออร์ ได้แก่ภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งข้อมูลทั้งหมดนี้ได้จะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดทำแผนที่ และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ในพื้นที่ศึกษาของโครงการ

3.4 วิธีเก็บข้อมูลโดยการกคค่าพิกัด

ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลเชิงพื้นที่ของโครงการ ได้เริ่มโดยการกคค่าพิกัดในหน่วยการวัดของระบบที่เรียกว่า “Universal Transverse Mercator: UTM” ซึ่งโครงการกาญจนบุรีได้มีการจัดทีมงานในการเก็บและรวบรวมข้อมูล จำนวน 5 ทีม ในแต่ละทีมมีพนักงาน 2 คน รวมพนักงานทั้งหมดที่ทำหน้าที่ในการเก็บและรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 10 คน โดยพนักงานเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ทั้งการกคค่าพิกัดและจดบันทึกตัวเลขค่าพิกัด ที่ตั้งอาคาร บ้านเรือนต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด โดยการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “ระบบค่าพิกัดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System: GPS)” ซึ่งค่าพิกัดเหล่านี้จะต้องตรงกับบ้านเลขที่และลำดับครัวเรือนในฟอร์มสำหรับกรอกข้อมูลที่ได้กำหนดไว้ วิธีการเก็บข้อมูลโดยการกคค่าพิกัดมีหลักการในการดำเนินงานเก็บและรวบรวมที่สำคัญคือ

3.4.1 จัดหา เครื่องมือเพื่อกคค่าพิกัด

โครงการกาญจนบุรีได้จัดหาเครื่องมือกคค่าพิกัดที่มีประสิทธิภาพสูงคือใช้เครื่องมือกคค่าพิกัด GPS ที่เรียกว่า “Garmin GPS 12 Map” มาเป็นเครื่องมือสำหรับการกคค่าพิกัด โดยเครื่องมือกคค่าพิกัดชนิดนี้มีคุณสมบัติในการที่จะรับสัญญาณคลื่นจากดาวเทียมที่หมุนอยู่บนผิวโลก และจะส่งคลื่นเป็นตัวเลขค่าพิกัดของตำแหน่งใด ๆ ที่ต้องการหาค่า นอกจากข้อมูลที่เก็บเป็นตัวเลขบอกค่าพิกัดของตำแหน่งอาคาร บ้านเรือน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ ในพื้นที่ศึกษาแล้ว เครื่องมือนี้สามารถบอกเวลาที่กคค่าพิกัด ณ ตำแหน่งนั้น ๆ ได้ด้วย ประโยชน์ของเครื่องมือดังกล่าวนี้ นอกจากบอกค่าพิกัดได้แล้วที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือสามารถบันทึกข้อมูลที่เป็นทั้งค่าพิกัดและค่าอื่นๆ ที่กล่าวมาลงในเครื่องมือนี้ได้ แต่เครื่อง GPS บันทึกข้อมูล

ได้เต็มที่เพียง 500 จุด ดังนั้นจึงต้องมีการถ่ายโอนข้อมูลจากเครื่อง GPS ไปเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อคคพิกัดเสร็จใน 1 หมู่บ้าน

3.4.2 การอบรมพนักงานเก็บข้อมูลด้านภูมิศาสตร์

ได้อบรมพนักงานเก็บข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ จำนวน 10 คน ในระหว่างวันที่ 23 – 25 เมษายน 2544 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในการกคค่าพิกัดและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ขั้นตอนการใช้เครื่องมือ ตัวอย่างเช่น การเปิดเครื่องเพื่อรับสัญญาณดาวเทียม การอ่านคำสั่งบนเครื่อง วิธีการกคค่าพิกัด การอ่านค่าพิกัด การถ่ายโอนข้อมูลและการบันทึกข้อมูล

3.4.3 การใช้บัญชีครัวเรือน ปี 2543

เพื่อให้การกคค่าพิกัดมีความถูกต้องครบถ้วน ได้ใช้บัญชีครัวเรือนในรอบ 1 (2543) มาใช้เป็นฐานรายชื่อครัวเรือนของหมู่บ้านหรือชุมชนที่จะต้องจะกคค่าพิกัด โดยบัญชีครัวเรือนนี้จะประกอบด้วย ลำดับครัวเรือน บ้านเลขที่ ชื่อของสมาชิกในครัวเรือน ในแต่ละหมู่บ้าน มาออกแบบเพิ่มเติม โดยกำหนดให้มีช่องตำแหน่งค่าพิกัดเพิ่มในบัญชีครัวเรือนอีก 2 ช่อง คือ ค่าพิกัด X (พิกัดตะวันออก) และ ค่าพิกัด Y (พิกัดเหนือ) เพื่อให้พนักงานเก็บข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ได้ทำการบันทึกค่าพิกัดทั้ง 2 ค่านี้ในช่องที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากการบันทึกข้อมูลตัวเลขค่าพิกัดลงในเครื่อง Garmin GPS 12 Map

3.4.4 การบันทึกข้อมูล

การบันทึกข้อมูลลงในเครื่อง Garmin GPS 12 Map นี้ก็เพื่อที่จะจัดการข้อมูลให้เป็นระบบ สามารถเรียกข้อมูลกลับมาใช้ใหม่เพื่อทำการประมวลผล สามารถทำการเปลี่ยนแปลงแก้ไขและถ่ายโอนข้อมูลเชิงตัวเลขไปสู่ข้อมูลในระบบเชิงพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง

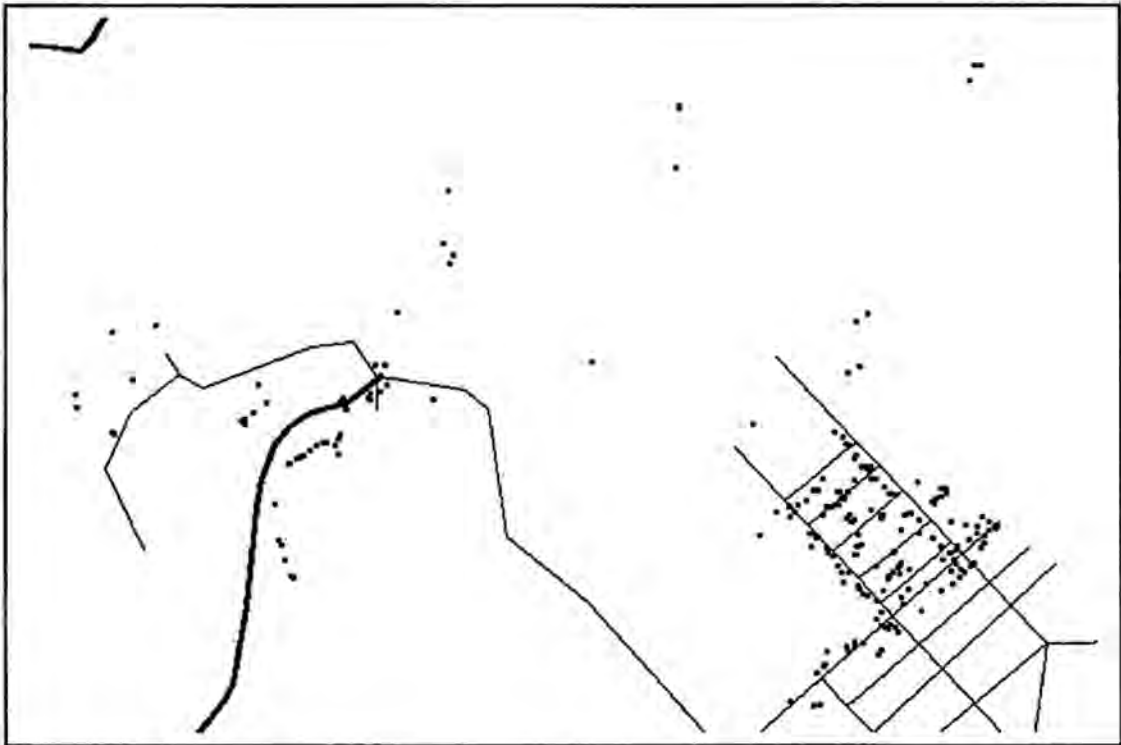
3.5 ระยะเวลาในการกวดค่าพิกัด

การปฏิบัติงานภาคสนามเพื่อกวดค่าพิกัด พนักงานเก็บข้อมูลด้านภูมิศาสตร์ได้เริ่มปฏิบัติงานตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2544 จนเสร็จสิ้นในวันที่ 17 มิถุนายน 2544 โดยใช้เวลาดังกล่าวทั้งสิ้น 1 เดือน 21 วัน

3.6 การนำเข้าข้อมูลและแปรผลข้อมูล

การนำเข้าข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นการนำเข้าข้อมูลเชิงตัวเลขที่เป็นค่าพิกัด โดยค่าพิกัดจะประกอบด้วยค่าพิกัดเหนือและตะวันออก ทั้งค่าพิกัดเหนือและตะวันออกจะมีค่าพิกัดเป็นตัวเลข 7 หลักเท่ากัน ตัวอย่าง เช่น ค่าพิกัดของบ้าน 1 หลังของบ้านเกาะนุก อำเภอศรีสวัสดิ์ ที่พนักงานสนามกวดมา คือค่าเหนือที่ 1444827 ค่าตะวันออกที่ 9915436 การนำเข้าข้อมูลจะเป็นการถ่ายโอนข้อมูลค่าพิกัดทั้งหมดจากเครื่อง Garmin GPS 12 Map เพื่อไปเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม MapSource ในขั้นตอนของการบันทึกข้อมูล

การแปรผลข้อมูลจะเป็นการแปรผลข้อมูลตัวเลขค่าพิกัดให้เป็นข้อมูลเวกเตอร์ที่เป็นจุด โดยโปรแกรม AVGarmin จะเปลี่ยนค่าพิกัดทั้งหมดให้เป็นค่าละติจูดและลองจิจูดโดยอัตโนมัติเพื่อทำการ Plot จุด แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคาร บ้านเรือน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ บนโปรแกรม ArcView (ภาพ 3.1)

- ตำแหน่งของบ้านเรือน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ
- ถนนในหมู่บ้าน
- คลอง

ภาพ 3.1 ค่าพิกัดที่แปรผลเป็นข้อมูลเวกเตอร์ประเภทจุด

3.7 การตรวจสอบและแก้ไขข้อมูล

เนื่องจากได้มีการนำเอาบัญชีครัวเรือนในรอบ 1 (2543) มาใช้เป็นรายชื่อครัวเรือนของหมู่บ้านหรือชุมชนที่จะต้องกคค่าพิกัด และเมื่อมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานอีกในรอบ 2 (2544) ได้พบว่าครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุงข้อมูลในบัญชีครัวเรือนใหม่ให้ถูกต้อง และจากการตรวจสอบพบว่าข้อมูลเชิงพื้นที่มีไม่เท่ากับข้อมูลครัวเรือน เช่น ตำแหน่งค่าพิกัดมีมากกว่าครัวเรือนที่ถูกสัมภาษณ์ในปี 2544 ดังนั้นจึงต้องมีการแก้ไขให้ถูกต้อง โดยการนำเอาบัญชีครัวเรือนล่าสุดของปี 2544 มาทำการเชื่อมโยงกับตารางเชิงพื้นที่

3.8 การเชื่อมโยงระหว่างตารางเชิงพื้นที่กับตารางครัวเรือน

วัตถุประสงค์ในการเชื่อมโยงระหว่างตารางเชิงพื้นที่กับตารางครัวเรือน ประการแรกคือจะทำให้ทราบได้ว่าตำแหน่งค่าพิกัด ณ จุดนั้น ๆ เป็นบ้านใคร มีบ้านเลขที่เท่าใด โดยวิธีการในการเชื่อมตารางนั้นได้ใช้ตัวแปรร่วมระหว่างตารางครัวเรือนกับตารางพื้นที่คือ “หมายเลขครัวเรือน (Household ID: HHID)” เป็น “ตัวแปรร่วม” เพื่อทำการเชื่อมโยงระหว่างตารางครัวเรือนกับตารางเชิงพื้นที่ การเชื่อมโยงตารางจะเป็นประโยชน์ต่อการที่จะนำข้อมูลทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจของประชากรในหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่ศึกษากับข้อมูลเชิงพื้นที่มาใช้ในการศึกษาร่วมกัน ประการที่สอง คือเพื่อจัดทำแผนที่ในระดับหมู่บ้านที่แสดงรายละเอียดที่ตั้งอาคาร บ้านเรือนแต่ละหลัง ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการสำรวจข้อมูลพื้นฐานในหมู่บ้านที่ศึกษา

3.9 ภาพถ่ายทางอากาศ

โครงการกาญจนบุรีได้ใช้ข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศ โดยมีวัตถุประสงค์ประการแรกคือเพื่อที่จะใช้ในการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างลักษณะทางกายภาพต่าง ๆ ของพื้นผิวโลก ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นกับข้อมูลทางด้านประชากร สังคม และเศรษฐกิจของประชากรในพื้นที่ศึกษา ประการที่สอง เพื่อที่จะใช้ประโยชน์ในการทำแผนที่หมู่บ้านที่มีรายละเอียดจากภาพถ่ายทางอากาศของบริเวณพื้นที่ศึกษา เนื่องจากภาพถ่ายทางอากาศจะช่วยทำให้ผู้ใช้มองเห็นข้อมูลที่ปรากฏอยู่จริงในภูมิประเทศ แต่จะไม่มีค่าพิกัดและชื่อสถานที่ ภาพถ่ายทางอากาศจะครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด เนื่องจากภาพถ่ายทางอากาศเป็นภาพขนาดมาตราส่วน 1: 50000 และมีทั้งหมด 122 ภาพ ในการนำเอาภาพถ่ายทางอากาศมาใช้เป็นข้อมูลในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ มีวิธีการปฏิบัติงานในขั้นตอนของการนำเข้าข้อมูลและจัดการข้อมูลดังนี้

3.9.1 วิธีการกราดตรวจ (Scan)

วิธีการกราดตรวจเป็นการนำเข้าสู่ข้อมูล โดยการใช้เครื่องกราดตรวจ (Scanner) โดยวิธีการดังกล่าวนี้ภาพถ่ายทางอากาศทั้งหมดจะถูกนำเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ และจะถูกบันทึกภายใต้ชื่อหลักว่า Air-photo ภายใต้ชื่อหลักนี้จะมีชื่อย่อยเฉพาะของภาพถ่ายแต่ละภาพกำกับอยู่ รวมทั้งหมดเท่ากับจำนวนภาพที่มีอยู่คือ 122 ชื่อย่อย

3.9.2 การวางตำแหน่งภาพถ่ายบนแผนที่ฐาน (Base Map)

เมื่อได้มีการนำเข้าสู่ข้อมูลภาพถ่ายทางอากาศแล้ว แต่ภาพถ่ายทางอากาศเหล่านี้ไม่มีค่าพิกัด ดังนั้นจะต้องนำเอาภาพถ่ายทางอากาศไปวางในตำแหน่งที่ถูกต้องตามค่าพิกัดของแผนที่ฐานมาตราส่วน 1:50000 ขั้นตอนการวางตำแหน่งภาพถ่ายให้ถูกต้องก็คือการนำเอาภาพถ่ายแต่ละภาพมากำหนดค่าพิกัดให้ถูกต้อง (Rectify) ซึ่งโครงการกาญจนบุรีได้ใช้แผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหารเป็นแผนที่ฐานในการวางตำแหน่งค่าพิกัดของภาพถ่ายทางอากาศ

3.9.3 การเชื่อมภาพถ่ายที่วางซ้อนและติดกัน

เนื่องจากภาพถ่ายทางอากาศที่โครงการกาญจนบุรีได้มาจากกรมแผนที่ทหารนั้น จะเป็นภาพถ่ายทางอากาศที่ทำการถ่ายภาพบนเครื่องบิน ซึ่งช่างกล้องบนเครื่องบินจะถ่ายภาพโดยให้กล้องทำงานด้วยระบบอัตโนมัติ ซึ่งกล้องจะบันทึกและทำการเก็บภาพตามระยะทางที่เครื่องบินผ่าน โดยภาพแต่ละภาพจะครอบคลุมพื้นที่ซ้อนกันประมาณร้อยละ 60 ของภาพที่มีพื้นที่ติดต่อกัน

ในพื้นที่ศึกษาโครงการกาญจนบุรีมีจำนวนหมู่บ้านและชุมชนทั้งหมด 100 แห่ง ใช้ภาพถ่ายทางอากาศจำนวนทั้งสิ้น 122 ภาพ เมื่อได้ทำการวางตำแหน่งค่าพิกัดจะมีภาพถ่ายทางอากาศหลายภาพที่วางซ้อนกัน (Overlap) และอยู่ติดกัน เพราะเป็นบริเวณที่มีพื้นที่ติดต่อกัน (ภาพ 3.2)

ภาพ 3.2 ภาพถ่ายทางอากาศ ที่วางซ้อนกัน เพื่อแสดงตำแหน่งของบ้านเรือน
และสถานที่สำคัญต่าง ๆ

ในขั้นตอนของการเชื่อมภาพถ่ายที่วางซ้อนและติดกัน เนื่องจากพื้นที่ศึกษาจำเป็นต้องใช้ภาพถ่ายทางอากาศประกอบกันหลายภาพ จึงจะครอบคลุมพื้นที่ศึกษา และเพื่อให้ข้อมูลบนภาพถ่ายทางอากาศต่าง ๆ ที่ติดต่อกันระหว่างภาพ เช่น แม่น้ำ ถนน ป่าไม้ ภูเขา พื้นที่เพาะปลูก และอื่น ๆ มีการเชื่อมกันอย่างถูกต้องตามภูมิประเทศจริง ดังนั้นจะต้องทำการเชื่อมภาพถ่ายที่วางซ้อนกันและอยู่ติดกันด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์ โดยการใช้โปรแกรม Erdas Imagine จะสามารถจัดการเชื่อมแนวถนน ลำน้ำ หรือลักษณะภูมิประเทศที่ปรากฏในภาพถ่ายทางอากาศต่าง ๆ ที่วางซ้อนและติดต่อกันให้มีความถูกต้อง (ภาพ 3.3)

ภาพ 3.3 ภาพถ่ายทางอากาศที่ต่อภาพแล้ว เพื่อแสดงตำแหน่งของบ้านเรือน
และสถานที่สำคัญต่างๆ

3.10 สรุป

ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นเทคนิควิธีวิจัยเชิงพื้นที่ ซึ่งโครงการกาญจนบุรีได้นำมาประยุกต์ในงานวิจัยทางประชากรและสังคม โดยข้อมูลเชิงพื้นที่ในระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ของโครงการได้ใช้ทั้งข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลจากการสำรวจ

ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลสำเร็จรูปที่หน่วยงานอื่น ๆ ได้จัดทำไว้แล้ว เช่น ข้อมูลทางด้านกายภาพและเขตการปกครองจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ขนาดมาตราส่วน 1:50000 ข้อมูลการใช้ที่ดินจากกรมพัฒนาที่ดินขนาดมาตราส่วน 1:50000 และข้อมูลเกี่ยวกับเมืองและ

พื้นที่กิ่งเมืองในจังหวัดกาญจนบุรี ขนาดมาตราส่วน 1:4000 จากกรมการผังเมือง ข้อมูลดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้ประโยชน์เพื่อการจัดทำแผนที่

ข้อมูลจากการสำรวจ เป็นข้อมูลสำรวจภาคสนามโดยใช้เครื่องมือกคค่าพิกัด GPS เพื่อหาค่าพิกัดที่ตั้งบ้านในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด รวมทั้งค่าพิกัดของสถานีอนามัย ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสถานที่สำคัญอื่น ๆ (วัด โรงเรียน โรงพยาบาล สถานที่ท่องเที่ยวอื่น) นอกจากนี้ได้มีการนำภาพถ่ายทางอากาศมาครอบคลุมพื้นที่ศึกษาทั้งหมด ข้อมูลที่ปรากฏในภาพถ่ายทางอากาศจะทำให้การจัดทำแผนที่หมู่บ้านละเอียดมากยิ่งขึ้น และมีประโยชน์ต่อการกำหนดขอบเขตหมู่บ้านที่ถูกต้อง (ซึ่งแสดงถึงถนนในหมู่บ้าน ป่าไม้ แหล่งน้ำ พื้นที่เกษตรกรรม และบริเวณที่อยู่อาศัย)

หน้าว่าง

4 ลักษณะทั่วไปของประชากร

ลักษณะทั่วไปของประชากรที่จะกล่าวถึงประกอบไปด้วย จำนวนประชากร อัตราส่วนเพศ โครงสร้างอายุ อายุมัธยฐานของประชากร และอัตราส่วนพึ่งพิง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 จำนวนประชากร

ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 46,029 คน แยกเป็นเพศชาย 22,197 คน และเพศหญิง 23,832 คน ประชากรดังกล่าวมีการกระจายตัวดังนี้ คือ อาศัยอยู่บนพื้นที่สูง ร้อยละ 27 อยู่ในเมือง/กึ่งเมือง และในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ร้อยละ 21 อยู่ในพื้นที่ปลูกข้าว ร้อยละ 16 และอีกร้อยละ 15 อาศัยอยู่ในพื้นที่พีชไร์ (ตาราง 4.1 และแผนภูมิ 4.1)

ตาราง 4.1 จำนวนประชากร จำแนกตามเพศ และพื้นที่, รอบ 2 (2544)

พื้นที่	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
เมือง/กึ่งเมือง	4,594	5,203	9,797	2,776
ข้าว	3,437	3,911	7,348	1,969
พีชไร์	3,429	3,650	7,079	1,968
ที่สูง	6,225	6,093	12,318	3,328
ผสมผสาน	4,512	4,975	9,487	2,616
รวม	22,197	23,832	46,029	12,657

แผนภูมิ 4.1 การกระจายประชากร จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

เมื่อเปรียบเทียบการกระจายตัวของประชากรในพื้นที่ศึกษาจากการสำรวจ 2 รอบ คือ รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544) พบว่าในปี 2544 สามารถเจนนับครัวเรือนได้ 12,657 ครัวเรือน เปรียบเทียบกับ 11,612 ครัวเรือน ในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.0 ประชากรที่เจนนับได้ทั้งสิ้น 46,029 คน เทียบกับ 42,614 คนในปี 2543 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชากรในปี 2544 มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นนั้น อาจเนื่องมาจากความครบถ้วนในการเจนนับครัวเรือนและประชากรของทั้งสองรอบมีความแตกต่างกัน ส่วนอีกสาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการย้ายถิ่นเข้าสู่พื้นที่ศึกษา

สำหรับการกระจายตัวของประชากรในแต่ละพื้นที่ พบว่าในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาจำนวนประชากรได้เพิ่มมากขึ้นในทุกพื้นที่ โดยในพื้นที่สูงมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ (ร้อยละ 13) จำนวนครัวเรือนที่สำรวจได้เพิ่มจากการสำรวจในรอบแรก ร้อยละ 13 และพบว่า ประชากรเพศชายเพิ่มมากกว่าเพศหญิง (เพศชายร้อยละ 14 เพศหญิงร้อยละ 12) ในขณะเดียวกัน พบว่าพื้นที่ปลูกข้าวมีการเปลี่ยนแปลงประชากรน้อยที่สุด คือร้อยละ

2 เท่านั้น ตาราง 4.2 แสดงการเปรียบเทียบการกระจายตัวของประชากรในแต่ละพื้นที่ ระหว่างปี 2543 และ ปี 2544

ตาราง 4.2 จำนวนครัวเรือน จำนวนประชากร และร้อยละของการเปลี่ยนแปลง จำแนกตามเพศ และพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

	พื้นที่					รวม
	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน	
ครัวเรือน						
2543	2,580	1,888	1,845	2,939	2,360	11,612
2544	2,776	1,969	1,968	3,328	2,616	12,657
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	8.0	4.3	6.7	13.2	10.9	9.0
ประชากรรวม						
2543	9,198	7,196	6,706	10,868	8,646	42,614
2544	9,797	7,348	7,079	12,318	9,487	46,029
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	6.5	2.1	5.6	13.3	9.7	8.0
ชาย						
2543	4,249	3,362	3,251	5,445	4,071	20,378
2544	4,594	3,437	3,429	6,225	4,512	22,197
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	8.1	2.2	5.5	14.3	10.8	8.9
หญิง						
2543	4,949	3,834	3,455	5,423	4,575	22,236
2544	5,203	3,911	3,650	6,093	4,975	23,832
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง	5.1	2.0	5.6	12.4	8.7	7.2

4.2 อัตราส่วนเพศ

โดยภาพรวมจากการศึกษา พบว่า อัตราส่วนเพศ หรือ จำนวนผู้ชายต่อผู้หญิง 100 คนมีค่าต่ำกว่า 100 หรือมีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในทุกพื้นที่ ยกเว้นในพื้นที่สูง (ตาราง 4.3)

เมื่อวิเคราะห์ตามกลุ่มอายุ พบว่า ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีจำนวนประชากรชายมากกว่าหญิงในกลุ่มอายุต่ำกว่า 15 ปี และในกลุ่มอายุระหว่าง 85-89 และสูงกว่า 95 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ปลูกข้าวมีประชากรหญิงมากกว่าประชากรชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นกลุ่มอายุ 10-14 ปี และกลุ่มอายุ 70-74 ปี เป็นที่สังเกตว่า สัดส่วนประชากรชายจะยังมีจำนวนน้อยเมื่ออายุสูงขึ้น (อายุมากกว่า 75 ปีขึ้นไป) ในพื้นที่พืชไร่ พบว่า สัดส่วนประชากรชายมากกว่าประชากรหญิงในกลุ่มอายุ 5-9 ปี, 15-19, 35-39, และกลุ่มอายุ 60-69 ปี ในพื้นที่สูง พบว่าโดยทั่ว ๆ ไปสัดส่วนเพศชายมีมากกว่าเพศหญิง กลุ่มอายุที่มีอัตราส่วนเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ได้แก่ กลุ่มอายุ 20-29, 35-39, 50-54, 65-69, 80-89, และกลุ่มอายุสูงกว่า 100 ปีขึ้นไป สำหรับในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พบว่า ส่วนใหญ่มีสัดส่วนประชากรหญิงมากกว่าประชากรชาย ยกเว้นในกลุ่มอายุ 5-9 ปี, 55-59, 85-94, และกลุ่มอายุสูงกว่า 100 ปีขึ้นไป

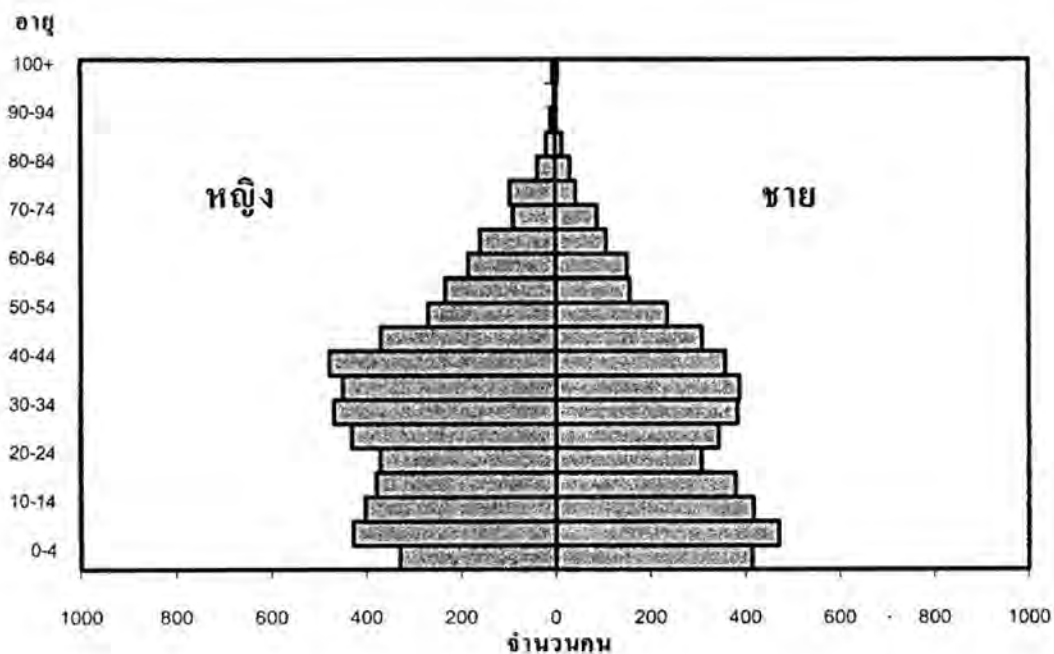
สำหรับอัตราส่วนเพศนั้น ส่วนใหญ่เป็นแบบแผนเดียวกันกับการสำรวจในรอบ 1 (2543) กล่าวคือโดยทั่ว ๆ ไปพื้นที่ศึกษามีจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ยกเว้นในพื้นที่สูงที่มีสัดส่วนผู้ชายมากกว่า สำหรับในกลุ่มอายุต่างๆ พบว่าการสำรวจทั้ง 2 รอบมีแบบแผนที่คล้ายกัน (ตาราง 4.3)

ตาราง 4.3 อัตราส่วนเพศ จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

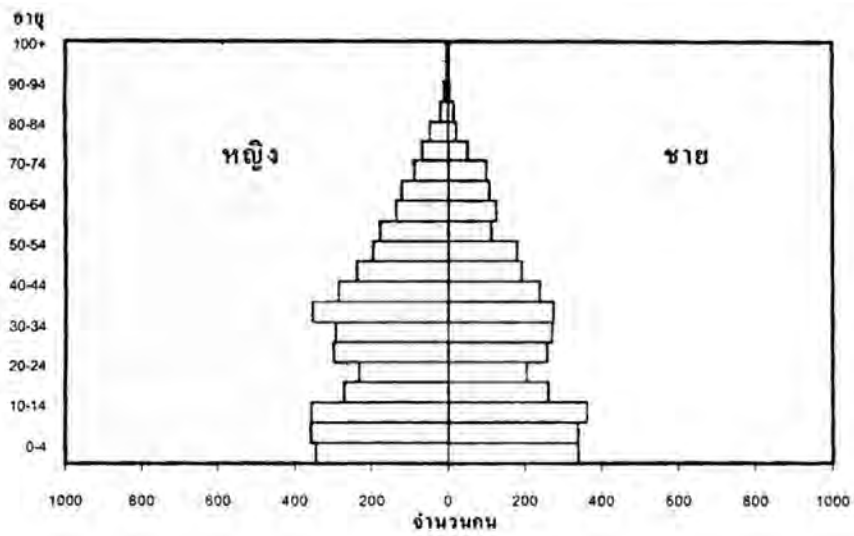
อายุ	เมือง/กึ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544
0-4	115.4	125.5	93.7	98.0	114.7	102.5	104.1	103.2	98.6	105.3
5-9	105.9	110.1	94.6	93.9	110.6	113.4	116.6	108.7	95.8	103.8
10-14	110.1	103.5	97.1	101.1	102.7	96.3	101.7	111.3	101.6	96.2
15-19	90.8	100.0	112.7	94.9	94.4	105.0	104.5	101.4	81.0	84.6
20-24	72.9	82.7	94.4	87.1	79.0	82.9	84.9	83.6	82.4	84.4
25-29	86.6	79.6	82.5	85.7	92.7	86.9	89.2	85.9	86.4	85.2
30-34	77.1	81.8	84.1	92.5	85.4	87.8	89.6	102.5	77.3	88.5
35-39	89.3	86.0	79.0	77.3	100.0	102.9	94.9	92.1	98.2	96.9
40-44	72.1	74.8	78.6	83.2	86.6	82.2	101.5	110.0	83.0	76.0
45-49	78.8	83.5	81.0	79.5	101.6	95.8	107.9	113.3	72.5	82.4
50-54	77.1	87.0	80.3	90.4	80.1	87.0	99.1	97.5	97.1	87.9
55-59	81.5	67.2	66.3	62.6	75.4	75.4	101.8	110.7	110.8	109.1
60-64	71.4	81.5	88.7	91.2	103.5	103.5	108.8	118.2	74.5	84.8
65-69	66.9	66.7	84.6	86.9	105.2	109.3	92.4	96.7	92.9	92.6
70-74	96.5	97.8	107.5	111.2	62.9	62.7	117.8	120.2	80.9	76.8
75-79	37.8	44.8	78.3	75.0	57.5	78.4	103.0	102.2	75.4	69.2
80-84	86.1	83.8	59.1	44.7	52.4	55.0	66.7	63.0	93.5	79.4
85-89	107.1	73.7	60.0	70.0	33.3	42.9	60.0	42.9	118.2	120.0
90-94	14.3	33.3	66.7	30.0	33.3	100.0	0.0	150.0	60.0	250.0
95-99	200.0	200.0	100.0	50.0	0.0	25.0	-	-	50.0	50.0
100+	0.0	100.0	-	50.0	50.0	20.0	200.0	50.0	-	120.0
รวม	85.8	88.3	87.7	87.9	94.0	93.9	100.3	102.2	89.0	90.7

4.3 โครงสร้างอายุ

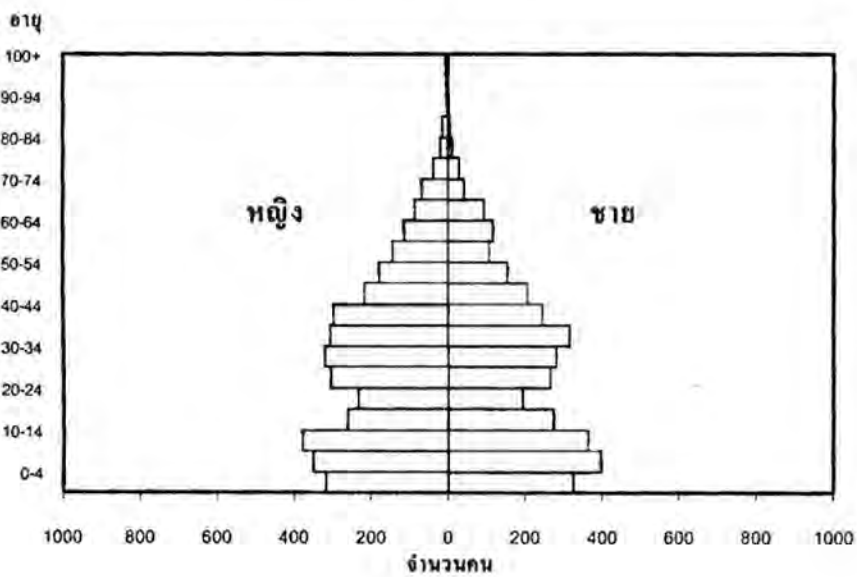
แผนภูมิ 4.2 ถึง 4.6 แสดงประมิตประชากรของพื้นที่ศึกษาในรอบ 2 (2544) จะเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างอายุและเพศของประชากรในพื้นที่ศึกษาแล้ว พบว่า พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีประชากรในกลุ่มวัยสูงอายุ หรือ “ประชากรชรา” ในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่อื่น ในขณะที่พื้นที่ปลูกข้าว พืชไร่ และเศรษฐกิจผสมผสาน มีประชากรในวัยแรงงานสูงสุด ส่วนประชากรในพื้นที่สูงมีสัดส่วน “ประชากรวัยเยาว์” มากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

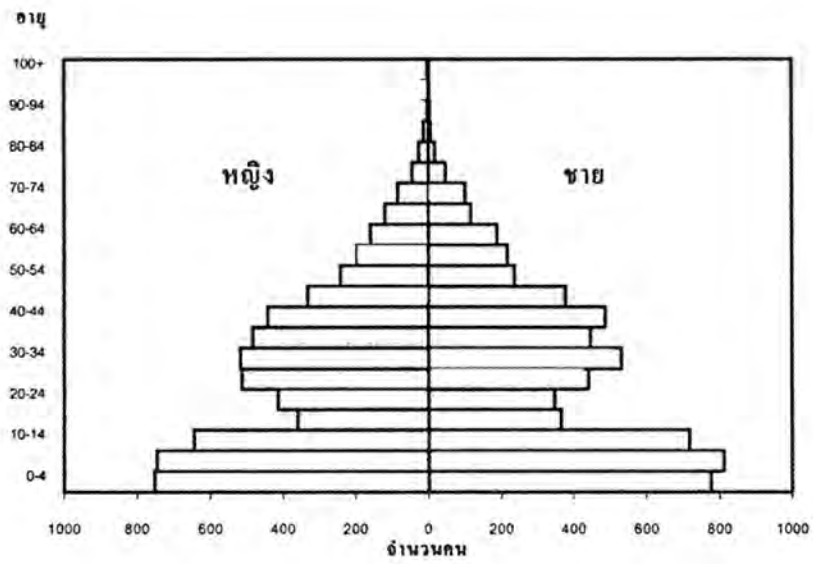
แผนภูมิ 4.2 ปรีระมิตประชากร : เมือง/กึ่งเมือง รอบ 2 (2544)

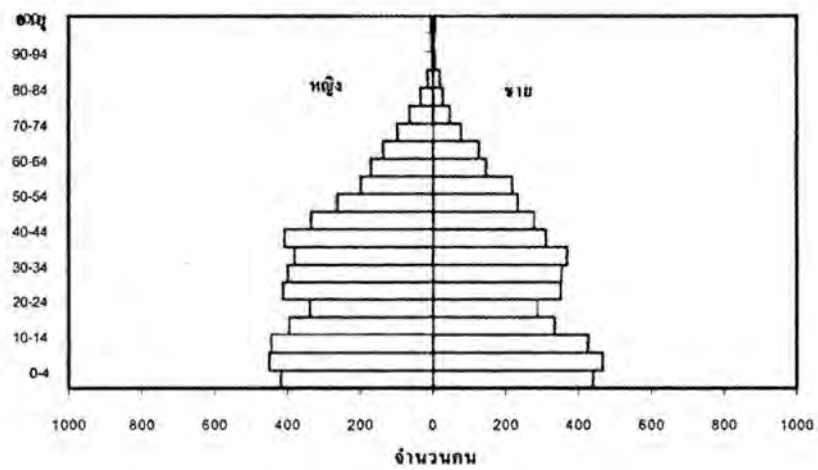
แผนภูมิ 4.3 ปริมาณประชากร : ข้าว รอบ 2 (2544)

แผนภูมิ 4.4 ปริมาณประชากร : พิษไร่ รอบ 2 (2544)

แผนภูมิ 4.5 ปีระมิตประชากร : ที่สูง รอบ 2 (2544)

แผนภูมิ 4.6 ปีระมิตประชากร : ผสมผสาน รอบ 2 (2544)

เมื่อแบ่งโครงสร้างประชากรออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ประชากรวัยแรงงาน (อายุ 15-59 ปี) และประชากรวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่าในพื้นที่ศึกษาโดยเฉลี่ยมีสัดส่วนประชากรในวัยแรงงานสูงที่สุด (ร้อยละ 60) เมื่อเปรียบเทียบแต่ละพื้นที่แล้ว พบว่า พื้นที่สูงมีประชากรวัยเด็กมากที่สุด คือร้อยละ 36 และมีประชากรในวัยแรงงานน้อยที่สุด คือร้อยละ 56 ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีประชากรวัยเด็กน้อยที่สุด (ร้อยละ 25) และมีประชากรวัยทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 64) สำหรับพื้นที่ที่มีประชากรวัยสูงอายุมากที่สุด คือ พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 13)

ตาราง 4.4 แสดงการเปรียบเทียบการกระจายร้อยละของประชากร แยกเป็น 3 กลุ่มอายุ จะเห็นได้ว่า โครงสร้างประชากรจากการสำรวจทั้ง 2 รอบ มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน คือ พื้นที่สูงมีประชากรวัยเด็กเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีสัดส่วนประชากรวัยแรงงานสูงที่สุดในขณะที่พื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ

ตาราง 4.4 การกระจายร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

พื้นที่	0-14		15-59		60+		อายุมัธยฐาน	
	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544
เมือง/กึ่งเมือง	24.5	25.1	65.2	64.3	10.3	10.6	31.0	31.0
ข้าว	28.7	28.5	59.0	59.0	12.3	12.5	30.0	30.0
พืชไร่	30.3	30.1	60.5	60.7	9.2	9.2	28.0	28.0
ที่สูง	36.1	36.1	56.6	56.3	7.3	7.6	26.0	26.0
ผสมผสาน	28.5	27.9	61.2	61.8	10.3	10.3	30.0	29.0
รวม	29.9	29.9	60.4	60.2	9.7	9.8	29.0	29.0

4.4 อายุมัธยฐาน

เมื่อแบ่งประชากรออกเป็นสองกลุ่มเท่าๆ กัน อายุที่อยู่กึ่งกลาง หรือที่เรียกว่า อายุมัธยฐาน จะเป็นดัชนีที่แสดงถึงควมมีอายุของประชากรในพื้นที่นั้นๆ จากตาราง 4.4 จะเห็นว่าโดยภาพรวมแล้ว ประชากรในพื้นที่ศึกษามีอายุมัธยฐาน 29 ปี ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประชากรวัยกลางคน หรือวัยแรงงาน ประชากรในพื้นที่สูงมีอายุมัธยฐานต่ำที่สุด คือ 26 ปี ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างอายุที่กล่าวมาข้างต้นที่พบว่าในพื้นที่สูงมีประชากรวัยเด็กมากที่สุด สำหรับพื้นที่ที่ประชากรมีอายุมัธยฐานสูงที่สุดคือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง เมื่อพิจารณาในตาราง 4.4 จะเห็นว่าอายุมัธยฐานของประชากรในพื้นที่ศึกษาทั้งประชากรรวม และประชากรในแต่ละพื้นที่ในปี 2544 ไม่เปลี่ยนแปลงจาก ปี 2543 ยกเว้นพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานที่อายุมัธยฐานในปี 2544 ลดลงจากปี 2543 เล็กน้อย

4.5 อัตราส่วนพึ่งพิง

อัตราส่วนพึ่งพิง คือ สัดส่วนประชากรในวัยเด็กซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังไม่สามารถทำงานได้ และ/หรือ สัดส่วนประชากรวัยสูงอายุ ซึ่งพ้นวัยทำงานแล้วต่อประชากรที่อยู่ในวัยทำงาน โดยมีข้อสมมติว่าประชากรในกลุ่มที่ไม่ได้ทำงานต้องพึ่งพิงประชากรวัยทำงาน อัตราส่วนพึ่งพิงนี้เป็นผลมาจากโครงสร้างอายุของประชากร กล่าวคือถ้าพื้นที่ใดมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุในสัดส่วนสูง อัตราส่วนพึ่งพิงก็จะสูง แสดงถึงว่า ประชากรวัยเด็กและวัยสูงอายุจะตกเป็นภาระพึ่งพิงแก่ประชากรในวัยแรงงาน

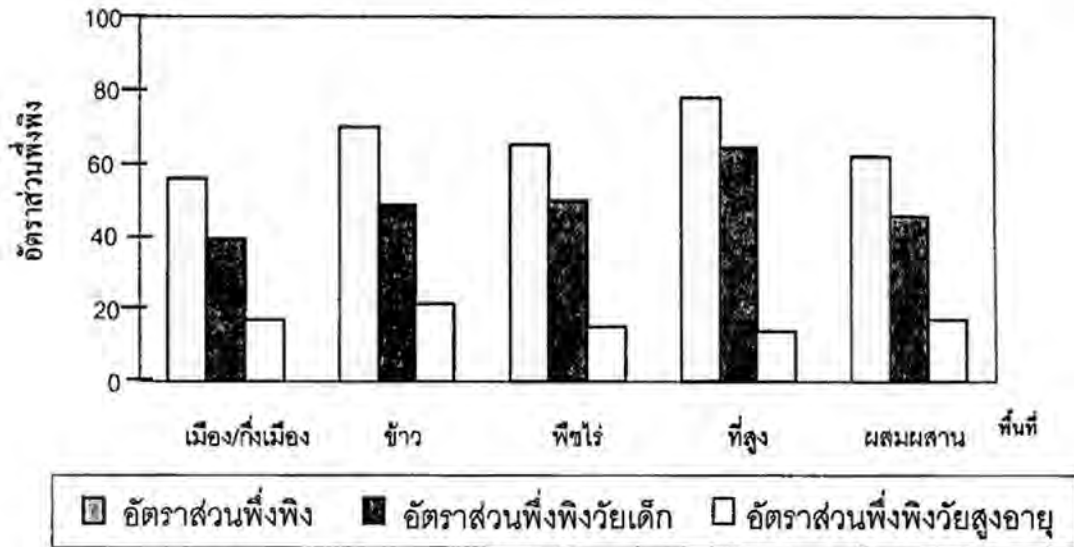
ตาราง 4.6 และแผนภูมิ 4.7 แสดงอัตราส่วนพึ่งพิง อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก และอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ จะเห็นว่าในพื้นที่สูงมีอัตราส่วนพึ่งพิงสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ในพื้นที่สูงนั้น ประชากรในวัยทำงาน 100 คน จะต้องดูแลประชากรวัยเด็ก 64 คน และต้องดูแลประชากรวัยสูงอายุ 13 คน ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ซึ่งมีอัตราส่วนพึ่งพิงต่ำที่สุดคือประชากรในวัยทำงาน 100 คนต้องดูแลประชากรวัยเด็ก 39 คน และประชากรวัยสูงอายุ 17 คน

เมื่อดูโครงสร้างประชากรของแต่ละกลุ่มเปรียบเทียบกันแล้ว (ตาราง 4.5) จะเห็นได้ชัดว่า พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีสัดส่วนประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ซึ่งส่งผลให้ภาระพึ่งพิงน้อยลงไปด้วย

แบบแผนของอัตราส่วนพึ่งพิงในการสำรวจทั้งสองรอบ พบรูปแบบเดียวกัน คือ พื้นที่สูง ซึ่งมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กมากที่สุด พบว่าอัตราส่วนพึ่งพิงสูงที่สุดเช่นเดียวกันทั้ง 2 รอบ การศึกษา นอกจากนี้รูปแบบที่พบเหมือนกันทั้งสองรอบ คือ ในพื้นที่ปลูกข้าวมีอัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุสูงที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น (ตาราง 4.5)

ตาราง 4.5 อัตราส่วนพึ่งพิง อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

พื้นที่	อัตราส่วนพึ่งพิงรวม		อัตราส่วนพึ่งพิงวัยเด็ก		อัตราส่วนพึ่งพิงวัยสูงอายุ	
	2543	2544	2543	2544	2543	2544
เมือง/กึ่งเมือง	53.4	55.6	37.5	39.0	15.8	16.5
ข้าว	69.6	69.5	48.7	48.3	20.9	21.2
พืชไร่	65.2	64.7	50.1	49.6	15.1	15.1
ที่สูง	76.8	77.6	63.8	64.1	13.0	13.4
ผสมผสาน	63.3	61.9	46.5	45.2	16.8	16.7
รวม	65.6	66.0	49.5	49.7	16.1	16.3

แผนภูมิ 4.7 อัตราส่วนพึงพึง อัตราส่วนพึงพึงวัยเด็ก อัตราส่วนพึงพึงวัยสูงอายุ
จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของประชากรในพื้นที่ศึกษา พบว่า ประชากรในพื้นที่ศึกษาที่เจงนับได้ 46,029 คน อาศัยอยู่บนพื้นที่สูงเป็นสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 27 ส่วนพื้นที่พิษไร่เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นสัดส่วนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 15 การกระจายตัวของประชากรในรอบ 2 (2544) มีการเปลี่ยนแปลง คือเพิ่มขึ้นจากรอบ 1 (2543) เมื่อศึกษาดูอัตราส่วนเพศ พบว่า สัดส่วนประชากรเพศหญิงมากกว่าประชากรเพศชายในทุกพื้นที่ ยกเว้นพื้นที่สูง และพบแบบแผนเดียวกันในการสำรวจทั้ง 2 รอบ เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างอายุของประชากรในพื้นที่ศึกษา พบว่า ประชากรในพื้นที่สูงมีประชากรวัยเด็กสูงกว่าประชากรวัยแรงงานและวัยสูงอายุ ในขณะที่พื้นที่เมือง/กิ่งเมือง มีประชากรวัยสูงอายุเป็นสัดส่วนสูงกว่าพื้นที่อื่น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลอายุมาตรฐานและอัตราส่วนพึงพึงที่ได้จากการศึกษา

5 กิจกรรมทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจในรายงานนี้หมายถึงอาชีพต่าง ๆ ของประชากรในพื้นที่ศึกษา ซึ่งได้จากข้อมูลการสำรวจประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป กิจกรรมทางเศรษฐกิจหรืออาชีพดังกล่าว ได้แก่ การทำการเกษตร ค้าขาย ประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการคมนาคมขนส่ง การบริการ ธุรกิจ การจัดการ หรือเป็นแรงงานที่ใช้ฝีมือ เป็นต้น ตาราง 5.1 พบว่า ประชากรเพศชายส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่ศึกษายกเว้นพื้นที่เมือง/กิ่งเมือง ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด โดยพื้นที่สูงมีร้อยละ 75 พื้นที่พีชไรร์้อยละ 72 พื้นที่ปลูกข้าวร้อยละ 61 พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานร้อยละ 53 สำหรับประชากรชายที่ทำงานใช้ฝีมือหรือแรงงานพบมากที่สุดในเขตเมือง/กิ่งเมืองคือ ร้อยละ 23 รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ปลูกข้าว และเศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 12) ส่วนอาชีพค้าขายนั้น พบมากที่สุดในเขตเมือง/กิ่งเมือง คือ ร้อยละ 15 รองลงมาคือ ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ปลูกข้าว พืชไร่ และที่สูง เป็นที่น่าสังเกตว่าในทุกพื้นที่ศึกษามีประชากรชายที่ยังไม่มีอาชีพอยู่เป็นสัดส่วนค่อนข้างสูง โดยในพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองมีประชากรชายไม่ได้ทำงานสูงที่สุดคือ ร้อยละ 12 รองลงมา ได้แก่ พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 10) เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 9) พืชไร่ (ร้อยละ 7) และพื้นที่สูง (ร้อยละ 6)

สำหรับการประกอบอาชีพในเพศหญิงพบว่า เป็นไปในทำนองเดียวกับเพศชาย โดยพบว่า ประชากรเพศหญิงส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่ศึกษาประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยกเว้นพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองที่ประชากรเพศหญิงประกอบอาชีพค้าขายสูงสุด สำหรับผู้ที่ไม่มีอาชีพ พบว่าสัดส่วนของประชากรเพศหญิงที่ไม่ได้ทำงานสูงกว่าประชากรเพศชายเกินกว่าเท่าตัวในทุกพื้นที่ศึกษา (ตาราง 5.1)

อย่างไรก็ตาม เมื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกำลังแรงงานของเพศชายและเพศหญิงเปรียบเทียบระหว่างการสำรวจรอบ 1 (2543) และการสำรวจรอบ 2 (2544) พบว่า ในประชากรชาย การประกอบอาชีพเกษตรกรรมโดยภาพรวมมีการเพิ่มเพียงเล็กน้อย คือจากร้อยละ 52 ในรอบ 1 (2543) เป็นร้อยละ 55 ในรอบ 2 (2544) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ศึกษาพบว่า เฉพาะพื้นที่ปลูกข้าวเท่านั้นที่สัดส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพนี้ลดลงเล็กน้อย

ตาราง 5.1 การกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพศ และพื้นที่

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เมือง/ กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน	รวม
ชาย						
ไม่มีอาชีพ	12.0	10.0	6.9	5.6	9.4	8.7
วิชาชีพ/วิชาการ	7.7	1.4	1.3	2.4	3.6	3.5
ธุรกิจ และการจัดการ	5.4	0.8	1.1	4.0	6.2	3.8
ค้าขาย	15.1	3.4	2.8	2.8	5.0	6.0
การบริการ	7.0	1.9	1.6	2.3	2.6	3.2
เกษตรกรรม	15.3	61.4	72.0	74.7	52.7	54.6
การคมนาคมขนส่ง	6.0	2.7	2.2	1.6	2.9	3.1
ฝีมือและแรงงาน	22.6	11.7	7.4	3.7	11.5	11.3
อาชีพอื่นๆ	0.3	0.1	0.0	0.1	0.1	0.1
นักเรียน	8.7	6.5	4.6	2.9	5.9	5.6
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	3,294	2,402	2,342	3,920	3,178	15,136
หญิง						
ไม่มีอาชีพ	27.8	21.4	18.6	28.6	22.7	24.4
วิชาชีพ/วิชาการ	9.2	1.4	1.0	2.1	2.3	3.5
ธุรกิจ และการจัดการ	5.5	1.0	1.0	2.0	3.0	2.7
ค้าขาย	20.3	5.6	5.3	6.3	8.5	9.8
การบริการ	5.7	0.8	2.1	1.2	2.3	2.6
เกษตรกรรม	12.9	52.2	61.8	55.0	45.7	43.6
การคมนาคมขนส่ง	0.2	0.1	0.1	-	0.1	0.1
ฝีมือและแรงงาน	10.2	10.4	5.6	1.7	8.9	7.3
อาชีพอื่นๆ	0.2	0.1	-	0.0	-	0.1
นักเรียน	7.9	7.1	4.5	3.1	6.6	5.8
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	4,044	2,851	2,604	3,950	3,663	17,112

คือ จากร้อยละ 63 เหลือ 62 สำหรับสัดส่วนของประชากรชายที่ว่างงานลดลงในทุกพื้นที่ศึกษา โดยในภาพรวม พบว่า ลดลงจากร้อยละ 10 ในรอบ 1 (2543) เหลือร้อยละ 9 ในรอบ 2 (2544) (ตาราง 5.2)

สำหรับประชากรเพศหญิง พบว่ามีแบบแผนการประกอบอาชีพระหว่างปี 2543 และ 2544 เป็นไปในทำนองเดียวกันกับประชากรชาย กล่าวคือ โดยภาพรวม สัดส่วนการทำการเกษตรเพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือจากร้อยละ 43 ในรอบ 1 (2543) เป็นร้อยละ 44 ในรอบ 2 (2544) แต่เมื่อพิจารณาตามพื้นที่ศึกษา พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนการประกอบอาชีพนี้ลดลง โดยลดลงจากร้อยละ 55 เป็น 52 สำหรับสัดส่วนการว่างงานของประชากรหญิงในภาพรวมเปรียบเทียบระหว่างรอบ 1 และ 2 พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในแต่ละพื้นที่ศึกษา สัดส่วนดังกล่าวนี้เพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง คือ เพิ่มจากร้อยละ 27 เป็น 28 (ตาราง 5.2)

ตาราง 5.2 เปรียบเทียบการกระจายร้อยละของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพศ และพื้นที่

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	เมือง/กึ่งเมือง		ชานเมือง		พื้นที่ราบ		ที่สูง		ผสมผสาน		รวม	
	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544	2543	2544
ชาย												
ไม่มีอาชีพ	13.4	12.0	11.9	10.0	7.8	6.9	7.4	5.6	10.7	9.4	10.1	8.7
วิชาชีพ/วิชาการ	8.0	7.7	1.1	1.4	1.1	1.3	2.6	2.4	3.5	3.6	3.5	3.5
ธุรกิจ และการจัดการ	5.1	5.4	1.0	0.8	1.6	1.1	4.7	4.0	4.8	6.2	3.7	3.8
ค้าขาย	15.5	15.1	3.1	3.4	2.8	2.8	2.9	2.8	5.2	5.0	6.1	6.0
การบริการ	7.3	7.0	1.1	1.9	1.8	1.6	2.3	2.3	2.9	2.6	3.3	3.2
เกษตรกรรม	13.1	15.3	63.4	61.4	71.0	72.0	69.4	74.7	48.8	52.7	52.0	54.6
การคมนาคมขนส่ง	6.3	6.0	2.2	2.7	2.3	2.2	1.9	1.6	4.4	2.9	3.5	3.1
ฝีมือและแรงงาน	21.6	22.6	8.9	11.7	7.4	7.4	5.4	3.7	12.8	11.5	11.4	11.3
อาชีพอื่น ๆ	0.1	0.3	0.1	0.1	0.0	0.0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
นักเรียน	9.5	8.7	7.1	6.5	4.1	4.6	3.3	2.9	6.7	5.9	6.2	5.6
ไม่ทราบ	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.1	0.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	3,074	3,294	2,359	2,402	2,193	2,342	3,418	3,920	2,851	3,178	13,895	15,136
หญิง												
ไม่มีอาชีพ	26.5	27.8	20.6	21.4	20.5	18.6	29.1	28.6	22.8	22.7	24.3	24.4
วิชาชีพ/วิชาการ	9.9	9.2	1.5	1.4	1.0	1.0	2.8	2.1	2.0	2.3	3.9	3.5
ธุรกิจ และการจัดการ	4.6	5.5	0.8	1.0	1.1	1.0	2.3	2.0	3.0	3.0	2.6	2.7
ค้าขาย	20.1	20.3	5.1	5.6	4.3	5.3	7.3	6.3	7.9	8.5	9.7	9.8
การบริการ	6.0	5.7	0.9	0.8	1.9	2.1	1.5	1.2	2.7	2.3	2.8	2.6
เกษตรกรรม	12.5	12.9	55.2	52.2	60.9	61.8	51.7	55.0	44.0	45.7	42.6	43.6
การคมนาคมขนส่ง	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.0	-	0.1	0.1	0.1	0.1
ฝีมือและแรงงาน	10.3	10.2	8.8	10.4	5.4	5.6	2.1	1.7	9.7	8.9	7.3	7.3
อาชีพอื่น ๆ	0.1	0.2	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	-	-	0.0	0.1
นักเรียน	9.7	7.9	7.0	7.1	4.8	4.5	3.1	3.1	7.5	6.6	6.6	5.8
ไม่ทราบ	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.1	0.0
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	3,883	4,044	2,781	2,851	2,482	2,604	3,535	3,950	3,339	3,663	16,020	17,112

6 การย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น ในรายงานฉบับนี้ หมายถึง การย้ายถิ่นของบุคคล ทั้งย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออก ในช่วงระหว่าง 1 กรกฎาคม 2543 ถึง 30 มิถุนายน 2544 ระหว่างหมู่บ้านที่เป็นสถานที่อาศัยในเขตพื้นที่ศึกษาของโครงการในขณะทำการสำรวจ โดยบุคคลนั้นย้ายออกไปอยู่ที่อื่น หรือย้ายเข้ามาอยู่ในครัวเรือนปัจจุบัน ตั้งแต่ 1 เดือนขึ้นไป ซึ่งข้อมูลการย้ายถิ่นได้มาจากแบบสอบถามครัวเรือนที่รวบรวมสถานภาพการย้ายถิ่นของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน โดยการนำรายชื่อสมาชิกครัวเรือนจากการสำรวจ รอบ 1 (2543) มาตรวจสอบและปรับปรุง เพราะฉะนั้นในที่นี้ ผู้ย้ายถิ่นออก หมายถึง ผู้ที่เคยอยู่ในครัวเรือนนั้น แต่ขณะนี้ไปอยู่ที่อื่น ๆ นอกหมู่บ้าน และผู้ย้ายถิ่นเข้า หมายถึงผู้ที่เคยอยู่ที่อื่นนอกหมู่บ้าน แต่ขณะนี้อาศัยในครัวเรือนที่กำลังเข้าไปเก็บข้อมูล ในขณะที่ผู้ที่มีรายชื่ออยู่ในครัวเรือนนี้ทั้งสองรอบของการสำรวจถูกกำหนดว่าเป็นผู้ไม่ย้ายถิ่น

อัตราการย้ายถิ่นเข้าและการย้ายถิ่นออกคำนวณจากจำนวนผู้ที่ย้ายถิ่นออก หรือย้ายถิ่นเข้าต่อประชากร 100 คน ในพื้นที่ศึกษาขณะนั้น ๆ และเนื่องจากการสำรวจรอบ 1 (2543) นั้นสามารถคำนวณได้เพียงอัตราการย้ายถิ่นเข้า ดังนั้นในรายงานฉบับนี้ จึงมีการเปรียบเทียบเฉพาะการย้ายถิ่นเข้ามาในพื้นที่ศึกษา ระหว่างการสำรวจ รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544) เท่านั้น

ในพื้นที่ศึกษาทั้งหมด พบว่า ส่วนใหญ่ คือมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากร เป็นผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่อัตราการย้ายถิ่นออก เท่ากับ 10 และอัตราการย้ายถิ่นเข้า เท่ากับ 8 ต่อประชากร 100 คน โดยอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิ เท่ากับร้อยละ 2

อัตราการย้ายถิ่นเข้า และการย้ายถิ่นออกสูงสุดในพื้นที่สูง คือ ร้อยละ 9 และ 12 ตามลำดับ โดยมีอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิ เท่ากับร้อยละ 3 ในขณะที่พื้นที่ปลูกข้าวมีอัตราการย้ายถิ่นเข้า และการย้ายถิ่นออกต่ำที่สุด คือ อัตราย้ายถิ่นเข้า และย้ายถิ่นออก เท่ากับร้อยละ 6 และ 8 ตามลำดับ (ตาราง 6.1 และแผนภูมิ 6.1) ถึงอย่างไรก็ตาม พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ยังคงเป็น

พื้นที่ที่มีอัตราย้ายถิ่นเข้าสูง คือ ร้อยละ 9 ของประชากรเป็นผู้ย้ายถิ่นเข้า ซึ่งแสดงว่า พื้นที่เมือง/กึ่งเมืองยังคงดึงดูดผู้ย้ายถิ่นเข้าเหมือนกับข้อค้นพบจากการศึกษาในรอบ 1 (2543) (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม 2544) ซึ่งพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองนี้มักเป็นแหล่งปลายทางของทั้งผู้ที่ต้องการทำงานนอกภาคเกษตร และศึกษาต่อ และการที่มีผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในพื้นที่สูงเป็นจำนวนมากนั้น น่าจะมาจากเหตุผลที่ว่า พื้นที่สูงยังคงมีที่ดินสำหรับการทำเกษตรเหลืออยู่มากกว่าพื้นที่อื่น ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรี และส่วนหนึ่งน่าจะเป็นที่รองรับผู้ย้ายถิ่นจากประเทศสหภาพเมียนมาร์ ที่มีภาวะทางเศรษฐกิจด้อยกว่าประเทศไทย เพราะพื้นที่สูงมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศสหภาพเมียนมาร์

6.1 การย้ายถิ่นเข้า

อัตราการย้ายถิ่นเข้าของประชากรในการศึกษารound นี้สูงกว่าอัตราการย้ายถิ่นเข้าของประชากรในการสำรวจรอบ 1 (2543) ประมาณ 2 เท่าในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง คือ ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีอัตราการย้ายถิ่นเข้าเพิ่มเพียงร้อยละ 2 (จากร้อยละ 7 เป็น 9) แต่ในพื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มจากร้อยละ 2 เป็น 6 พื้นที่พืชไร่ เพิ่มจากร้อยละ 4 เป็น 8 พื้นที่สูง เพิ่มจากร้อยละ 4 เป็น 9 และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน เพิ่มจากร้อยละ 3 เป็น 8 (แผนภูมิ 6.2)

ในรอบ 2 (2544) สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นเข้าเพศชายสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ศึกษา ซึ่งความแตกต่างระหว่างเพศนี้มากที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าวและเศรษฐกิจผสมผสาน และเมื่อจำแนกผู้ย้ายถิ่นตามกลุ่มอายุ และเพศ พบว่า ในพื้นที่สูงที่มีอัตราการย้ายถิ่นเข้าสูงที่สุดนั้น ประมาณร้อยละ 21 และ 18 ของประชากร อายุ 20-24 ปี เป็นผู้ย้ายถิ่นเข้า เพศชาย และเพศหญิงตามลำดับ ซึ่งใกล้เคียงกับอัตราการย้ายถิ่นเข้าของประชากร อายุ 20-24 ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน คือ ประมาณร้อยละ 20 และ 18 สำหรับเพศชาย และหญิงตามลำดับ ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวที่มีอัตราผู้ย้ายถิ่นเข้าต่ำที่สุดนั้น พบว่า ประมาณร้อยละ 15 ของผู้ย้ายถิ่นเข้าทั้งชายและหญิง อยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 (ตาราง 6.2)

สำหรับกลุ่มผู้ย้ายถิ่นเข้านั้น พบว่า ร้อยละ 66, 59, 58, 43, และ 42 ของผู้ย้ายถิ่นเข้าในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ที่สูง เศรษฐกิจผสมผสาน ปลูกข้าว และพืชไร่ ตามลำดับ เป็นการย้ายถิ่นภายในจังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นมาจากจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง รองลงมาในทุกพื้นที่ศึกษา สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นมาจากกรุงเทพฯ สูงที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 18) และต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 6) สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูงที่สุดในพื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 9) และต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และปลูกข้าว (ร้อยละ 4) ในทุกพื้นที่การศึกษา สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นที่มาจากภาคเหนือ และภาคใต้ มีเพียงเล็กน้อย พื้นที่สูงมีลักษณะที่พิเศษจากพื้นที่อื่น ๆ คือ ประมาณร้อยละ 7 ของผู้ย้ายถิ่นเข้าในพื้นที่สูงมาจากต่างประเทศ ในขณะที่พื้นที่ศึกษาอื่น ไม่มีผู้ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศเลย ยกเว้นในพื้นที่ปลูกข้าว และเศรษฐกิจผสมผสาน ที่มีผู้ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศ ร้อยละ 0.5 เท่านั้นเอง (ตาราง 6.3) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ย้ายถิ่นมาจากต่างประเทศส่วนใหญ่อพยพข้ามพรมแดนมาจากประเทศสหภาพเมียนมาร์

เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งต้นทางของผู้ย้ายถิ่นเข้า ในการสำรวจทั้งสองรอบ พบว่า มีรูปแบบเหมือนกัน คือ ผู้ย้ายถิ่นมากกว่าครึ่งหนึ่ง ย้ายมาจากภายในจังหวัดกาญจนบุรี (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม 2544) ในขณะที่พื้นที่พืชไร่ ยังคงเป็นที่รองรับผู้ย้ายถิ่นเข้าจากจังหวัดอื่นในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือในสัดส่วนที่สูงกว่าพื้นที่ศึกษาอื่น ๆ ซึ่งเป็นไปได้ว่า การย้ายเข้านี้เป็นการย้ายเข้าตามฤดูกาล เพราะในพื้นที่พืชไร่ต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงฤดูกาลตัดอ้อย ประมาณเดือนธันวาคมถึงมีนาคม เมื่อแรงงานภายในจังหวัดกาญจนบุรีมีไม่เพียงพอ ดังนั้นจึงต้องนำเข้าแรงงานจากต่างจังหวัด

6.2 การย้ายถิ่นออก

สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกเพศชายสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ที่มีสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกเพศหญิงและเพศชายเท่ากัน (ร้อยละ 11) พื้นที่สูงมีความแตกต่างระหว่างสัดส่วนผู้ย้ายออกเพศชายและเพศหญิงมากที่สุด และเมื่อจำแนกผู้ย้ายถิ่นออกตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า ในพื้นที่สูงที่มีอัตราการย้ายถิ่นออกสูงที่สุดนั้น ประมาณ

27 และ 25 ของประชากร อายุ 15-19 ปี เป็นผู้ย้ายถิ่นออก เพศชาย และเพศหญิงตามลำดับ โดยที่อัตราการย้ายถิ่นออกของประชากร อายุ 15-19 ปี รองลงมา คือ ประมาณร้อยละ 20 ของผู้ย้ายถิ่นออกทั้งชายและหญิง (ตาราง 6.2)

อัตราย้ายถิ่นออกของประชากรชายและหญิง อายุ 15-19 ปี ในพื้นที่พีชไร์ คือ ร้อยละ 20 ส่วนพื้นที่ปลูกข้าว ที่มีอัตราผู้ย้ายถิ่นออกต่ำที่สุดนั้น พบว่า ประมาณร้อยละ 23 และ 17 ของผู้ย้ายถิ่นออกเพศชายและหญิง อยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี ตามลำดับ และประมาณ ร้อยละ 21 ของผู้ชายและร้อยละ 24 ของผู้หญิงในกลุ่มอายุ 20-24 ปี ย้ายถิ่นออกจากพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ตาราง 6.2)

สำหรับกลุ่มผู้ย้ายถิ่นออกนั้น พบว่า ร้อยละ 48, 42, 40, 34, และ 33 ของผู้ย้ายถิ่นออกในพื้นที่สูง เศรษฐกิจผสมผสาน พีชไร์ ปลูกข้าว และเมือง/กึ่งเมือง ตามลำดับ ย้ายภายในจังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่จังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง เป็นแหล่งปลายทาง อันดับรองลงมา ในทุกพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะในพื้นที่ปลูกข้าวประมาณร้อยละ 30 ของผู้ย้ายถิ่นออกไปจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลาง สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกไปกรุงเทพฯ สูงที่สุดในพื้นที่พีชไร์ (ร้อยละ 19) และต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 11) สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกไปภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สูงที่สุดในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 4) และในทุกพื้นที่การศึกษา สัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นออกไปภาคเหนือและภาคใต้มีเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ยังมีผู้ย้ายถิ่นออกประมาณร้อยละ 9 ในพื้นที่สูงย้ายไปต่างประเทศ ในขณะที่พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีผู้ย้ายถิ่นออกไปต่างประเทศในสัดส่วนประมาณร้อยละ 2 (ตาราง 6.3)

6.3 สรุป

ในภาพรวม อัตราการย้ายถิ่นออก สูงกว่า อัตราการย้ายถิ่นเข้า โดยอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิ เท่ากับ 2 คนต่อประชากร 100 คน และอัตราการย้ายถิ่นเข้าในการสำรวจ รอบ 2 (2544) สูงกว่าอัตราการย้ายถิ่นเข้าในการสำรวจ รอบ 1 (2543) ในทุกพื้นที่ศึกษา ในขณะเดียวกัน

ประชากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) ในพื้นที่ศึกษาเป็นผู้ไม่ย้ายถิ่นระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 – 30 มิถุนายน 2544

เมื่อจำแนกอัตราการย้ายถิ่น ตามพื้นที่ศึกษา พบว่า อัตราการย้ายถิ่นเข้า (ร้อยละ 9) และ อัตราการย้ายถิ่นออก (ร้อยละ 12) ในพื้นที่สูงสูงสุด โดยในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานนั้นมีการเปลี่ยนแปลงประชากรเนื่องมาจากการย้ายถิ่นเพียงเล็กน้อย เพราะมีอัตราการย้ายถิ่นออกสุทธิเพียงร้อยละ 1 ซึ่งต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ศึกษาอื่น ๆ

เพศชาย มีอัตราการย้ายถิ่นสูงกว่าเพศหญิง และสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นในกลุ่ม อายุ 15-29 ปี สูงกว่าสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มอายุอื่นๆ ซึ่งการย้ายถิ่นนี้ส่วนใหญ่ น่าจะเกี่ยวข้องกับ การย้ายถิ่นเพื่อการศึกษา และการทำงาน เนื่องจากพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง เป็นแหล่งการศึกษา และงานนอกภาคเกษตรที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี การเปิดโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีวัยรุ่นจำนวนมาก ย้ายเข้า-ออก เพื่อเรียนหนังสือ และทำงานในขณะเดียวกัน

การย้ายถิ่นทั้งการย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออก เป็นการย้ายในระยะทางสั้น ๆ คือทั้งภายในจังหวัดกาญจนบุรี และระหว่างจังหวัดกาญจนบุรีกับจังหวัดอื่น ๆ ในภาคกลาง และกรุงเทพฯ เนื่องจากกาญจนบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลาง สามารถเดินทางไป-กลับ ระหว่างบางจังหวัดในภาคกลางหรือกรุงเทพฯ และบางอำเภอของกาญจนบุรีได้ภายในวันเดียว ส่วนการย้ายถิ่นระหว่างกาญจนบุรี และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นการย้ายถิ่นเข้า และย้ายถิ่นกลับของผู้อพยพที่เข้ามาทำงาน และการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ นั้นน่าจะเป็นการย้ายในระยะทางสั้น ๆ เช่นการย้ายข้ามพรมแดนระหว่างพื้นที่สูงของจังหวัดกาญจนบุรีกับประเทศสหภาพเมียนมาร์

ตาราง 6.1 อัตราการย้ายถิ่นออก การย้ายถิ่นเข้า และจำนวนประชากร จำแนกตามพื้นที่,
รอบ 2 (2544)

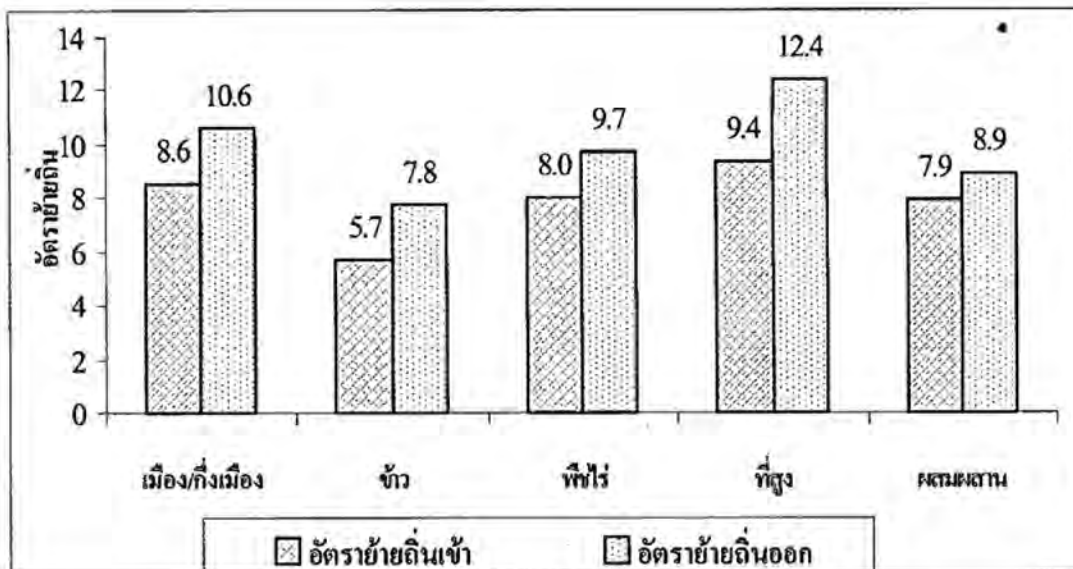
	เมือง/กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน	รวม
ย้ายถิ่นออก	10.6	7.8	9.7	12.4	8.9	10.2
ย้ายถิ่นเข้า	8.6	5.7	8.0	9.4	7.9	8.1
ไม่ย้ายถิ่น	80.8	86.4	82.2	78.2	83.2	81.7
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	11,125	8,151	8,021	14,346	10,605	52,248

ตาราง 6.2 การกระจายร้อยละของประชากรที่ย้ายถิ่น จำแนกตามพื้นที่ เพศ และอายุ, รอบ 2 (2544)

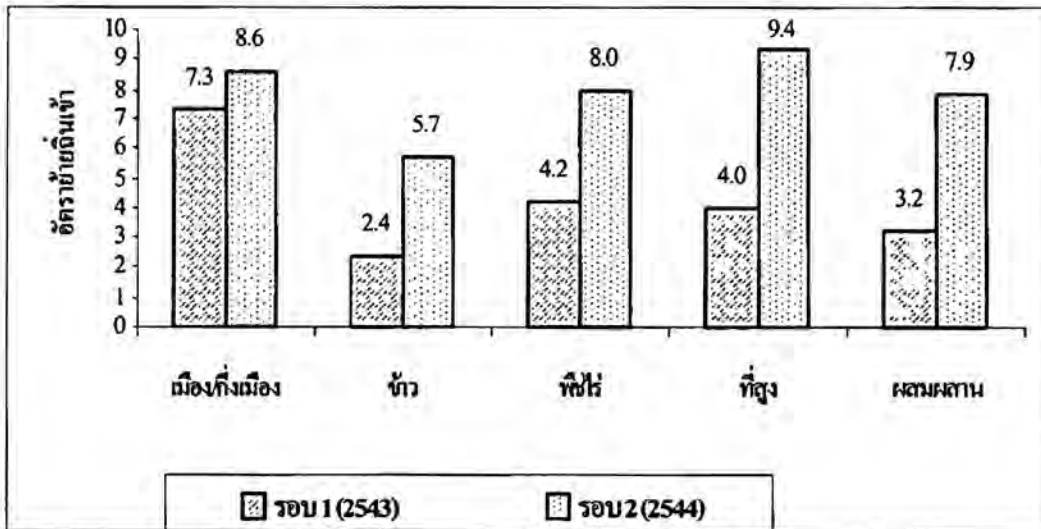
อายุ	เมือง/กึ่งเมือง		ชาน		พีชไร		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก
ชาย										
0-9	8.7	7.6	5.5	6.1	8.1	8.2	7.3	10.7	7.5	6.5
10-14	7.8	8.5	2.6	4.9	4.1	5.8	6.5	11.5	4.8	8.8
15-19	9.2	15.8	5.2	19.0	11.3	20.2	12.9	27.1	10.7	15.5
20-24	15.5	21.3	15.2	22.7	15.7	21.4	21.2	23.9	19.8	20.1
25-29	14.2	18.5	12.9	12.3	15.6	17.1	14.6	19.9	16.3	13.0
30-34	8.7	12.9	8.6	11.1	8.4	11.2	15.7	12.2	9.6	13.1
35-39	8.9	11.6	5.9	4.9	9.4	8.8	9.0	13.7	7.2	9.6
40-44	7.3	6.3	6.6	6.6	4.9	7.9	7.5	8.4	5.6	10.2
45-49	9.0	4.3	4.0	4.0	5.8	8.5	6.9	8.6	8.9	4.5
50-54	7.0	7.4	4.9	2.7	6.6	5.4	5.9	7.5	4.8	6.4
55-59	2.4	6.0	2.6	3.5	4.5	3.6	6.6	8.3	1.8	5.3
60+	4.2	3.3	2.1	2.3	3.9	2.6	7.4	6.6	3.6	4.1
ไม่ทราบ	-	50.0	25.0	-	-	100.0	-	68.8	8.3	25.0
รวม	8.9	10.6	6.3	8.4	8.4	10.4	9.8	13.2	8.5	9.6
	c									
หญิง										
0-9	8.4	8.3	5.6	7.7	7.5	7.8	8.7	9.1	7.8	8.1
10-14	6.3	7.9	3.8	7.6	5.6	6.3	6.7	13.3	4.1	7.8
15-19	12.0	23.6	6.7	18.8	12.7	20.4	16.1	24.9	11.6	15.8
20-24	17.3	24.3	15.2	16.5	13.4	18.4	17.9	20.0	17.5	14.7
25-29	12.2	14.0	10.1	8.9	12.2	13.0	10.5	12.6	12.4	10.0
30-34	8.4	13.1	3.9	10.5	7.9	8.5	8.4	9.8	7.5	9.7
35-39	7.6	7.3	4.6	3.8	6.4	5.5	6.6	9.0	4.4	5.7
40-44	6.5	4.8	3.0	2.7	5.3	5.6	6.4	9.0	4.8	4.8
45-49	5.1	6.3	2.5	2.5	7.0	5.7	4.9	8.2	4.0	4.0
50-54	7.0	5.6	3.5	3.0	5.9	4.3	6.8	5.7	4.3	4.6
55-59	4.3	1.7	1.6	1.1	2.7	2.7	4.9	5.4	4.7	6.2
60+	2.7	3.5	1.6	1.6	3.0	5.6	6.4	7.0	3.1	3.6
ไม่ทราบ	-	43.5	-	23.1	-	57.1	-	78.6	-	44.4
รวม	8.3	10.6	5.2	7.3	7.7	9.1	9.0	11.6	7.4	8.2

ตาราง 6.3 การกระจายร้อยละของผู้ย้ายถิ่นเข้าและออก จำแนกตามสถานที่ต้นทางและปลายทางของการย้ายถิ่น และพื้นที่, รอบ 2 (2544)

ภาค	เมือง/กิ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก	ย้ายเข้า	ย้ายออก
	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก	เข้า	ออก
กาญจนบุรี	66.1	33.3	42.8	34.2	42.0	39.7	58.7	47.5	57.9	41.8
กรุงเทพฯ	6.3	11.0	18.4	17.9	9.6	18.8	7.0	11.2	9.8	15.3
ภาคกลาง	19.5	16.0	26.6	29.9	34.1	26.4	16.2	13.3	23.8	20.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.1	1.4	4.1	3.8	9.1	2.7	5.1	2.3	5.7	4.1
ภาคเหนือ	2.3	0.9	3.0	1.9	3.7	1.9	4.7	1.6	1.2	2.2
ภาคใต้	1.6	1.1	3.2	2.7	1.4	0.6	1.5	1.1	1.2	1.4
ต่างประเทศ	0.0	0.2	0.4	0.2	0.0	-	6.7	9.2	0.5	2.1
ไม่ทราบ	0.1	36.1	1.5	9.6	0.0	9.9	0.1	13.9	0.0	12.2
รวม	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
จำนวน	954	1,178	467	638	546	781	1,350	1,782	841	943

แผนภูมิ 6.1 อัตราการย้ายถิ่นเข้า และอัตราการย้ายถิ่นออก, รอบ 2 (2544)

แผนภูมิ 6.2 อัตราการย้ายถิ่นเข้า: รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

7 ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัว

7.1 ภาวะเจริญพันธุ์

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจก่อนว่า โครงการวิจัยนี้เป็นแบบเฝ้าระวังทางประชากร (Demographic surveillance) ซึ่งจะแตกต่างจากการศึกษาแบบติดตามประชากรรุ่น (cohort study) กล่าวคือ แบบแรกใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนดประชากรที่ศึกษา โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงของประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ๆ ศึกษาซึ่งกำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ส่วนแบบหลังเป็นการติดตามประชากรกลุ่มที่ศึกษาตั้งแต่ต้นไปเรื่อย ๆ ดังนั้นในแบบแรกประชากรที่ศึกษาในปีนั้นไม่ใช้ประชากรเดียวกันกับปีที่แล้ว เพียงแต่อยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกันกับปีที่แล้ว

ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทแรกว่า ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมามีการย้ายถิ่นทั้งเข้าและออกในพื้นที่ศึกษามากพอสมควร และการย้ายถิ่นนี้ก็แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ด้วย ดังนั้น ถ้าผู้ย้ายถิ่นเป็นสตรีในวัยเจริญพันธุ์ด้วยแล้ว ก็ยังมีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรรวมทั้งหมดในพื้นที่ศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงนักในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ อัตราเจริญพันธุ์รวมยังคงเท่ากับ 2.1 และแบบแผนภาวะเจริญพันธุ์ปัจจุบัน ซึ่งวัดได้ด้วยอัตราเจริญพันธุ์รายอายุนั้นก็ยังคงแบบแผนเดิม นั่นคือ เริ่มต้นที่ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำในกลุ่มอายุ 15-19 ปี แล้วสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มอายุถัดไป (20-24 ปี) จากนั้นก็ลดต่ำลงมาเรื่อยๆ เมื่ออายุมากขึ้น สำหรับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละพื้นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงคล้ายแบบเดิมคือ ในพื้นที่สูงยังคงมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุดอยู่

ส่วนภาวะเจริญพันธุ์สมบูรณ์ ซึ่งวัดได้ด้วยจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ยของสตรีทั้งหมดวัยเจริญพันธุ์ (อายุ 50 ปี) นั้น ก็พบเช่นกันว่าไม่แตกต่างกันในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา คือ สตรีเมื่อสิ้นสุดการมีบุตรแล้ว จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดเฉลี่ยเท่ากับ 3.0 คน โดยพื้นที่ ๆ มีภาวะเจริญพันธุ์

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

สูงสุดคือ พื้นที่สูง รองลงมาคือ พืชไร่และต่ำสุดคือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวและเศรษฐกิจผสมผสานจะอยู่ในระหว่างสองกลุ่มนี้ (ตาราง 7.1)

ตาราง 7.1 ค่าเฉลี่ยของเด็กเกิดรอด เด็กมีชีวิตอยู่ และเด็กเสียชีวิตของสตรีอายุ 50 ปี จำแนกตามพื้นที่ปี 2543 – 2544

พื้นที่	2543			2544		
	เด็กเกิดรอด	เด็กมีชีวิตอยู่	เด็กเสียชีวิต	เด็กเกิดรอด	เด็กมีชีวิตอยู่	เด็กเสียชีวิต
เมือง/กึ่งเมือง	2.20	2.13	0.07	2.12	2.00	0.12
ข้าว	3.03	2.97	0.06	2.61	2.43	0.17
พืชไร่	3.88	3.61	0.27	3.53	3.34	0.19
ที่สูง	4.36	3.57	0.76	4.02	3.50	0.52
ผสมผสาน	2.17	1.98	0.19	2.88	2.52	0.37
รวม	2.99	2.73	0.26	3.00	2.71	0.29

จะเห็นได้ว่าในอดีตนั้น สตรีเมื่อคลอดบุตรออกมาแล้ว ยังมีบุตรจำนวนหนึ่งที่ต้องเสียชีวิตไป ถึงแม้ว่าจะมีไม่มากนักก็ตาม (0.3 คน โดยเฉลี่ย) โดยมีบุตรรอดชีวิตจนถึงปัจจุบันเท่ากับ 2.7 คน โดยเฉลี่ย (ตาราง 7.1) อย่างไรก็ตามสตรีในพื้นที่สูงมีประสบการณ์ของการสูญเสียบุตรมากที่สุด คือ สูงถึง 0.5 – 0.8 คน ซึ่งการที่สตรีมีบุตรเสียชีวิตมากเช่นนี้ ย่อมมีผลทำให้สตรีในพื้นที่สูงมีภาวะเจริญพันธุ์สูงไปด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่า จำนวนบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ของสตรีในพื้นที่สูงกับสตรีในพื้นที่พืชไร่นั้นใกล้เคียงกัน แต่ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในพื้นที่พืชไร่กลับต่ำกว่า ทั้งนี้เพราะจำนวนบุตรเสียชีวิตของสตรีในพื้นที่พืชไร่ต่ำกว่าของสตรีในพื้นที่สูงนั่นเอง

7.2 การวางแผนครอบครัว

เนื่องจากการวางแผนครอบครัวเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายอยู่แล้วในพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสตรีที่กำลังแต่งงาน ดังนั้นในรอบสองปีจึงไม่มีคำถามเรื่องความรู้เกี่ยวกับวิธีคุมกำเนิด แต่จะถามถึงการใช่วิธีคุมกำเนิดของสตรีเลย โดยถามอยู่ในปฏิทินของแลง (Lang's calendar) ซึ่งเป็นกำนัที่ทราบเดือนของเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ อันได้แก่ ปฏิสนธิ ตั้งครรภ์ ให้กำเนิดบุตร ภาวะเป็นหมันหลังคลอด คุมกำเนิด ฯลฯ

7.2.1 ระดับและแนวโน้มของการใช่วิธีคุมกำเนิด

ระดับการคุมกำเนิดในที่นี้ใช้วัดด้วยอัตราคุมกำเนิด ซึ่งหมายถึง ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่นั้น สามารถคำนวณได้จากปฏิทินของแลง ซึ่งพบว่า อัตราคุมกำเนิดในพื้นที่ศึกษารวมเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่แล้ว จากร้อยละ 74 เป็น 77 และการเพิ่มขึ้นของอัตราคุมกำเนิดนี้เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งหมดในทุกพื้นที่ มีผลทำให้ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในลำดับของอัตราคุมกำเนิดในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ สตรีในพื้นที่สูงมีผู้ใช่วิธีคุมกำเนิดต่ำที่สุด และที่สูงสุดคือสตรีในพื้นที่พีชไร้และเศรษฐกิจผสมผสาน โดยสตรีในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และในพื้นที่ปลูกข้าวมีอัตราคุมกำเนิดใกล้เคียงกัน (ตาราง 7.2)

ตาราง 7.2 ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามพื้นที่ และรอบสำรวจ

รอบสำรวจ	เมือง/ กึ่งเมือง	ข้าว	พีชไร้	ที่สูง	ผสมผสาน	รวม
รอบ 1 (2543)	74.9	74.3	78.7	64.3	80.2	73.5
รอบ 2 (2544)	78.5	77.2	81.0	69.3	81.1	76.6

7.2.2 แบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิด

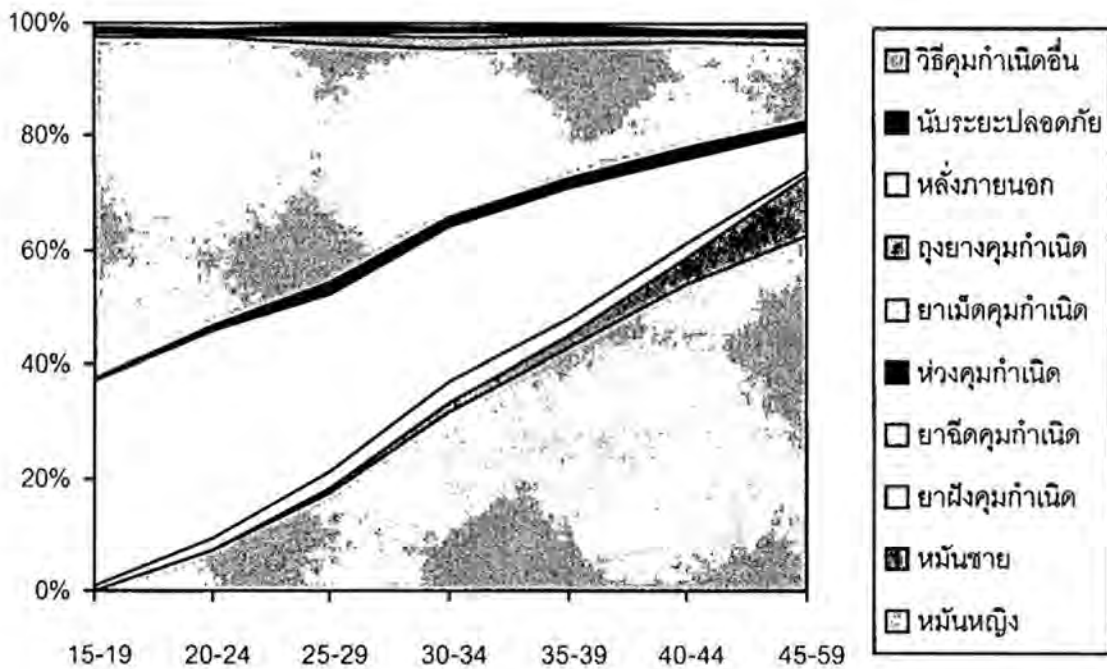
แบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิดหมายถึง ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดแยกตามรายวิธีและกลุ่มอายุ ซึ่งพบว่าแบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิดของสตรีทั้งหมดไม่เปลี่ยนแปลงมากนักในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา กล่าวคือ หมันหญิงเป็นวิธีคุมกำเนิดที่ได้รับความนิยมสูงสุด (มีผู้ใช้กว่า 1 ใน 3 ของผู้ที่กำลังใช้ทั้งหมด) รองลงไปคือ ยาเม็ดคุมกำเนิด และยาฉีดคุมกำเนิด ตามลำดับ (ตาราง 7.3) โดยทั้งสามวิธียอดนิยมนี้ มีผู้ใช้ถึงร้อยละ 89 ของผู้ที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดทั้งหมด

ส่วนการคุมกำเนิดจำแนกตามกลุ่มอายุ พบว่า ในกลุ่มอายุน้อย (15-19 ปี) มีอัตราคุมกำเนิดต่ำที่สุด (ร้อยละ 65) และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้นจนถึงจุดสูงสุดที่อายุ 35-39 ปี (อัตราคุมกำเนิดร้อยละ 84) จากนั้นก็ค่อย ๆ ลดต่ำลงเมื่ออายุมากขึ้น (ตาราง 7.3)

ตาราง 7.3 ร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและกลุ่มอายุ, รอบ 2 (2544)

วิธีคุมกำเนิด	อายุ							รวม
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-59	
หมันหญิง	0.0	4.9	13.0	25.4	35.8	43.0	44.3	27.5
หมันชาย	0.0	0.1	0.4	1.3	1.8	3.5	7.7	2.3
ยาฝังคุมกำเนิด	0.6	1.2	2.2	3.1	2.5	2.1	0.5	2.0
ยาฉีดคุมกำเนิด	23.4	25.3	23.4	21.6	19.0	11.6	5.0	18.0
ห่วงคุมกำเนิด	0.3	0.5	1.4	1.3	1.5	1.7	1.3	1.3
ยาเม็ดคุมกำเนิด	38.4	35.0	31.4	23.4	19.7	14.8	9.4	22.6
ถุงยางคุมกำเนิด	0.6	0.3	1.1	1.7	1.4	1.1	1.0	1.2
หลังภายนอก	0.0	0.1	0.5	0.8	0.3	0.1	0.0	0.3
นับระยะปลอดภัย	0.6	0.5	0.8	0.6	1.0	0.5	0.7	0.7
วิธีคุมกำเนิดอื่น	0.6	0.7	0.4	0.8	0.5	0.9	1.0	0.7
อัตราคุมกำเนิด	64.5	68.8	74.5	80.1	83.5	79.4	71.1	76.6

อย่างไรก็ตาม การใช้วิธีคุมกำเนิดในแต่ละกลุ่มอายุนั้นไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เพราะมีจุดประสงค์ของการใช้ที่ไม่เหมือนกัน นั่นคือ สตรีอายุน้อยจะใช้วิธีคุมกำเนิดด้วยความประสงค์ที่จะเลื่อนการมีบุตรออกไปชั่วคราว ดังนั้นจึงนิยมที่จะใช้วิธีคุมกำเนิดชั่วคราว ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิดและยาฉีดคุมกำเนิด ส่วนวิธีชั่วคราวอื่น ๆ ก็มีผู้ใช้อยู่เหมือนกัน แต่มีจำนวนน้อยครั้งเมื่ออายุมากขึ้นและมีบุตรครบตามความต้องการแล้วก็จะหันมาใช้วิธีคุมกำเนิดถาวรเพื่อป้องกันไม่ให้มีบุตรอีกต่อไป ดังจะเห็นได้จากตาราง 7.3 และแผนภูมิ 7.1 ที่แสดงให้เห็นถึงอัตราส่วนของผู้ใช้วิธีคุมกำเนิดในแต่ละกลุ่มอายุ

แผนภูมิ 7.1 การกระจายร้อยละของสตรีแต่งงานที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิด
จำแนกตามวิธีคุมกำเนิดและกลุ่มอายุ, รอบ 2 (2544)

กล่าวโดยสรุป ภาวะเจริญพันธุ์และวางแผนครอบครัวของประชากรในพื้นที่ศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงไปจากปีก่อนมากนัก ทั้งนี้เพราะระยะเวลาเพียง 1 ปีนั้นสั้นเกินไปที่จะมองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ ในแง่ของพื้นที่แล้ว สตรีในพื้นที่สูงมีภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงกว่าสตรีในพื้นที่อื่น และในขณะเดียวกันก็มีอัตราคุมกำเนิดที่ต่ำกว่าสตรีในพื้นที่อื่นเช่นกัน

8 สุขภาพอนามัย

สุขภาพอนามัยเป็นดัชนีสำคัญแสดงถึง ‘ความกินคืออยู่ดี’ ของประชากรในสังคมนั้น ๆ ระดับและทิศทางสุขภาพอนามัยของประชากรในแต่ละชุมชน จึงเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึง สภาวะการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว

สุขภาพอนามัยของประชาชนในจังหวัดกาญจนบุรีจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานรอบ 2 (2544) ครอบคลุมสภาวะการเจ็บป่วยหรือไม่สบายด้วยโรคต่าง ๆ ที่ระบุโดยผู้ที่มีความเจ็บป่วยหรือไม่สบายเอง รูปแบบและแหล่งของการรักษาพยาบาล รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแหล่งรักษาพยาบาล นอกเหนือจากนี้ยังครอบคลุมถึงสุขนิสัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย พฤติกรรมเสี่ยงที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย การวิเคราะห์ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนบุคคลทั้งหญิงและชายที่มีอายุระหว่าง 15-70 ปี

8.1 สภาวะการเจ็บป่วยและไม่สบาย

สภาวะการเจ็บป่วยหรือไม่สบายในรายงานฉบับนี้ หมายถึง ความเจ็บป่วยหรือไม่สบายที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมา ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่ตอบว่าเจ็บป่วยหรือไม่สบายจะต้องมีการหยุดงานประจำหรือไม่สามารถปฏิบัติภารกิจประจำวันใด ๆ ได้เมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ในรอบปีที่ผ่านมา (1 กรกฎาคม 2543 – 30 มิถุนายน 2544) ประมาณ 2 ใน 3 ของประชากรในพื้นที่ศึกษารายงานว่ามีการเจ็บป่วยหรือไม่สบายเกิดขึ้น โดยสัดส่วนผู้ที่รายงานว่าเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ในพื้นที่ปลูกข้าวสูงที่สุด (ร้อยละ 79) และพื้นที่สูงต่ำที่สุด (ร้อยละ 57) และสัดส่วนใกล้เคียงกันในเขตอื่น ๆ โดยในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองและพีชไร่ มีสัดส่วนเท่ากันคือ ร้อยละ 69 และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีสัดส่วนของการเจ็บป่วย ร้อยละ 66 (ตาราง 8.1)

ต้นฉบับไม่มีหน้านี้

ตาราง 8.1 การกระจายร้อยละของสภาวะการเจ็บป่วยหรือไม่สบายในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาจำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

การเจ็บป่วย/ไม่สบาย	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
รวม					
ป่วย	68.7	79.0	68.7	57.3	66.2
ไม่ป่วย	31.3	21.0	31.3	42.7	33.8
จำนวน	6097	4746	4600	7334	6246
หญิง					
ป่วย	73.6	84.8	74.8	61.1	73.0
ไม่ป่วย	26.4	15.2	25.2	38.9	27.0
จำนวน	3523	2659	2480	3768	3452
ชาย					
ป่วย	62.0	71.5	61.5	53.2	57.8
ไม่ป่วย	38.0	28.5	38.5	46.8	42.2
จำนวน	2574	2087	2120	3566	2794

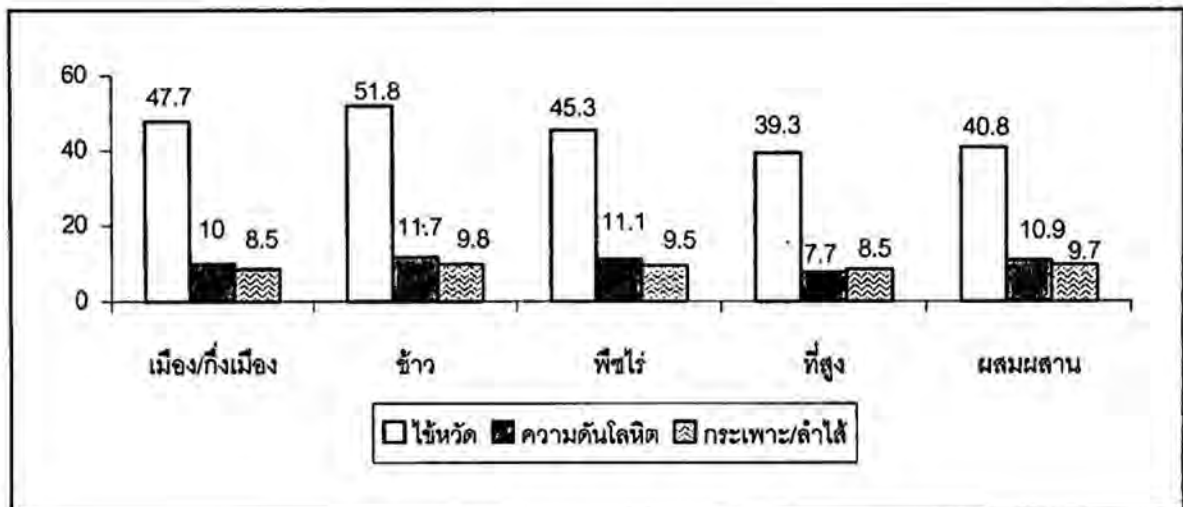
อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้หญิง 8 ใน 10 คน ในพื้นที่ปลูกข้าว และเกือบ 3 ใน 4 ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พืชไร่ และเศรษฐกิจผสมผสาน และประมาณ 2 ใน 3 ในพื้นที่ที่สูง รายงานว่ามีการเจ็บป่วย สำหรับเพศชาย พบว่า พื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 72) เมืองหรือกึ่งเมือง และพืชไร่มีสัดส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 62) ส่วนพื้นที่ที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน คือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 58) และที่สูง (ร้อยละ 53) (ตาราง 8.1)

8.2 การเจ็บป่วยหรือไม่สบายด้วยโรคต่าง ๆ

โรคต่าง ๆ ที่นำเสนอในรายงานฉบับนี้ได้มาจากการระบุชื่อโรคของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยนำมาจัดเป็น 3 อันดับ เรียงจากสัดส่วนของโรคที่ระบุว่าเป็นกันมากที่สุดลงมาจนถึงโรคที่ระบุ

ว่าเป็นกันน้อยที่สุด โรคอันดับแรกอยู่ในช่วง 1,000 – 6,000 ราย โดยโรคที่ถูกระบุชื่อ ได้แก่ ไข้หวัด โรคกระเพาะและโรคทางเดินอาหาร โรคความดันโลหิต สำหรับโรครองลงมา มีทั้งหมด 12 โรค ได้แก่ มาลาเรีย ไข้หวัดใหญ่ โรคตา ไทรอยด์ โรคหัวใจ เบาหวาน มะเร็ง โรคภูมิแพ้ หรือลมพิษ โรคเกี่ยวกับระบบอวัยวะสืบพันธุ์และระบบปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับกระดูกหรือข้อเสื่อม ปวดศีรษะหรือไมเกรน และโรคหอบหืดหรือหายใจลำบาก โดยมีผู้ระบุว่ามีปัญหาจากโรคเหล่านี้ 100-999 ราย

โดยภาพรวม ประชากรทุกพื้นที่ที่ศึกษาระบุว่าเจ็บป่วยหรือไม่สบายจากไข้หวัดมากที่สุด โดยพื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 52) และพื้นที่สูงมีสัดส่วนต่ำสุด (ร้อยละ 39) โรคที่ระบุ รองลงมาได้แก่โรคความดันโลหิตสูงและต่ำ พบว่า ประชากรในทุกพื้นที่ระบุว่าโรคในกลุ่มนี้ และมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ระหว่าง ร้อยละ 8 ถึง 12 โดยพื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนสูงสุด และพื้นที่สูงมีสัดส่วนต่ำสุด สำหรับกลุ่มโรคเกี่ยวกับกระเพาะ ทางเดินอาหาร ถ้าได้้อกเสบ ไข้ดิ่งอ้อกเสบ และไส้เลื่อนนั้น พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันมากนักในทุกพื้นที่โดยสัดส่วนอยู่ระหว่างร้อยละ 9 ถึง 10 (แผนภูมิ 8.1)

แผนภูมิ 8.1 ร้อยละของโรค 3 อันดับแรกที่ถูกให้สัมภาษณ์ระบุ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

8.3 สุขนิสัยที่มีผลต่อสภาวะสุขภาพอนามัย

สุขนิสัยต่อไปนี้เป็น การวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ คือ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและน้ำดื่ม พฤติกรรมการนอน การทำงานและการพักผ่อน รวมทั้งพฤติกรรมการระมัดระวังสุขอนามัยจากพยาธิเมื่อเดินในที่ชื้นแฉะ พฤติกรรมต่าง ๆ ในรายงานฉบับนี้ ผู้ปฏิบัติต้องทำเป็นประจำจนถือเป็นปกติวิสัย

8.3.1 พฤติกรรมการบริโภคอาหารและน้ำดื่ม

รสนิยมในการบริโภคอาหารรสจัดของประชากรในพื้นที่ศึกษายังมีอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ ประชากรในพื้นที่พีชไร (ร้อยละ 47) พื้นที่ปลุกข้าว (ร้อยละ 46) ที่สูงและเศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 43) และพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 30) ชอบบริโภคอาหารรสจัด การบริโภคอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ ซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยนั้น มีเพียงร้อยละ 2 ถึง 3 ในทุกพื้นที่เท่านั้น และเมื่อพิจารณาถึงสุขนิสัยในการบริโภคอาหารเป็นเวลา พบว่า ประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองเพียงร้อยละ 54 บริโภคอาหารเป็นเวลา ในขณะที่ประชากรในพื้นที่สูงมีสัดส่วนของผู้บริโภคอาหารเป็นเวลาสูงที่สุด (ร้อยละ 79) รองลงมา ได้แก่พื้นที่พีชไร (ร้อยละ 70) เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 65) และพื้นที่ปลุกข้าว (ร้อยละ 63) ส่วนพฤติกรรมการบริโภคน้ำดื่ม พบว่า เกือบทุกคนในพื้นที่ศึกษาเลือกดื่มน้ำที่แน่ใจว่าสะอาดเท่านั้น (ตาราง 8.2)

8.3.2 พฤติกรรมการนอนและการพักผ่อน

เนื่องจากพฤติกรรมการนอนในมุ้งหรือมุ้งลวด สามารถบอกลักษณะของการติดเชื้อจากยุง ซึ่งเป็นพาหะของโรคมาเลเรีย จากการศึกษาพบว่า เกือบทุกคนในพื้นที่ศึกษานอนกางมุ้งหรือนอนในมุ้งลวดเป็นประจำ

สำหรับเรื่องการทำงานหนักและมีเวลาพักผ่อนน้อยนั้นพบว่า ประชากรในพื้นที่พีชไร (ร้อยละ 21) และเศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 20) ประสบเหตุการณ์เช่นนี้มากกว่า ประชากรในพื้นที่ปลุกข้าว (ร้อยละ 15) พื้นที่สูงและพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 14) (ตาราง 8.2)

8.3.3 พฤติกรรมการระมัดระวังสุขอนามัยจากพยาธิเมื่อเดินในที่ชื้นแฉะ

สุขอนามัยของพฤติกรรมนี้ก็เช่นกัน พบว่า ประชากรร้อยละ 90 ขึ้นไปในทุกพื้นที่ศึกษา สวมรองเท้าเมื่อเดินในพื้นที่ชื้นแฉะ (ตาราง 8.2)

ตาราง 8.2 การกระจายร้อยละของสุขนิสัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

สุขนิสัย	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
พฤติกรรมการบริโภคอาหารและน้ำดื่ม					
ชอบกินรสจัด	36.7	45.6	46.7	43.2	43.0
ชอบกินอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ	1.6	2.8	3.3	2.7	3.3
กินอาหารเป็นเวลา	54.2	63.3	70.2	79.4	65.2
ดื่มน้ำที่แน่ใจว่าสะอาด	94.8	92.0	94.8	92.5	92.7
พฤติกรรมการนอนและการพักผ่อน					
นอนกางมุ้ง/นอนมุ้งลวด	92.5	95.3	95.4	95.5	94.2
กินยานอนหลับเพื่อช่วยให้หลับ	1.8	1.6	2.8	1.4	2.5
ทำงานหนัก/มีเวลาพักผ่อนน้อย	13.8	15.1	20.9	14.4	20.4
พฤติกรรมการระมัดระวังสุขอนามัยจากพยาธิเมื่อเดินในที่ชื้นแฉะ					
สวมรองเท้า	90.1	89.4	90.2	93.4	91.8

8.4 พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

พฤติกรรมการบริโภคในรายงานฉบับนี้ หมายถึงพฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เครื่องดื่มที่ผสมแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ และชาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง และยาแก้ปวด โดยต้องมีการปฏิบัติเป็นประจำจนถือเป็นเรื่องปกติวิสัย เช่น บริโภคบ่อย ๆ หรือทุกวัน

8.4.1 พฤติกรรมสูบบุหรี่

ประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 47) ของประชากรในพื้นที่สูงมีพฤติกรรมการติดบุหรี่คือ ต้องสูบบุหรี่ ๑ หรือทุกวัน ในขณะที่สัดส่วนของประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง สูบบุหรี่บ่อย ๆ หรือทุกวันต่ำที่สุด (ร้อยละ 19) ส่วนประชากรในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พี่ชไรร์และปลุกข้าว ที่สูบบุหรี่บ่อยหรือทุกวันมีประมาณร้อยละ 30, 29 และ 24 ตามลำดับ (ตาราง 8.3)

8.4.2 พฤติกรรมการดื่มเบียร์

ประชากรประมาณ 1 ใน 3 ของทุกพื้นที่ศึกษามีพฤติกรรมการดื่มเบียร์ทั้งนานๆ ครั้ง หรือบ่อย หรือทุกวัน อย่างไรก็ตามผู้ที่ดื่มเบียร์บ่อยหรือทุกวันมีเพียงร้อยละ 3 ถึง 7 โดยประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองดื่มเบียร์บ่อยหรือทุกวันเป็นสัดส่วนสูงที่สุด (ตาราง 8.3)

8.4.3 พฤติกรรมการดื่มเหล้า

สำหรับพฤติกรรมการดื่มเหล้า นั้น แม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่ศึกษา รายงานว่าไม่ดื่ม (ร้อยละ 67 ในพื้นที่สูง ถึง ร้อยละ 73 ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการดื่มเหล้าบ่อยหรือทุกวันเปรียบเทียบกับการดื่มเบียร์ พบว่า มีสัดส่วนสูงกว่าในทุกพื้นที่ศึกษา โดยมีสัดส่วนของการดื่มเหล้าใกล้เคียงกันมากในประชากรทุกพื้นที่ ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีผู้ที่ดื่มเหล้าบ่อยๆ หรือทุกวัน สูงที่สุด คือ ร้อยละ 10 รองลงมา คือประชากรในพื้นที่พี่ชไรร์ เมือง/กึ่งเมือง และปลุกข้าว ร้อยละ 9 และร้อยละ 8 ในพื้นที่สูง (ตาราง 8.3)

8.4.4 พฤติกรรมการดื่มชาดอง

ร้อยละ 90 ในพื้นที่พี่ชไรร์ ขึ้นไปจนถึงร้อยละ 93 ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ไม่มีพฤติกรรมการดื่มชาดอง ยกเว้นในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีประชากรถึงร้อยละ 23 ดื่มชาดอง โดยมีผู้ที่ดื่มชาดองบ่อยหรือทุกวันถึงร้อยละ 9 (ตาราง 8.3)

8.4.5 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง

ประมาณเกือบ 1 ใน 4 ของประชากรในทุกพื้นที่ศึกษามีการดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง โดยมีพฤติกรรมการดื่มแบบนาน ๆ ครั้ง เป็นสัดส่วนสูงกว่าการดื่มน้อยหรือทุกวัน และประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว มีพฤติกรรมทั้งสองแบบสูงที่สุด (ร้อยละ 17 และร้อยละ 9) ในขณะที่ประชากรในพื้นที่สูง มีสัดส่วนของประชากรที่มีพฤติกรรมดังกล่าวต่ำที่สุด คือร้อยละ 8 และร้อยละ 3 ตามลำดับ (ตาราง 8.3)

8.4.6 พฤติกรรมการติดยาแก้ปวด

ประชากรส่วนใหญ่ในทุกพื้นที่ศึกษา รายงานว่าไม่มีพฤติกรรมการติดยาแก้ปวด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในกลุ่มที่ยอมรับว่ามีพฤติกรรมนี้ พบว่า การติดยาแก้ปวดที่ต้องกินบ่อยหรือทุกวัน มีสัดส่วนสูงกว่าการกินแบบนาน ๆ ครั้ง ในทุกพื้นที่ศึกษา โดยพฤติกรรมการกินยาแก้ปวดแบบนาน ๆ ครั้ง มีไม่ถึงร้อยละ 1 ส่วนพฤติกรรมที่ต้องกินบ่อยหรือทุกวัน มีสัดส่วนระหว่าง ร้อยละ 1 ถึงร้อยละ 4 กล่าวคือ พื้นที่พืชไร่ ร้อยละ 4 พื้นที่ปลูกข้าว ร้อยละ 3 พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ร้อยละ 2 และพื้นที่สูงกับพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ร้อยละ 1 (ตาราง 8.3)

ตาราง 8.3 การกระจายร้อยละของพฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จำแนกตามพื้นที่, รอบ 2 (2544)

พฤติกรรมบริโภค	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
บุรี					
ไม่สูบ	79.3	74.4	69.9	49.9	75.2
นาน ๆ ครั้ง	2.0	1.7	1.5	3.2	2.3
บ่อยหรือทุกวัน	18.6	23.9	28.6	46.9	29.6
เบียร์					
ไม่ดื่ม	68.9	67.2	68.0	69.6	67.3
นาน ๆ ครั้ง	24.0	27.5	27.6	27.9	27.2
บ่อยหรือทุกวัน	7.1	5.3	4.3	2.5	5.5

ตาราง 8.3 (ต่อ)

พฤติกรรมบริโภค	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พีชไร้	ที่สูง	ผสมผสาน
เหล้า					
ไม่ดื่ม	72.8	71.7	70.3	67.3	70.5
นาน ๆ ครั้ง	18.2	19.2	20.4	25.1	19.9
บ่อยหรือทุกวัน	9.1	9.1	9.3	7.5	9.6
ยาตอง					
ไม่ดื่ม	93.2	90.5	90.0	90.3	77.5
นาน ๆ ครั้ง	5.1	7.9	8.1	7.2	13.9
บ่อยหรือทุกวัน	1.6	1.6	1.9	2.5	8.5
เครื่องดื่มชูกำลัง					
ไม่ดื่ม	78.9	73.3	75.9	78.4	77.5
นาน ๆ ครั้ง	13.2	17.4	15.3	8.2	13.9
บ่อยหรือทุกวัน	7.9	9.3	8.8	3.4	8.5
การติดยาแก้ปวด (สิ่งเสพติด)					
ไม่เสพยา	98.7	97.4	95.7	98.2	97.6
นาน ๆ ครั้ง	0.2	0.1	0.4	0.4	0.3
บ่อยหรือทุกวัน	1.1	2.5	3.9	1.3	2.0

8.5 การเปรียบเทียบการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ระหว่างรอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

เมื่อเปรียบเทียบการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ระหว่างรอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544) (แผนภูมิ 8.2) พบว่า เกือบทุกพฤติกรรมเสี่ยงที่ทำบ่อยหรือทุกวันมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อยในทุกพื้นที่ศึกษา ดังนี้

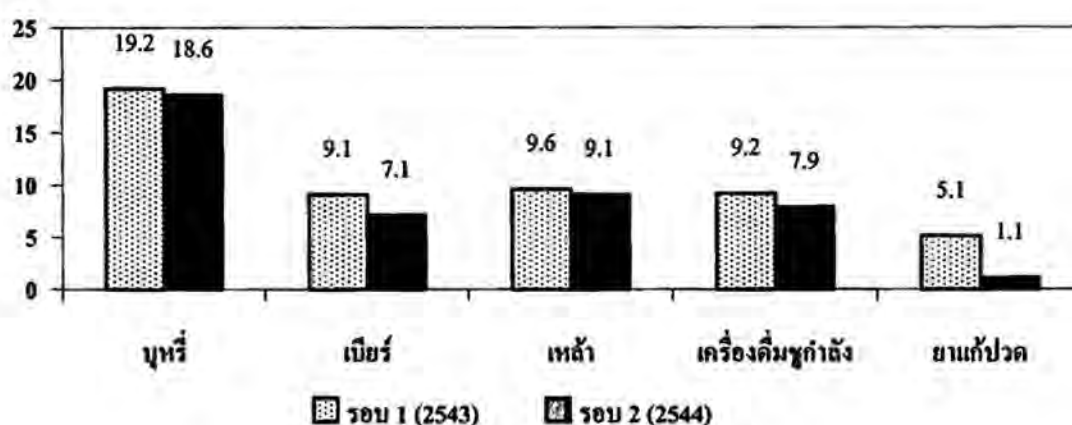
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่ต้องสูบบ่อยหรือทุกวัน ในทุกพื้นที่ศึกษามีสัดส่วนลดลงหรือคงที่ ยกเว้นพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ เพิ่มจากร้อยละ 26 เป็น 30

พฤติกรรมการดื่มเบียร์ก็พบเป็นไปในทำนองเดียวกันกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กล่าวคือ มีสัดส่วนผู้ที่ดื่มเบียร์บ่อยหรือทุกวันลดลงในทุกพื้นที่ ยกเว้นพื้นที่สูงที่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 2 เป็นร้อยละ 3 สัดส่วนประชากรที่ดื่มเหล้าในทุกพื้นที่บ่อยหรือทุกวันลดลงในทุกพื้นที่ศึกษาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือคงที่ที่ร้อยละ 8 ในทั้ง 2 รอบการศึกษา

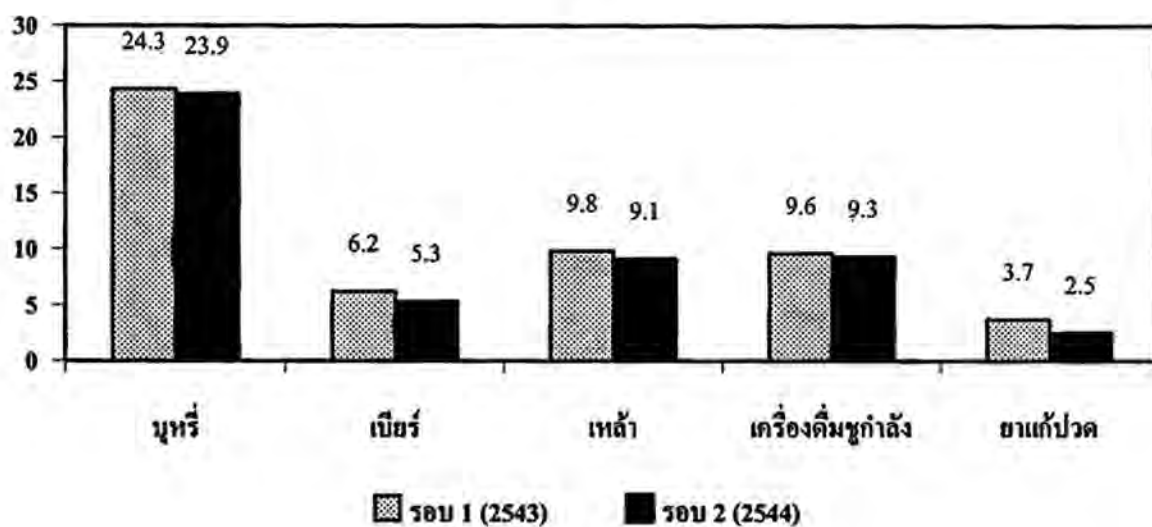
สัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มชูกำลังเปลี่ยนแปลงเกือบทุกพื้นที่ศึกษา คือ เพิ่มจากร้อยละ 8 เป็น 9 ในพื้นที่พืชไร่และเศรษฐกิจผสมผสาน ลดลงจากร้อยละ 9 เหลือ 8 ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และจากร้อยละ 10 เหลือ 9 ในพื้นที่ปลูกข้าว ในขณะที่พื้นที่สูงมีสัดส่วนคงที่ร้อยละ 3

อย่างไรก็ตาม สัดส่วนของผู้ที่เสพยาแก้ปวดบ่อยหรือทุกวัน ลดลงในทุกพื้นที่ศึกษา โดยพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองมีการลดลงมากที่สุดคือจากร้อยละ 5 เหลือเพียงร้อยละ 1 เท่านั้น

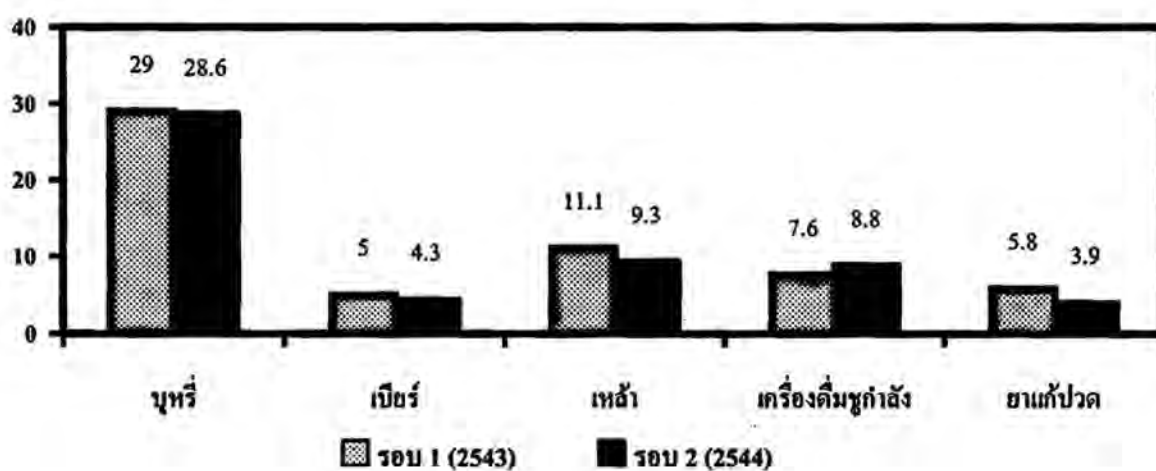
เมือง/กึ่งเมือง

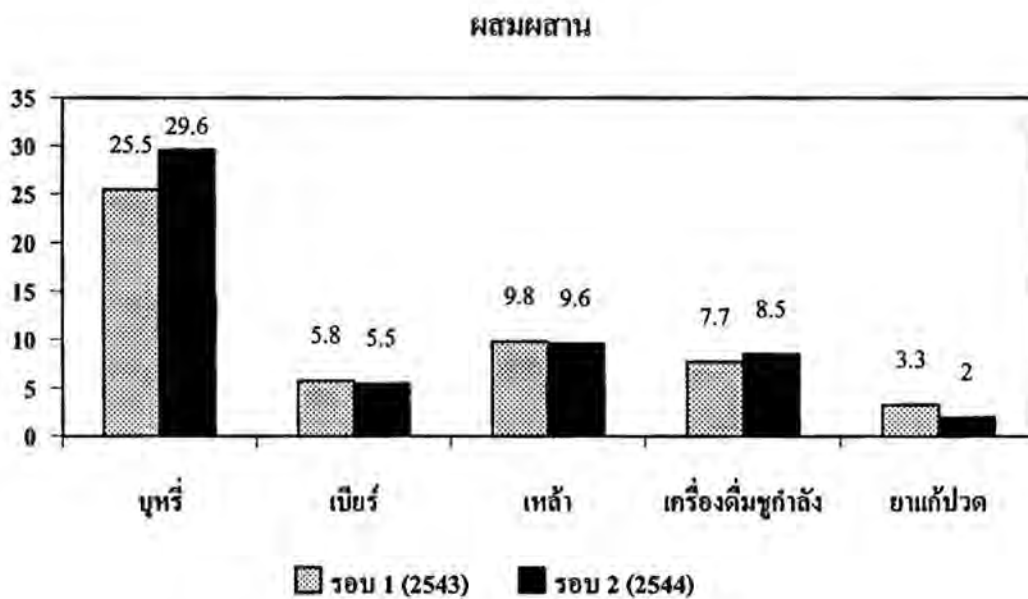
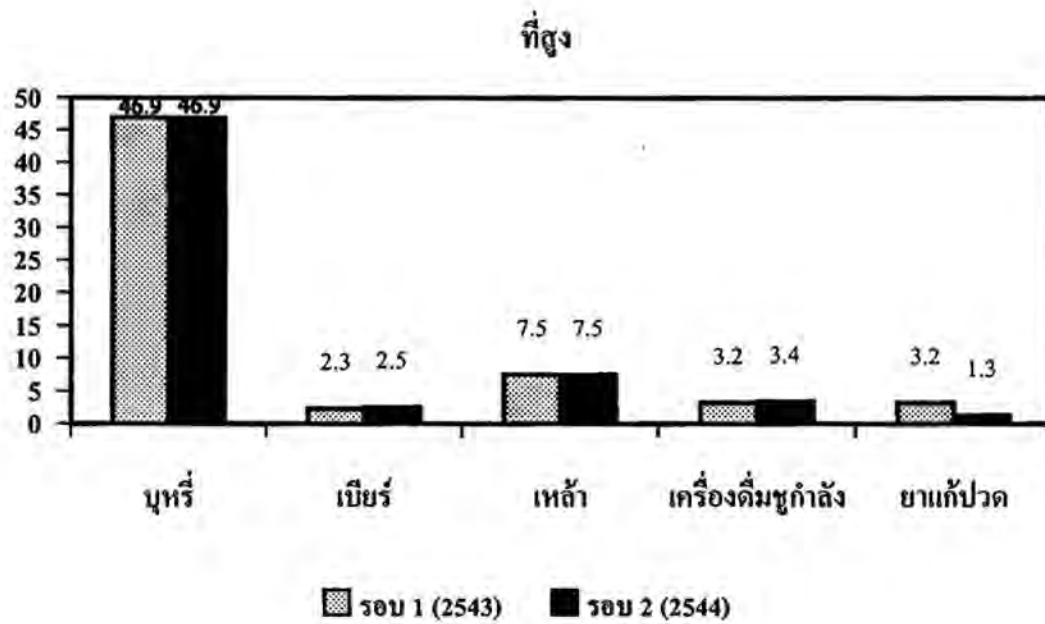

ข้าว

พืชไร่

แผนภูมิ 8.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตราย
ต่อสุขภาพจำแนกตามพื้นที่, ระหว่างรอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

8.6 สรุป

ประชากรในพื้นที่ศึกษาประมาณร้อยละ 70 รายงานว่ามีการเจ็บป่วยหรือไม่สบาย โดยโรคที่มีการระบุ 3 อันดับแรก ได้แก่ โรคไข้หวัด โรคความดันโลหิต และโรคกระเพาะ/ลำไส้ ส่วนกลุ่มโรคที่ระบุรองลงมา ได้แก่ โรคมาลาเรีย โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคภูมิแพ้หรือลมพิษ ไข้หวัดใหญ่ โรคตา ไทรอยด์ มะเร็ง โรคเกี่ยวกับระบบอวัยวะสืบพันธุ์และระบบปัสสาวะ โรคเกี่ยวกับกระดูกหรือข้อเสื่อม ปวดศีรษะหรือไมเกรน และโรคหอบหืดหรือหายใจลำบาก

ดัชนีชี้วัดที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย พบว่า ประชากรในทุกพื้นที่ยังนิยมบริโภคอาหารรสจัด โดยเฉพาะประชากรในพื้นที่พืชไร่และปลูกข้าว ประชากรในพื้นที่สูงบริโภคอาหารเป็นเวลามากที่สุด ในขณะที่แทบจะไม่มีผู้ที่บริโภคอาหารสุก ๆ ดิบ ๆ ในทุกพื้นที่ศึกษา สำหรับพฤติกรรมการทำงานหนักมีเวลาพักผ่อนน้อย และการกินยานอนหลับเพื่อช่วยให้หลับมาก ในประชากรของพื้นที่พืชไร่และเศรษฐกิจผสมผสาน พฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัย โดยวัดจากการทำบ่อย ๆ หรือทุกวันนี้ พบว่าประชากรในพื้นที่สูงมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่บ่อยหรือทุกวันมากที่สุด ประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองคึมเบียร์บ่อยหรือทุกวันมากที่สุด ส่วนการดื่มเหล้าและเครื่องดื่มชูกำลังบ่อยหรือทุกวันนี้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นประชากรในพื้นที่สูง ประชากรในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานมีส่วนของผู้ที่ดื่มชาคองเป็นประจำสูงที่สุด และประชากรในพื้นที่พืชไร่มีส่วนของผู้ที่ติดยาแก้ปวดสูงที่สุด

เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จากการศึกษารอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544) พบว่า มีแนวโน้มลดน้อยลงเพียงเล็กน้อยในเกือบทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง ที่มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในพื้นที่พืชไร่ ที่สูง และเศรษฐกิจผสมผสาน

9 ภาวะการตาย

9.1 ข้อมูลทั่วไป

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานรอบ 2 (2544) ของโครงการกาญจนบุรีนั้นจากแบบสอบถาม ข้อมูลครัวเรือนพบว่า จำนวนครัวเรือนที่ศึกษามีทั้งสิ้น 12,657 ครัวเรือน และมี 264 ครัวเรือนที่ สมาชิกในครัวเรือนเสียชีวิตในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา (1 กรกฎาคม 2543 – 30 มิถุนายน 2544) สำหรับครัวเรือนที่มีสมาชิกเสียชีวิตนั้น มี 261 ครัวเรือนที่สมาชิกเสียชีวิตครัวเรือนละ 1 คน และ 3 ครัวเรือนที่มีสมาชิกเสียชีวิตครัวเรือนละ 2 คน ไม่มีครัวเรือนใดที่มีสมาชิกเสียชีวิตถึง 3 คน รวมจำนวนผู้เสียชีวิตในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาทั้งสิ้นเท่ากับ 267 คน

9.2 ขนาดและแบบแผนการตาย

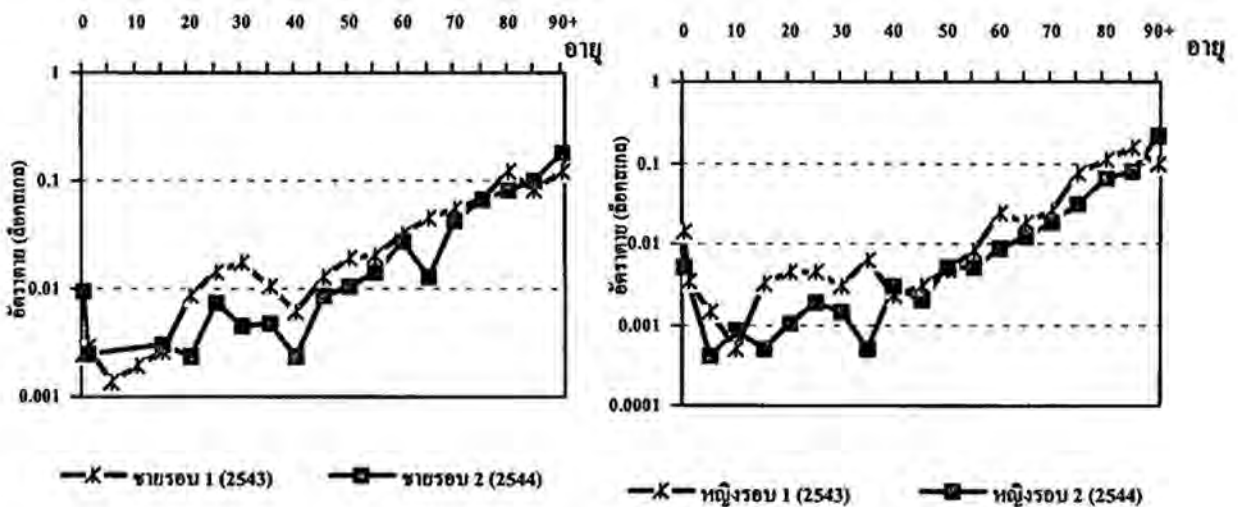
จากจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมด 267 คน เป็นชาย 171 คน หญิง 96 คน หรือร้อยละ 64 และ 36 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราตายเพศชาย 8 คนต่อประชากรชายพันคน อัตราตายเพศหญิง 4 คนต่อ ประชากรหญิงพันคน และอัตราตายทั้งหมดเท่ากับ 5 คนต่อประชากรพันคน

ตาราง 9.1 จำนวนตาย และอัตราการตายของประชากร จำแนกตามอายุและเพศ

อายุ	จำนวนตาย		อัตราการตาย (ต่อพัน)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
0	4	2	9.4	5.0
1-4	5	0	2.7	0.0
5-9	0	1	0.0	0.4
10-14	0	2	0.0	0.9
15-19	6	1	3.7	0.6
20-24	4	2	3.0	1.3
25-29	14	4	8.4	2.0
30-34	9	3	4.9	1.5
35-39	9	1	5.0	0.5
40-44	2	4	1.2	2.1
45-49	14	5	10.3	3.4
50-54	11	6	10.6	5.2
55-59	12	5	14.9	5.3
60-64	20	7	27.6	9.2
65-69	7	8	12.8	12.8
70-74	18	8	44.4	18.7
75-79	15	10	70.1	32.2
80-84	9	11	84.1	66.7
85-89	6	7	103.4	85.4
90+	6	9	240.0	225.0
ไม่ทราบอายุ	-	-	-	-
รวม	171	96	7.7	4.0
	267		5.3	

เมื่อจำแนกการตายตามกลุ่มอายุและเพศ พบว่า อัตราตายรายอายุและเพศของประชากรในพื้นที่ศึกษามีแบบแผนเช่นเดียวกันกับการตายของประชากรโดยทั่วไป คือ หลังคลอดอัตราตายของทารก (อายุ 0 ปี) จะสูง และจะค่อย ๆ ต่ำลงจนถึงกลุ่มอายุ 10-14 ปี อัตราตายในกลุ่มอายุนี้ จะต่ำสุด หลังจากอายุนี้ อัตราตายจะกลับสูงขึ้น อัตราตายในกลุ่มอายุ 15-34 ปี เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราตายในกลุ่มอายุถัดขึ้นไป แบบแผนเช่นนี้เป็นเช่นเดียวกันทั้งชายและหญิง โดยที่อัตราตายรายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ ยกเว้นอัตราตายในกลุ่มอายุต้นๆ และกลุ่มอายุท้ายๆ ที่อัตราตายรายอายุของหญิงสูงกว่าชาย

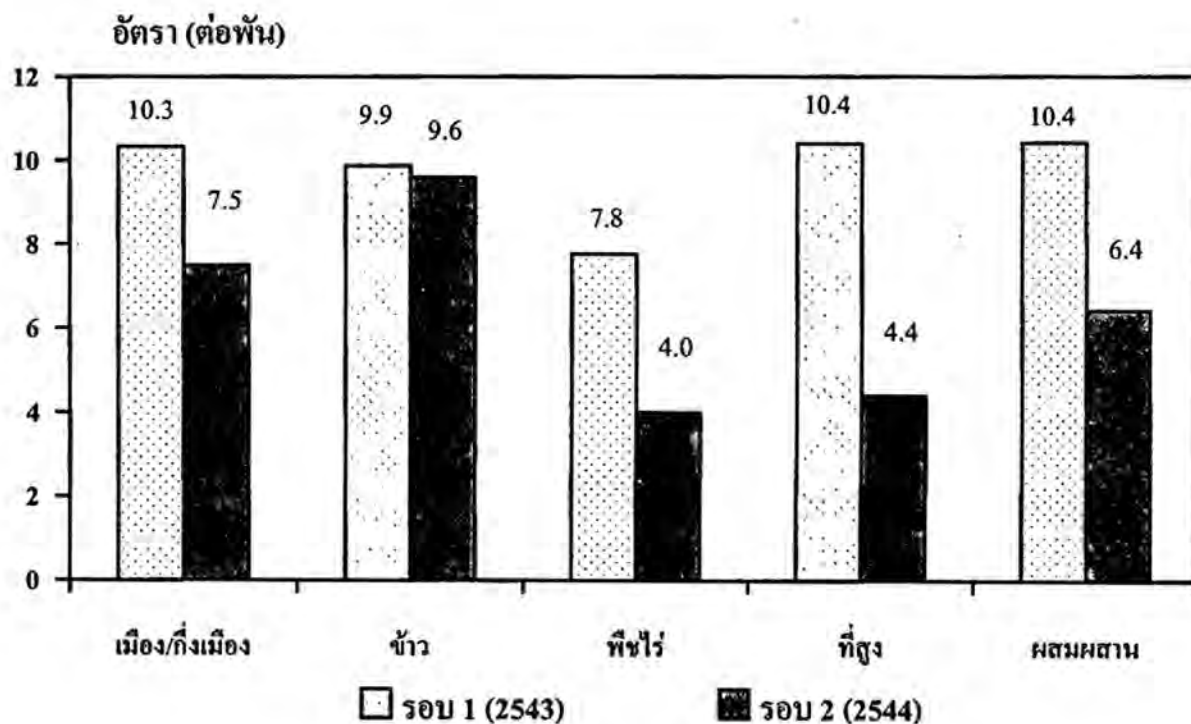
นอกจากนั้นยังพบอีกว่าแบบแผนการตายรายอายุและเพศไม่เรียบ มีการกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายอย่างมาก การกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายรายอายุเป็นในหญิงมากกว่าชาย ซึ่งอาจเกิดขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรที่ศึกษาในแต่ละกลุ่มอายุมีจำนวนไม่มาก เมื่อจำนวนการตายเพิ่มขึ้นหรือลดลงเพียงเล็กน้อยก็เพียงพอที่จะไปกระทบกับอัตราตายรายอายุ รวมทั้งเป็นการเก็บข้อมูลการตายที่เกิดขึ้นในรอบหนึ่งปีเท่านั้น ทำให้เกิดการกระเพื่อมขึ้นลงของอัตราตายอย่างที่เป็นอยู่ (ตาราง 9.1 และแผนภูมิ 9.1)

แผนภูมิ 9.1 เปรียบเทียบอัตราตายรายอายุและเพศ รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

9.3 การตายจำแนกตามพื้นที่

เมื่อจำแนกประชากรตามลักษณะพื้นที่พบว่า อัตราตายในพื้นที่พีชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน อยู่ในช่วง 4 – 6 คนต่อประชากรพันคน ส่วนอัตราตายในพื้นที่ปลูกข้าว และพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง นับว่าสูงกว่าพื้นที่ทั้งสามที่กล่าวมาแล้วอย่างเห็นได้ชัด (10 และ 8 คนต่อประชากรพันคน ตามลำดับ) อัตราตายในแต่ละพื้นที่เมื่อเทียบกับรอบ 1 (2543) นั้น ต่ำกว่าในทุกพื้นที่ (แผนภูมิ 9.2 และตาราง 9.2)

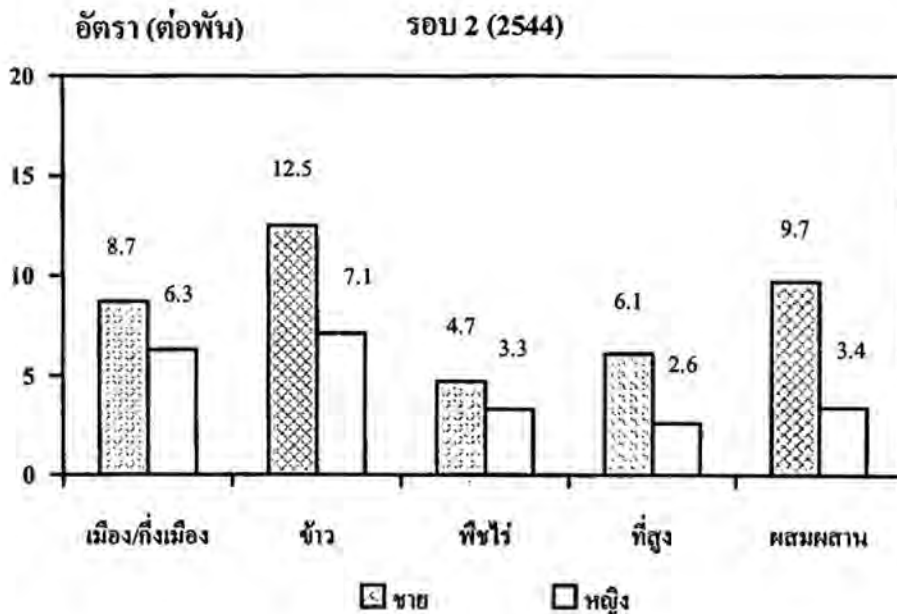
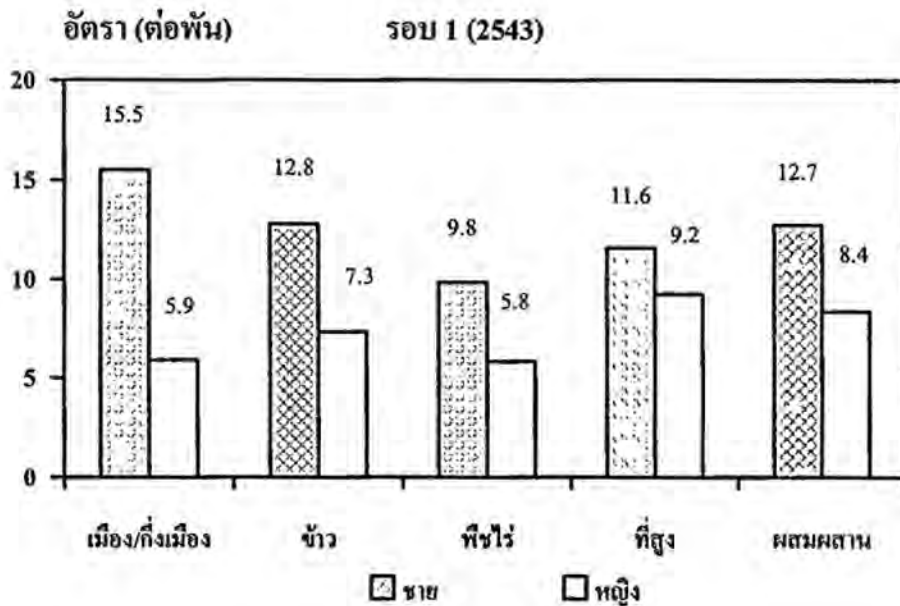

แผนภูมิ 9.2 อัตราตายรวมจำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

ตาราง 9.2 อัตราตายรายอายุและเพศ (ต่อพัน) ของประชากรที่ศึกษา จำแนกตามพื้นที่,
รอบ 2 (2544)

อายุ	เมือง/กึ่งเมือง		ข้าว		พืชไร่		ที่สูง		ผสมผสาน	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
0	0.0	0.0	0.0	16.9	0.0	0.0	12.7	6.7	27	0.0
1-4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	6.5	0.0	2.7	0.0
5-9	0.0	0.0	0.0	2.8	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
10-14	0.0	0.0	0.0	2.8	0.0	0.0	0.0	1.5	0.0	0.0
15-19	7.2	0.0	7.7	0.0	3.6	3.8	2.7	0.0	0.0	0.0
20-24	10.0	0.0	4.8	4.2	0.0	0.0	0.0	2.5	3.5	0.0
25-29	14.9	0.0	7.6	6.6	7.6	3.3	2.3	1.9	14.0	0.0
30-34	10.6	6.3	11.0	0.0	7.1	3.1	0.0	0.0	2.9	0.0
35-39	3.2	0.0	7.4	0.0	3.2	0.0	4.5	2.1	8.0	0.0
40-44	0.0	3.4	8.4	3.4	0.0	0.0	0.0	2.3	0.0	2.5
45-49	14.4	9.3	15.7	8.4	4.9	0.0	10.5	0.0	10.8	3.0
50-54	6.4	11.3	11.2	0.0	6.5	11.3	21.3	4.1	8.5	3.8
55-59	0.0	0.0	18.2	16.5	18.7	0.0	13.6	5.2	23.3	5.1
60-64	16.7	35.4	24.2	14.6	8.5	0.0	37.2	6.3	47.9	0.0
65-69	21.3	11.8	9.3	33.3	21.7	0.0	8.6	8.3	7.9	14.8
70-74	83.3	29.9	71.4	22.7	0.0	14.9	29.7	23.8	51.9	10.1
75-79	66.7	27.0	98.0	14.7	71.4	81.1	43.5	44.4	93.0	46.9
80-84	83.3	29.9	71.4	22.7	0.0	50.0	58.8	37.0	111.1	90.9
85-89	333.3	285.7	71.4	50.0	166.7	71.4	166.7	0.0	0.0	62.5
90+	0.0	285.7	750.0	166.7	0.0	142.9	166.7	250.0	285.7	428.6
อัตราตาย	8.7	6.3	12.5	7.1	4.7	3.3	6.1	2.6	9.7	3.4
อย่างหาย	7.5		9.6		4.0		4.4		6.4	

เมื่อจำแนกอัตราตายของแต่ละพื้นที่ตามเพศพบว่ามีความแตกต่างของอัตราตายระหว่างเพศ อัตราตายของเพศชายสูงกว่าเพศหญิงในทุกพื้นที่ ในรอบ 2 (2544) ความแตกต่างของอัตราตายระหว่างเพศอยู่ระหว่าง 1.4 – 6.3 คนต่อประชากรพันคน ในขณะที่ความแตกต่างของอัตราตายระหว่างเพศเมื่อปี 2543 อยู่ระหว่าง 2.3 – 9.6 คน ต่อประชากรพันคน (แผนภูมิ 9.3)

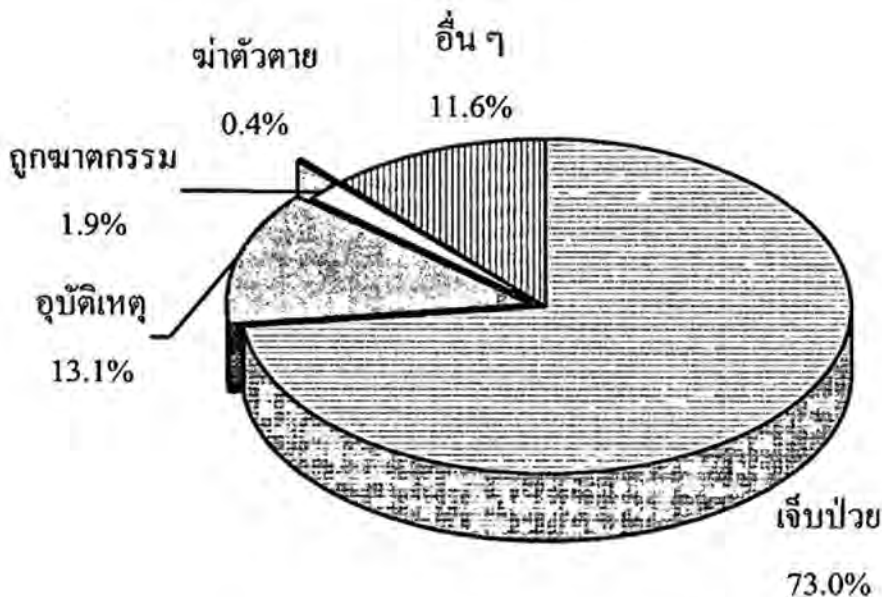

แผนภูมิ 9.3 อัตราตายรวมจำแนกตามพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

9.4 สาเหตุการตายและการจดทะเบียนการตาย

การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544) นั้น ได้จำแนกสาเหตุของการตายแตกต่างกันไปจากการสำรวจในรอบ 1 (2543) เล็กน้อย สาเหตุการตายในรอบปีที่ผ่านมาจำแนกเป็น 5 สาเหตุ คือ จากการเจ็บป่วยหรือไม่สบาย อุบัติเหตุ ถูกฆาตกรรมฆ่าตัวตาย และสาเหตุอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า สาเหตุการตายจากการสิ้นอายุขัยในการสำรวจรอบ 1 (2543) ได้ถูกรวมเข้ากับการเจ็บป่วยหรือไม่สบายในรอบ 2 (2544) ส่วนสาเหตุการฆาตกรรมในรอบ 1 (2543) ได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 สาเหตุในรอบ 2 (2544) คือ ถูกฆาตกรรม และการฆ่าตัวตาย

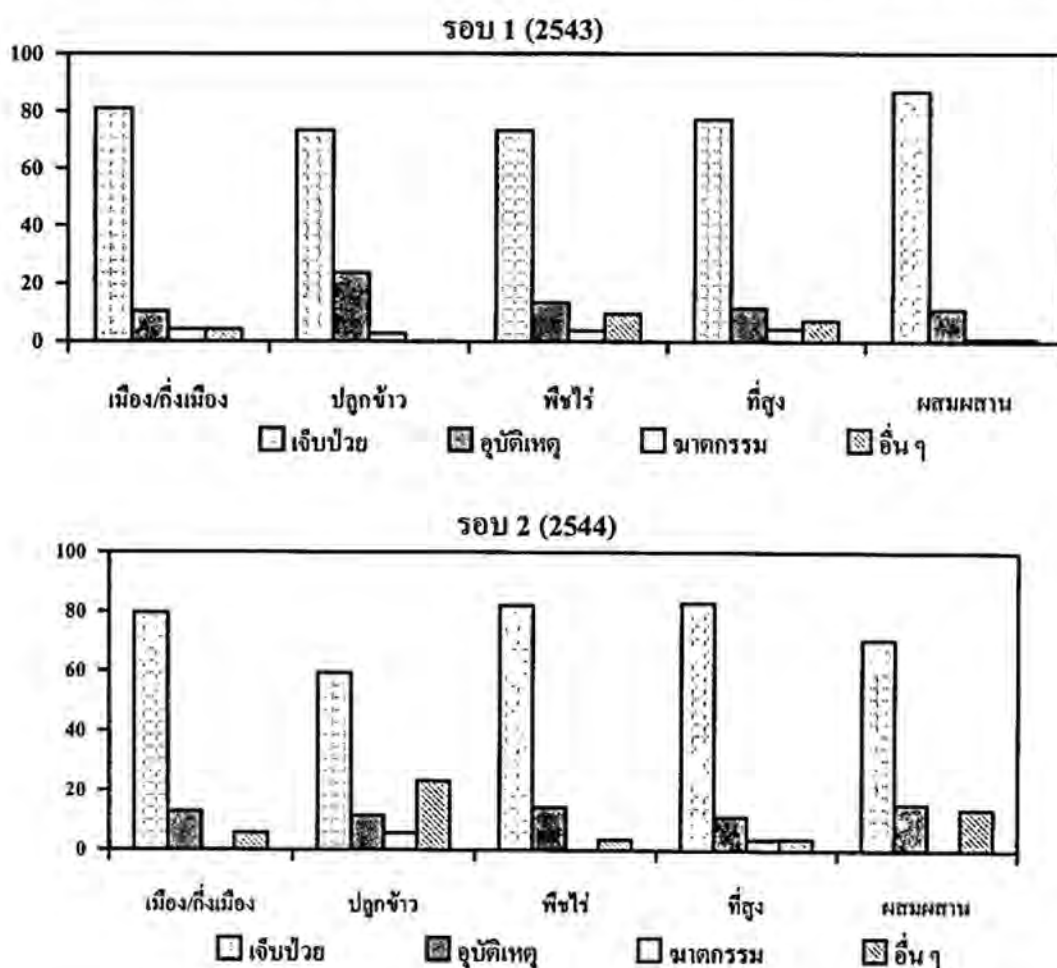
การตาย 267 รายที่เกิดขึ้นในการสำรวจรอบ 2 (2544) มีสาเหตุมาจากการเจ็บป่วยหรือไม่สบายสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 73 อุบัติเหตุเป็นสาเหตุการตายอันดับที่สอง คิดเป็นร้อยละ 13 การตายเนื่องจากถูกฆาตกรรมและฆ่าตัวตายรวมกันแล้วมีเพียงร้อยละ 2 ของการตายทั้งหมดที่เหลือออกนั้นเป็นการตายเนื่องจากสาเหตุอื่น ๆ (ร้อยละ 12)

แผนภูมิ 9.4 สาเหตุของการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษา, รอบ 2 (2544)

เมื่อพิจารณาสาเหตุการตายของประชากรในแต่ละพื้นที่ พบว่ามีแบบแผนที่คล้ายคลึงกับการตายของประชากรโดยรวม คือ การตายเนื่องมาจากการเจ็บป่วยมีสูงที่สุด รองลงมาเป็นการตายจากอุบัติเหตุ การตายจากถูกฆาตกรรมและการฆ่าตัวตายมีเพียงเล็กน้อยไม่ถึงร้อยละ 2 ยกเว้นพื้นที่ปลูกข้าวที่สาเหตุของการตายจากการถูกฆาตกรรมมีประมาณร้อยละ 6 นอกจากนี้เป็นการตายจากสาเหตุอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด

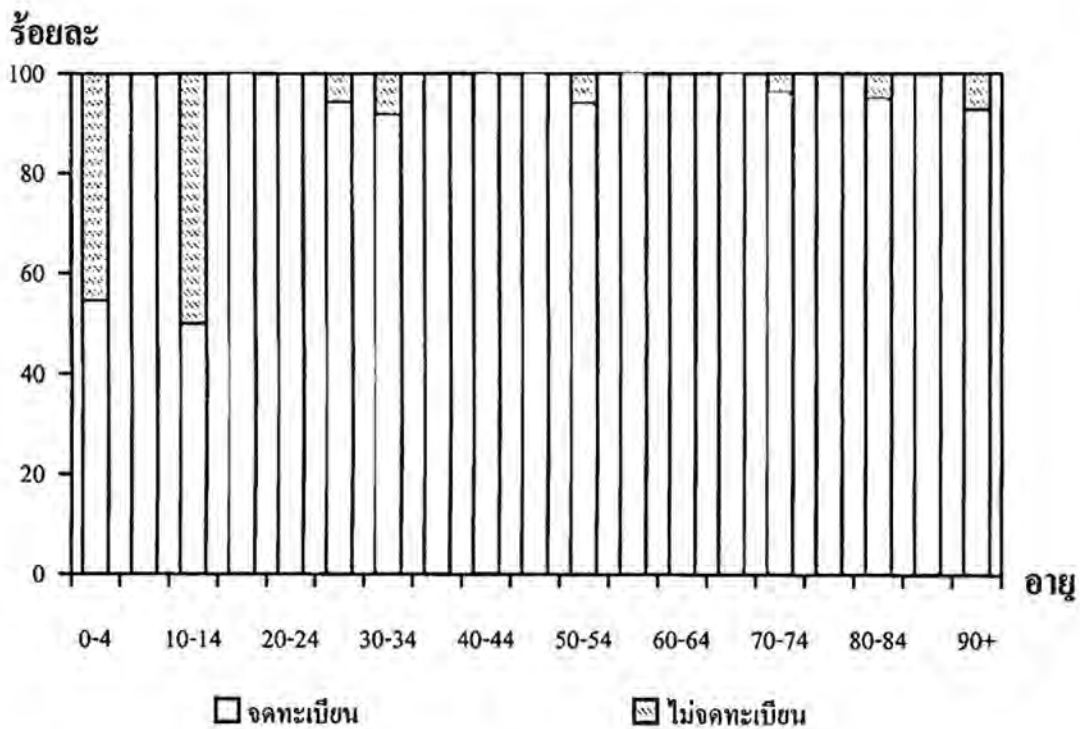
หากพิจารณาเปรียบเทียบกับ การตายที่เกิดขึ้นในรอบ 1 (2543) โดยทำการรวมสาเหตุการตายจากการเจ็บป่วยกับการตายตามอายุขัยในรอบ 1 (2543) และรวมสาเหตุการตายจากการถูกฆาตกรรมกับการฆ่าตัวตายในรอบ 2 (2544) เข้าด้วยกัน และไม่นับรวมการตายจากสาเหตุอื่นๆ พบว่าแบบแผนของสาเหตุการตายในแต่ละพื้นที่ทั้งสองปีนั้นคล้ายคลึงกัน (แผนภูมิ 9.5)

แผนภูมิ 9.5 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามสาเหตุการตายและพื้นที่, รอบ 1 (2543) และรอบ 2 (2544)

การตายที่เกิดขึ้น 267 รายนั้น ได้มีการจดทะเบียนตายสูงถึงร้อยละ 95 นับว่าสูงกว่าการจดทะเบียนตายของการตายในรอบ 1 (2543) ซึ่งมีการจดทะเบียนตายเพียงร้อยละ 91

สัดส่วนการไม่จดทะเบียนตายหรือตกจดในรอบ 2 (2544) ยังคงสูงมากในกลุ่มทารกและเด็ก เช่นเดียวกับรอบ 1 (2543) สัดส่วนของการจดและไม่จดทะเบียนตายตามกลุ่มอายุได้แสดงไว้ในแผนภูมิ 9.6 อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าเสียดายว่าร้อยละ 5 ของการตายไม่สามารถแจกแจงถึงสาเหตุของการไม่ไปจดทะเบียนตายได้ ซึ่งสืบเนื่องมาจากไม่มีข้อคำถามในการสำรวจครั้งนี้

แผนภูมิ 9.6 การกระจายร้อยละของผู้เสียชีวิต จำแนกตามการจดทะเบียนตาย และอายุ, รอบ 2 (2544)

9.5 สรุป

โดยสรุป ภาวะการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษาในหนึ่งปีที่ผ่านมาของการสำรวจ ข้อมูลพื้นฐานรอบ 2 (2544) มีขนาดต่ำกว่าการสำรวจในรอบ 1 (2543) รวมทั้งต่ำกว่าการตายของประชากรทั่วไป แม้ว่าจะมีขนาดของการตายต่ำกว่า แต่แบบแผนของการตายก็ยังคงคล้ายคลึงกับประชากรโดยทั่วไป ในรอบ 2 (2544) มีจำนวนประชากรเสียชีวิตทั้งสิ้น 267 ราย คิดเป็นอัตราตายเท่ากับ 5 ต่อพัน ซึ่งอัตราตายเพศชายสูงกว่าเพศหญิง อัตราตายนี้ต่ำกว่าอัตราตายของประเทศเล็กน้อยที่อยู่ในราว 6-7 ต่อพัน อัตราตายเมื่อจำแนกตามลักษณะพื้นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองที่อัตราตายสูงกว่าพื้นที่อื่นมาก

แบบแผนการตายของเพศชายเหมือนกับเพศหญิงคือ เป็นแบบแผนที่พบได้ในประชากรทั่วไป คือ มีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ โดยที่อัตราตายนายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่มอายุ มีอัตราตายของหญิงบางกลุ่มอายุที่สูงกว่าชาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะประชากรในพื้นที่ศึกษามีจำนวนไม่มากนัก การตายที่เกิดขึ้นในรอบปีจึงมีจำนวนไม่มากเช่นกัน ลักษณะเช่นนี้ส่งผลไปยังอัตราตายนายอายุและเพศกระเพื่อมขึ้นลงได้ง่ายเมื่อมีจำนวนตายเพิ่มหรือลดลงเพียงเล็กน้อย นอกจากนั้นยังพบว่าแบบแผนการตายในการสำรวจรอบ 2 (2544) ได้ลดต่ำกว่าการสำรวจรอบ 1 (2543) อย่างเห็นได้ชัดในทุกกลุ่มอายุเช่นกัน

กว่าร้อยละ 70 ของการตายของประชากรในพื้นที่ศึกษามีสาเหตุที่สำคัญมาจากการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ การตายจากการถูกฆาตกรรมและการฆ่าตัวตายมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนการไปจคทะเบียนตาย พบว่า สัดส่วนของการจดทะเบียนตายสูงขึ้นเมื่อเทียบกับการสำรวจในรอบ 1 (2543) คือเพิ่มจากร้อยละ 91 เป็นร้อยละ 95 อย่างไรก็ตามการสำรวจครั้งนี้ไม่สามารถที่จะแจกแจงสาเหตุของการไม่ไปจดทะเบียนตายได้

10 การพัฒนาชุมชน

การวิเคราะห์การพัฒนาชุมชนในรายงานฉบับนี้ ใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามชุดบุคคล โดยถามประชากรอายุ 15-59 ปี เรื่อง การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม การมีส่วนร่วมของประชากร ในการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม กลุ่มหรือชมรมที่สมาชิกให้ความสำคัญ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการรวมทั้งปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม/ชมรม บทบาทหญิงชายกับความคิดในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และกิจกรรมสำคัญและปัญหาเร่งด่วนที่ต้องพัฒนาในชุมชน

10.1 สถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมภายในหมู่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 41) ในขณะที่ประชากรในพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมน้อยที่สุด (ร้อยละ 8) สำหรับพื้นที่ที่ประชากรเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมภายในหมู่บ้านรองลงมา ได้แก่ พื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 36) พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 26) และพื้นที่สูง (ร้อยละ 20) ตามลำดับ (ตาราง 10.1)

ตาราง 10.1 การกระจายร้อยละของการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมในปัจจุบันจำแนกตามพื้นที่

สมาชิก/ชมรม	เมือง/กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
เป็น	7.5	40.6	36.0	19.6	26.1
ไม่เป็น	92.5	59.4	64.0	80.4	73.9
จำนวน	5,250	3,944	4,022	6,488	5,378

10.2 การจัดตั้งกลุ่มเพื่อกิจกรรมชุมชน

เมื่อพิจารณาถึงการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม พบว่า สัดส่วนของกลุ่ม/ชมรมที่ชุมชนร่วมมือกันจัดตั้ง และราชการร่วมมือกับชุมชนจัดตั้ง มีสูงกว่าหน่วยราชการ หรือองค์กรเอกชนจัดตั้งให้ โดยสัดส่วนของชุมชนร่วมมือกันจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมในพื้นที่ปลูกข้าวสูงที่สุด (ร้อยละ 64) ต่ำสุดคือ พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 38) ส่วนรูปแบบการจัดตั้งที่ส่วนราชการเข้ามาส่งเสริมร่วมกับชุมชน พบว่าเกิดขึ้นในพื้นที่สูงมากที่สุด (ร้อยละ 53) และต่ำที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 28) สำหรับการร่วมมือกันในลักษณะไตรภาคี (ราชการ/ชาวบ้าน/องค์กรเอกชน) นั้นมีต่ำมาก คือ เพียงร้อยละ 3 ในพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานเช่นเดียวกับกลุ่มหรือชมรมที่จัดตั้งโดยองค์กรเอกชนนั้น มีเพียงร้อยละ 3 ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ตาราง 10.2)

ตาราง 10.2 การกระจายร้อยละของกลุ่ม/ชมรม จำแนกตามรูปแบบการจัดตั้งและพื้นที่

การจัดตั้งกลุ่ม	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ส่วนราชการ	15.9	7.7	8.7	3.3	9.2
ชาวบ้านร่วมมือกันเอง	44.1	63.8	39.7	41.4	38.1
ราชการและชาวบ้านร่วมมือกัน	34.5	28.4	51.1	53.0	48.1
องค์กรเอกชน	3.4	0.1	-	1.6	1.4
ราชการ/ชาวบ้าน/องค์กรเอกชน	2.1	0.1	0.6	0.7	3.2
จำนวน	383	1,407	1,426	1,228	1,386

10.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่ม/ชมรม

มีเหตุผลเด่นชัดสองประการที่สมาชิกกลุ่ม/ชมรมแสดงความไม่พอใจ คือ การบริหารจัดการของกลุ่ม และการขาดความสามัคคีในกลุ่ม โดยมีสัดส่วนของประชากรที่ไม่พอใจในการบริหารจัดการของกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่ ร้อยละ 73 ในพื้นที่ปลูกข้าว และต่ำสุดในพื้นที่เมือง/

กิ่งเมือง ร้อยละ 33 สำหรับการขาดความสามัคคีในกลุ่ม พบว่า มีสัดส่วนใกล้เคียงกันในทุกพื้นที่ศึกษา โดยประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว มีร้อยละ 20 พื้นที่สูง ร้อยละ 19 พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ร้อยละ 18 พื้นที่เมือง/กิ่งเมือง ร้อยละ 17 และพื้นที่พืชไร่ ร้อยละ 15 (ตาราง 10.3)

ตาราง 10.3 การกระจายร้อยละความไม่พึงพอใจต่อกลุ่ม/ชมรม จำแนกตามพื้นที่

ความไม่พึงพอใจ	เมือง/กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
การบริหารจัดการของกลุ่ม	33.3	73.3	44.4	57.1	42.4
กิจการของกลุ่ม	-	-	18.5	4.8	3.0
ดอกเบี้ย	8.3	-	3.7	-	9.1
ขาดเงินสนับสนุน	8.3	6.7	-	14.3	12.1
ขาดความสามัคคี	16.7	20.0	14.8	19.0	18.2
ขาดทุน	-	-	3.7	-	3.0
กิจกรรมที่พัฒนาหมู่บ้าน	25.0	-	14.8	-	12.1
มีกิจกรรมมากเกินไป	8.3	-	-	4.8	-
จำนวน	12	15	27	21	33

10.4 ปัญหาการดำเนินงานของกลุ่ม

สำหรับสมาชิกที่มีความเห็นว่ามีปัญหาเรื่องการดำเนินงานของกลุ่มนั้น พบว่า ประชากรในทุกพื้นที่ศึกษามีความเห็นว่า การขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มเป็นปัญหามากที่สุด โดยประชากรพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองมีสัดส่วนของความคิดเห็นนี้สูงที่สุดคือ ร้อยละ 51 รองลงมาคือ ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พื้นที่สูง และพื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 47, 44, 32 และ 27 ตามลำดับ) นอกจากนี้ก็มีปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดงบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดความรู้/ประสบการณ์ ขาดความสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม สมาชิกขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ สมาชิกไม่ส่งเงินตามกำหนด และมีปัญหาด้านการตลาด สัดส่วนของประชากรทุกพื้นที่ศึกษาที่มีปัญหาเหล่านี้ไม่สูงนัก (ตาราง 10.4)

ตาราง 10.4 การกระจายร้อยละการดำเนินงานของกลุ่ม/ชมรมในปัจจุบันจำแนกตามพื้นที่

ปัญหา	เมือง/กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม	51.1	47.1	26.6	32.1	44.0
ขาดงบประมาณ	9.3	15.3	14.5	18.6	11.2
ผู้นำหมู่บ้านไม่ให้การสนับสนุน	2.3	-	2.4	1.4	-
สมาชิกขาดความรู้/ประสบการณ์	9.3	3.5	13.7	11.4	7.8
ขาดความสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม	11.6	8.2	18.5	6.4	15.5
สมาชิกขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์	2.3	5.9	15.3	4.3	12.9
มีปัญหาด้านการตลาด	4.7	2.4	0.8	15.7	4.3
การบริหารงานไม่เป็นระบบ	-	2.4	2.4	3.6	3.4
สมาชิกไม่ส่งเงินตามกำหนด	9.3	10.6	2.4	4.3	0.9
สมาชิกไม่ไว้วางใจผู้บริหาร/หัวหน้ากลุ่ม	2.3	4.7	3.2	1.4	-
อื่น ๆ	4.7	-	-	0.7	-
จำนวน	43	85	124	140	116

10.5 บทบาทหญิงชายกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

ประชากรในทุกพื้นที่ศึกษา มีความเห็นว่าผู้ชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านโดยประชากรในพื้นที่พืชไร่มีสัดส่วนของความคิดนี้สูงที่สุด (ร้อยละ 58) ขณะที่ประชากรในพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองมีความคิดดังกล่าวต่ำสุด (ร้อยละ 45) อันดับรองลงมาคิดว่าผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาเท่า ๆ กัน โดยประชากรในพื้นที่สูงมีสัดส่วนของความคิดนี้สูงที่สุด (ร้อยละ 41) ขณะที่ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวและพื้นที่พืชไร่มีความคิดดังกล่าวต่ำสุด (ร้อยละ 30) และอันดับสุดท้ายคิดว่าผู้หญิงควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยประชากรในพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองมีสัดส่วนของความคิดนี้สูงที่สุด (ร้อยละ 21) ขณะที่ประชากรในพื้นที่พืชไร่และพื้นที่สูงมีความคิดดังกล่าวต่ำสุด (ร้อยละ 12) (ตาราง 10.5)

ตาราง 10.5 การกระจายร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นชายหญิงและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านจำแนกตามพื้นที่

การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	เมือง/กึ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ผู้ชาย	44.6	54.4	58.1	46.8	53.0
ผู้หญิง	20.7	16.1	12.2	12.2	13.2
เท่า ๆ กัน	34.7	29.5	29.7	41.0	33.8
จำนวน	4,584	3,690	3,705	5,531	4,967

10.6 กิจกรรมสำคัญและปัญหาเร่งด่วนที่ต้องพัฒนา

ความคิดเห็นของชุมชนต่อ 5 อันดับแรกของปัญหา/กิจกรรมที่ต้องมีการพัฒนาหรือแก้ไขอย่างเร่งด่วนในชุมชนของตน คือ ปัญหาเกี่ยวกับถนน ยาเสพติด ระบบประปา ระบบไฟฟ้า และระบบโทรศัพท์

การพัฒนาและแก้ไขเรื่องถนนภายในชุมชน เป็นกิจกรรมสำคัญและเร่งด่วนที่สุดในความคิดเห็นของประชากรในเกือบทุกพื้นที่ศึกษา (พื้นที่สูง ร้อยละ 61 พื้นที่พืชไร่ ร้อยละ 56 พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ร้อยละ 51 และพื้นที่ปลูกข้าว ร้อยละ 35) ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ที่คิดว่า ระบบประปาในเขตชุมชนเป็นปัญหาเร่งด่วนในการพัฒนาและแก้ไข (ร้อยละ 36) สำหรับปัญหาเสพติดในชุมชน พบว่า พื้นที่ปลูกข้าวเสนอความคิดเห็นนี้เป็นสัดส่วนสูงที่สุด (ร้อยละ 31) รองลงมา ได้แก่พื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 16) พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง (ร้อยละ 12) พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 11) และพื้นที่สูง (ร้อยละ 9) สำหรับความคิดเห็นในการพัฒนาหรือแก้ไขระบบไฟฟ้า พบมากสุดในพื้นที่สูง (ร้อยละ 22) พบน้อยสุดในพื้นที่ปลูกข้าว ระบบโทรศัพท์ พบใกล้เคียงกันในพื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 18) พื้นที่พืชไร่ (ร้อยละ 16) และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน (ร้อยละ 14) และต่ำที่สุดในพื้นที่สูง (ร้อยละ 5) (ตาราง 10.6)

ตาราง 10.6 การกระจายร้อยละของปัญหา 5 อันดับแรกที่ต้องพัฒนาหรือแก้ไขอย่างเร่งด่วน
จำแนกตามพื้นที่

กิจกรรมสำคัญ	เมือง/กิ่งเมือง	ข้าว	พืชไร่	ที่สูง	ผสมผสาน
ถนน	32.8	35.4	56.0	61.4	50.7
ปัญหาสุขภาพ	11.7	30.6	16.2	9.4	10.5
ระบบประปา	35.6	12.7	7.4	2.6	16.1
ระบบไฟฟ้า	10.0	3.7	4.7	22.0	8.3
ระบบโทรศัพท์	9.9	17.6	15.7	4.6	14.3

10.7 สรุป

การพัฒนาชุมชนในรายงานฉบับนี้ ชี้ให้เห็นว่าประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในพื้นที่เมือง/กิ่งเมืองที่ไม่ได้มีสถานภาพการเป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ สูงถึงร้อยละ 93

ส่วนราชการผลักดันให้มีการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมมากที่สุดในพื้นที่เมือง/กิ่งเมือง และต่ำที่สุดในพื้นที่สูง ส่วนที่เกิดจากชุมชนร่วมมือจัดตั้งกันเอง พบว่าพื้นที่ปลูกข้าวมีสัดส่วนสูงที่สุด พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสานต่ำสุด และที่เกิดจากชุมชนร่วมมือกับหน่วยงานของราชการ พบว่าพื้นที่สูงมีสัดส่วนสูงที่สุด และพื้นที่ปลูกข้าวต่ำสุด ส่วนกลุ่ม/ชมรมที่เกิดจากองค์การเอกชนและราชการร่วมกับชาวบ้านมีน้อยมาก สำหรับกาไม่ชอบการบริหารจัดการของกลุ่ม พบสัดส่วนสูงที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว และต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/กิ่งเมือง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน พบว่า ความคิดที่ว่าผู้ชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้หญิงมีสัดส่วนสูงที่สุดในทุกพื้นที่ศึกษา

โดยประชากรในพื้นที่พีชไร์รายงานความคิดเห็นนี้สูงที่สุด รองลงมาได้แก่ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน พื้นที่สูง และประชากรพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง ตามลำดับ

สำหรับกิจกรรมสำคัญและปัญหาเร่งด่วนของชุมชนที่ต้องการแก้ไข 5 อันดับแรก คือ ปัญหาเรื่องถนนเป็นกิจกรรมสำคัญและเร่งด่วนที่ต้องทำในทุกพื้นที่ศึกษา รองลงมา คือ ปัญหาขาดแคลนน้ำดื่มสะอาด พบว่า ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวรายงานปัญหานี้สูงที่สุด ปัญหาขยะมูลฝอย พบว่า ประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองรายงานปัญหานี้สูงที่สุด ปัญหาการขาดแคลนไฟฟ้า พบว่า ประชากรในพื้นที่สูงรายงานปัญหานี้สูงที่สุด และปัญหาการขาดแคลนโทรศัพท์ พบว่า ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว รายงานปัญหานี้สูงที่สุด

หน้าว่าง

สรุป

โครงการกาญจนบุรีนี้ ใช้วิธีการศึกษาแบบเฝ้าระวังทางประชากร (Demographic surveillance) คือ การใช้พื้นที่เป็นตัวกำหนดประชากรที่ศึกษา แล้วติดตามการเปลี่ยนแปลงของประชากรทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ๆ ศึกษา ที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ซึ่งประชากรที่ศึกษาในปีนี้ ไม่ใช่ประชากรเดียวกันกับปีที่แล้ว เพียงแต่อยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกันกับปีที่แล้ว โดยที่พื้นที่ศึกษาของโครงการกาญจนบุรี ประกอบด้วย หมู่บ้าน/ชุมชนอาคาร จำนวน 100 แห่ง แบ่งออกเป็น 5 พื้นที่ คือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่พืชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน แต่ละพื้นที่ประกอบด้วย 20 หมู่บ้าน

การเก็บข้อมูลใช้วิธีการแจกบัตรครัวเรือน และบุคคลทุกคนในครัวเรือน เช่นเดียวกับรอบ 1 (2543) แต่ได้นำรายชื่อสมาชิกครัวเรือนจากการสำรวจรอบ 1 (2543) มาตรวจสอบและปรับปรุง เพราะฉะนั้นในรายชื่อสมาชิกครัวเรือน ในรอบ 2 (2544) จะมีทั้งรายชื่อสมาชิกที่ย้ายออกสมาชิกที่ย้ายเข้า ทั้งแบบชั่วคราวและถาวร สมาชิกที่ตาย และสมาชิกเดิมที่อาศัยในครัวเรือนนั้น ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2543 – 30 มิถุนายน 2544

เก็บข้อมูลในระดับครัวเรือน และระดับบุคคล โดยการสัมภาษณ์ และใช้การสนทนากลุ่มกับผู้นำท้องถิ่นในการเก็บข้อมูลระดับหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 10 ทีมๆ ละ 7 คน ในแต่ละทีมประกอบด้วย ผู้คุมงานสนาม 1 คน และพนักงานสัมภาษณ์จำนวน 6 คน รวมผู้เก็บข้อมูลทั้งสิ้น 70 คน เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2544 - 15 สิงหาคม 2544

ผู้คุมงานสนาม และพนักงานสัมภาษณ์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนมากเป็นคนท้องถิ่นกาญจนบุรี โดยผู้คุมงานสนามได้รับการอบรม 2 สัปดาห์ แล้วเข้ามาเตรียมงานภาคสนามเป็นเวลา 1 เดือนก่อนการอบรมพนักงานสัมภาษณ์ และพนักงานสัมภาษณ์ได้รับการอบรม 2 สัปดาห์ก่อนออกเก็บข้อมูลภาคสนาม และเมื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์ตรวจความครบถ้วน ถูกต้อง และความสอดคล้องของแบบสอบถามก่อนส่งกลับมาที่สำนักงาน

ซึ่งมีพนักงานอีกชุดหนึ่งเป็นผู้ตรวจแบบสอบถามซ้ำอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงทำการลงรหัส และบันทึกข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์ ระหว่างวันที่ 27 สิงหาคม – 30 ธันวาคม 2544 ซึ่งจากการประเมินคุณภาพของข้อมูลโดยพนักงานสัมภาษณ์พบว่า ข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ดีถึงดีมาก

อัตราการสัมภาษณ์ครัวเรือน คือ ร้อยละ 80 โดยมีครัวเรือนที่อยู่ในข่าย 15,897 ครัวเรือน สัมภาษณ์ได้ 12,657 ครัวเรือน ส่วนบุคคลที่อยู่ในข่าย 32,224 คน สัมภาษณ์ได้ 29,023 คน คิดเป็นอัตราร้อยละ 90 โดยครัวเรือนที่ปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์เลยมีร้อยละ 2 แต่เป็นครัวเรือนว่าง ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ ร้อยละ 30 ของครัวเรือนที่สัมภาษณ์ไม่ได้ ส่วนบุคคลที่ปฏิเสธไม่ให้สัมภาษณ์เลยมีร้อยละ 10 ของผู้ที่สัมภาษณ์ไม่ได้

เวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของข้อมูลระดับครัวเรือน คือ 11 นาที โดยเวลาสัมภาษณ์อยู่ระหว่าง 2 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 10 นาที ส่วนเวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยของข้อมูลระดับบุคคล คือ 9 นาที และเวลาที่ใช้อยู่ระหว่าง 2 นาที ถึง 50 นาที

ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ศึกษา ณ เวลาที่ทำการสำรวจ มีทั้งสิ้น 46,029 เป็นชาย 22,197 และหญิง 23,832 คน ซึ่งประชากรรวมเพิ่มจาก 42,614 คนในรอบ 1 (2543) หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 คือโดยพื้นที่สูง มีการเพิ่มขึ้นของประชากรมากที่สุด คือร้อยละ 10 และน้อยที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว คือเพียงร้อยละ 2.1 เท่านั้น ในรอบ 2 แจนนับครัวเรือนได้ 12,657 ครัวเรือน เปรียบเทียบกับ 11,612 ครัวเรือนในรอบ 1 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9

ในทุกพื้นที่ศึกษายกเว้นในพื้นที่สูง มีประชากรหญิงมากกว่าชาย ซึ่งมีรูปแบบเดียวกับสำรวจรอบ 1 (2543) นอกจากนี้พบว่า พื้นที่สูงซึ่งมีสัดส่วนประชากรวัยเด็กมากที่สุด มีอัตราส่วนพึ่งพิงรวมสูงที่สุด ในขณะที่พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีอัตราส่วนพึ่งพิงรวมต่ำที่สุด แบบแผนของอัตราส่วนพึ่งพิงในการสำรวจทั้งสองรอบเหมือนกัน

ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะในพื้นที่สูง (ชายร้อยละ 75) และพื้นที่พีชไร่ (หญิงร้อยละ 62) รองลงมา คือ พื้นที่ปลูกข้าว พื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน ส่วนพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีค่าที่สุด (ชายร้อยละ 15 หญิงร้อยละ 13) ซึ่งมีรูปแบบนี้เช่นเดียวกับการสำรวจรอบ 1 (2543) แต่สัดส่วนของผู้ไม่มีงานทำทั้งเพศหญิง และเพศชายในรอบ 2 (2544) ลดลงในทุกพื้นที่การศึกษา

การวิเคราะห์การย้ายถิ่น พบว่า ร้อยละ 82 ของประชากร เป็นผู้ไม่ย้ายถิ่น ในขณะที่ อัตราการย้ายถิ่นออก เท่ากับ 10 และอัตราการย้ายถิ่นเข้า เท่ากับ 8 โดยอัตราการย้ายถิ่นออก สุทธิ เท่ากับ 2 ต่อประชากร 100 คน พื้นที่สูงมีอัตราการย้ายถิ่นเข้า และย้ายถิ่นออกสูงที่สุด และพื้นที่ปลูกข้าวมีอัตราการย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออกค่าที่สุด อัตราการย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออก ของเพศชายสูงกว่าเพศหญิง และสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นในกลุ่ม อายุ 15-29 ปี สูงกว่าสัดส่วนของผู้ย้ายถิ่นในกลุ่มอายุอื่นๆ ในทุกพื้นที่ศึกษา ทั้งการย้ายถิ่นเข้าและย้ายถิ่นออก เป็นการย้ายภายใน จังหวัดกาญจนบุรีมากกว่าการย้ายระหว่างจังหวัดและกรุงเทพฯ ซึ่งรูปแบบนี้เหมือนการย้ายถิ่นเข้า ในรอบ 1 (2543)

อัตราการย้ายถิ่นเข้าในรอบ 2 (2544) สูงกว่าอัตราการย้ายถิ่นเข้า ในรอบ 1 (2543) ประมาณ 2 เท่าในทุกพื้นที่ศึกษา ยกเว้นพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง คือ ในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง มีอัตราการย้ายถิ่นเข้าเพิ่มเพียงร้อยละ 2 (จากร้อยละ 7 เป็น 9) แต่ในพื้นที่ปลูกข้าวเพิ่มจาก ร้อยละ 2 เป็น 6 พื้นที่พีชไร่เพิ่มจาก ร้อยละ 4 เป็น 8 พื้นที่สูงเพิ่มจาก ร้อยละ 4 เป็น 9 และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน เพิ่มจาก ร้อยละ 3 เป็น 8

ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรในพื้นที่ศึกษาไม่เปลี่ยนแปลงนักเมื่อเปรียบเทียบกับ รอบ 1 (2543) คือ อัตราเจริญพันธุ์รวมยังคงเท่ากับ 2.1 และอัตราเจริญพันธุ์รายอายุนั้นก็ยังคง แบบแผนเดิม คือ เริ่มต้นที่ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำในกลุ่มอายุ 15-19 ปี แล้วสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในกลุ่มอายุถัดไป (20-24 ปี) จากนั้นก็ลดต่ำลงมาเรื่อย ๆ เมื่ออายุมากขึ้น สำหรับภาวะเจริญพันธุ์

ในแต่ละพื้นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ก็ยังคงคล้ายแบบเดิมคือ ในพื้นที่สูงยังคงมีภาวะเจริญพันธุ์สูงที่สุด

สำหรับแบบแผนการใช้วิธีคุมกำเนิดของสตรีนั้นพบว่า หมันหญิงยังคงเป็นวิธีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด รองลงไปคือ ยาเม็ดคุมกำเนิด และยาฉีดคุมกำเนิด ตามลำดับ มีผู้ใช้ทั้งสามวิธีนี้ถึงร้อยละ 89 ของผู้ที่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดทั้งหมด ซึ่งแบบแผนนี้เหมือนกับการสำรวจในรอบ 1 (2543) แต่อัตราการคุมกำเนิดในพื้นที่ศึกษาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จากร้อยละ 74 ในรอบ 1 (2543) เป็นร้อยละ 77 ในรอบ 2 (2544)

พบว่า 2 ใน 3 ของประชากรในพื้นที่ศึกษา รายงานว่ามีการเจ็บป่วย หรือไม่สบายในระหว่าง 1 กรกฎาคม 2543 – 30 มิถุนายน 2544 โดยผู้รายงานการเจ็บป่วยอาศัยในพื้นที่ปลูกข้าวมากที่สุด (ร้อยละ 79) รองลงมาคือ พื้นที่เมือง/กึ่งเมือง พืชไร่ เศรษฐกิจผสมผสาน และที่สูง โรคที่เป็นมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ โรคหวัด ความดันโลหิต และกระเพาะ/ทางเดินอาหาร โดยมีสัดส่วนผู้ที่เป็นไข้หวัดสูงที่สุดในพื้นที่ปลูกข้าว (ร้อยละ 52) และต่ำที่สุดในพื้นที่สูง (ร้อยละ 39)

สำหรับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อสุขภาพ ได้แก่ การกินเนื้อสัตว์สุกๆ ดิบๆ นั้นมีน้อยมาก คือ ประมาณร้อยละ 3 ในทุกพื้นที่ศึกษา มีน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของประชากรชอบกินอาหารรสจัด ในขณะที่มีสัดส่วนของผู้ที่อาศัยในพื้นที่สูงกินอาหารเป็นเวลาสูงที่สุด คือ ร้อยละ 79 ในขณะที่สัดส่วนนี้ต่ำที่สุดในพื้นที่เมือง/กึ่งเมือง และเกือบทุกคนในพื้นที่ศึกษาคิดมัน้ำที่แน่ใจว่าสะอาด

การบริโภคสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ได้แก่ บุหรี่ เบียร์ เหล้า/ชาดอง เครื่องดื่มชูกำลัง ยาแก้ปวด เป็นประจำ คือ บ่อย ๆ หรือทุกวันนั้นมีน้อยมาก คือไม่ถึงร้อยละ 10 ยกเว้น บุหรี่ ประมาณ ร้อยละ 47 ของผู้ที่อาศัยในพื้นที่สูงสูบบุหรี่บ่อยหรือทุกวัน เมื่อเปรียบเทียบกับรอบ 1 (2543) พบว่าโดยภาพรวม สัดส่วนการบริโภคสิ่งเหล่านี้ลดลง ยกเว้นการบริโภคเครื่องดื่มชูกำลัง

ประชากรในพื้นที่ศึกษาเสียชีวิต ทั้งหมด 267 คน เป็นชาย 171 คน หญิง 96 คน หรือ ร้อยละ 64 และ 36 ตามลำดับ คิดเป็นอัตราตายเพศชาย 7 คน และ อัตราตายเพศหญิง 4 คน ต่อ ประชากรหญิงพันคน และอัตราตายทั้งหมดเท่ากับ 5 คนต่อประชากรพันคน อัตราตายในพื้นที่เมือง/ กึ่งเมือง พื้นที่พีชไร่ พื้นที่สูง และพื้นที่เศรษฐกิจผสมผสาน อยู่ในช่วง 4 – 6 คนต่อประชากรพันคน โดยอัตราตายในพื้นที่ปลูกข้าวสูงที่สุด คือ 10 คนต่อประชากรพันคน อัตราตายในรอบ 2 (2544) ต่ำกว่าของรอบ 1 (2543) ในทุกพื้นที่ศึกษา

แบบแผนการตายของเพศชายเหมือนกับเพศหญิงคือ เป็นแบบแผนที่พบได้ในประชากร ทั่วไป คือ มีลักษณะคล้ายรูปตัวเจ โดยที่อัตราตายรายอายุของหญิงต่ำกว่าชายในเกือบทุกกลุ่ม อายุ ส่วนสาเหตุการตายของประชากรในแต่ละพื้นที่ มีแบบแผนที่คล้ายคลึงกับการตายของ ประชากรโดยรวม คือ การตายเนื่องมาจากการเจ็บป่วยมีสูงที่สุด รองลงมาเป็นการตายจากอุบัติเหตุ การตายจากถูกฆาตกรรมและการฆ่าตัวตายมีเพียงเล็กน้อยไม่ถึงร้อยละ 2 ยกเว้นพื้นที่ปลูกข้าว ที่สาเหตุของการตายจากการถูกฆาตกรรมมีประมาณร้อยละ 6 นอกจากนั้นเป็นการตายจาก สาเหตุอื่น ๆ ที่เหลือทั้งหมด ซึ่งแบบแผนนี้เหมือนกับรอบ 1 (2543)

การร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน สำหรับบุคคลอายุ 15 ปีขึ้นไปนั้นพบว่า ประชากรใน พื้นที่ปลูกข้าวเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมมากที่สุด คือ ร้อยละ 41 ในขณะที่ประชากรในพื้นที่เมือง/ กึ่งเมืองเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมน้อยที่สุด คือเพียงร้อยละ 8 สำหรับการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมในปัจจุบัน พบในทุกพื้นที่ศึกษา ชุมชนร่วมมือกันจัดตั้ง และราชการร่วมมือกับชุมชนจัดตั้ง มีสัดส่วนสูง กว่าหน่วยราชการ หรือองค์กรเอกชนจัดตั้งให้

การบริหารจัดการของกลุ่ม และการขาดความสามัคคีในกลุ่ม เป็นเหตุผลหลักของ ความไม่พอใจในการบริหารกลุ่ม และสมาชิกรายงานว่าปัญหาส่วนใหญ่คือ การขาดความร่วมมือ จากสมาชิกกลุ่ม รองลงมาคือ การขาดงบประมาณในการดำเนินงานของกลุ่ม สมาชิกขาดความรู้/ ประสบการณ์ ขาดความสม่ำเสมอในการทำกิจกรรม สมาชิกขาดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ สมาชิกไม่ส่งเงินตามกำหนดในทุกพื้นที่ศึกษา

ประชากรในเกือบทุกพื้นที่ศึกษาให้ความคิดเห็นว่า การพัฒนาและแก้ไขเรื่องถนนเป็นกิจกรรมสำคัญและเร่งด่วนที่ต้องทำ โดยประชากรในพื้นที่ที่สูง รายงานเหตุผลนี้สูงที่สุด รองลงมาได้แก่ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งพบว่า ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวรายงานเหตุผลนี้สูงที่สุด ส่วนประชากรในพื้นที่เมือง/กึ่งเมืองรายงานปัญหาระบบประปามากที่สุด ในขณะที่ประชากรพื้นที่สูง รายงานปัญหาเกี่ยวกับระบบไฟฟ้ามากที่สุด ส่วนระบบโทรศัพท์ พบว่า ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าวรายงานปัญหานี้สูงที่สุด

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน พบว่า ความคิดที่ว่าผู้ชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าผู้หญิงมีสัดส่วนสูงที่สุดในทุกพื้นที่ศึกษา โดยประชากรในพื้นที่ที่ชไร้มีความคิดเห็นนี้สูงที่สุด รองลงมาได้แก่ประชากรในพื้นที่ปลูกข้าว เศรษฐกิจผสมผสาน ที่สูง และเมือง/กึ่งเมือง

ภาคผนวก 1

ตาราง

หน้าว่าง

ตาราง ผ 1.1 จำนวน อัตรา และเวลาเฉลี่ย ในการสัมภาษณ์ จำแนกตามแบบสอบถาม

แบบสอบถาม	จำนวนที่เข้าข่าย	จำนวนสัมภาษณ์	อัตรา	เวลาเฉลี่ย (นาที)
ครัวเรือน	15,897	12,657	79.6	11.3
บุคคล	32,224	29,023	90.1	8.5

ตาราง ผ 1.2 จำนวนและการกระจายร้อยละของผู้ปฏิเสธ จำแนกตามเหตุผลและแบบสอบถาม

เหตุผล	ครัวเรือน		บุคคล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ต้องการให้ข้อมูล	58	1.8	304	9.5
มีภารกิจเกี่ยวกับอาชีพ/ศึกษาระ	224	6.9	2,268	70.9
เจ็บป่วย/ชรา/พิการ	22	0.7	587	18.3
ย้ายไปอยู่ที่อื่น ๆ	1,270	39.2	-	-
ไม่มีคนอาศัยอยู่ประจำ	479	14.8	-	-
บ้านปิด/บ้านร้าง	975	30.1	-	-
อื่น ๆ	212	6.5	24	0.8
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	-	-	18	0.6
รวม	3,240	100.0	3,201	100.0

ตาราง ผ.1.3 การกระจายและร้อยละของผู้ให้สัมภาษณ์ จำแนกตามคำถามและแบบสอบถาม

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
สถานที่ที่ทำการสัมภาษณ์เป็นอย่างไร		
ปราศจากสิ่งรบกวน/มีความเป็นส่วนตัวมาก	50.8	44.8
มีสิ่งรบกวนแต่ไม่มีผลต่อการสัมภาษณ์	44.8	50.4
มีสิ่งรบกวนและมีผลต่อการสัมภาษณ์พอสมควร	4.1	4.5
มีสิ่งรบกวนมากจนต้องหยุดการสัมภาษณ์บ่อยๆ / เสียบรรยากาศ	0.2	0.2
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(12,657)	(29,023)
มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ร่วมในการสัมภาษณ์นี้หรือไม่		
มีตั้งแต่ต้นจนจบ	43.5	48.7
มีเฉพาะบางตอนของการสัมภาษณ์	8.5	9.0
ไม่มีตลอดการสัมภาษณ์	48.0	42.2
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(12,657)	(29,023)
ถ้ามีบุคคลอื่นอยู่ในที่สัมภาษณ์ ใครอยู่ในที่สัมภาษณ์บ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บุคคลในครอบครัวของผู้ตอบ	74.3	82.5
เพื่อนของผู้ตอบ	6.9	6.0
เพื่อนบ้าน	33.4	26.6
ล่าม	3.8	3.8
อื่นๆ (ญาติ คนในทีม ฯลฯ)	3.0	2.8

ตารางผ 1.3 (ต่อ)

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
มีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องตอบหรือออกความเห็นช่วยตอบหรือไม่		
มีมาก	2.1	2.0
มีเป็นบางตอน	27.5	23.8
มีน้อย	19.0	19.5
ไม่มี	51.3	54.0
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.2	0.7
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(6,584)	(16,773)
ผู้ตอบให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์เพียงใด		
ให้ความร่วมมือดีมาก	32.0	30.8
ให้ความร่วมมือดี	65.5	65.6
ให้ความร่วมมือปานกลาง	2.3	3.2
ให้ความร่วมมือน้อย	0.2	0.3
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(12,657)	(29,023)
ผู้ตอบมีปฏิกิริยาอย่างไรในการให้สัมภาษณ์		
ยินดีในการตอบคำถาม	91.5	90.2
เฉยๆ	8.1	9.5
มีท่าทีไม่พร้อมที่จะให้สัมภาษณ์บางเรื่อง	0.2	0.2
แสดงท่าทีไม่ค่อยพอใจในบางคำถาม	0.0	0.1
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(12,657)	(29,023)

ตารางผ 1.3 (ต่อ)

คำถาม	แบบสอบถาม	
	ครัวเรือน	บุคคล
โดยทั่วไปคุณภาพของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้เป็นอย่างไร		
ดีมาก	20.8	19.6
ดี	75.0	75.0
พอใช้	4.1	5.2
ไม่ดี	0.1	0.1
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	0.0	0.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(12,657)	(29,023)
คุณภาพของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไม่ดีเพราะ		
เป็นคนต่างด้าว	0.0	17.9
เมาสุรา	5.9	7.1
ชรา	23.5	12.5
พิการทางสมอง	0.0	5.6
ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ	35.5	16.1
ไม่ทราบ/ไม่ตอบ	35.5	41.1
รวม	100.0	100.0
(จำนวน)	(17)	(56)

ภาคผนวก 2

หน้าที่และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน
และพนักงานสัมภาษณ์

หน้าว่าง

หน้าที่และคุณสมบัติของ ผู้คุมงานสนามและพนักงานสัมภาษณ์

ผู้คุมงานสนาม

โครงการกาญจนบุรี รับสมัครผู้คุมงานสนาม ระหว่างวันที่ 7-20 มีนาคม 2544 สัมภาษณ์ 10-11 เมษายน 2544 และคัดเลือกผู้คุมงานสนามไว้ 10 คน ได้จัดอบรมผู้คุมงานสนามระหว่างวันที่ 21-31 พฤษภาคม 2544 ที่สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี เนื้อหาที่อบรม คือ ความเป็นมาของโครงการกาญจนบุรี การทำวิจัย ความสำคัญของข้อมูล/การเก็บข้อมูล เทคนิคการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม การทำสำมะโนประชากร บทบาทของผู้คุมงานสนาม รายละเอียดของแบบสอบถามชุดหมู่บ้าน แบบสอบถามชุดครัวเรือน แบบสอบถามชุดบุคคล การตรวจแบบสอบถาม การทำบัญชีครัวเรือน การทำแผนที่หมู่บ้าน โดยมีภาคปฏิบัติให้ทำบัญชีครัวเรือน และการทำแผนที่ พร้อมฝึกหัดการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดในหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของผู้คุมงานสนาม

1. ควบคุมการดำเนินการเก็บข้อมูลให้เป็นไปตามกำหนดการ
2. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน
3. ปรับปรุงบัญชีจำนวนครัวเรือนและบุคคลในหมู่บ้าน และแผนที่หมู่บ้าน
4. จัดพนักงานสัมภาษณ์ลงสัมภาษณ์ครัวเรือน/บุคคลในหมู่บ้าน
5. เก็บข้อมูลหมู่บ้าน โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลหมู่บ้าน
6. ลงรหัสในแบบสอบถามข้อมูลหมู่บ้าน
7. ตรวจแบบสอบถามครัวเรือนและบุคคล ให้เสร็จทันวันต่อวัน และให้เสร็จก่อนเปลี่ยนหมู่บ้าน
8. ตรวจรหัสในแบบสอบถามครัวเรือนและบุคคล ให้เสร็จทันวันต่อวัน และให้เสร็จก่อนเปลี่ยนหมู่บ้าน
9. บริหารจัดการให้มีผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบแบบสอบถาม (ผู้ช่วยผู้คุมงานสนาม)

10. อำนวยความสะดวกแก่พนักงานสัมภาษณ์ในการทำงานและความเป็นอยู่ คือ ดูแลเรื่องที่พัก การเช่ารถ และการเดินทางเข้าพื้นที่
11. ควบคุมการเงินเกี่ยวกับที่พัก การเช่ารถ และค่าน้ำมัน
12. ติดต่อประสานงานและรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานกับทางสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

คุณสมบัติของผู้คุมงานสนาม

1. สำเร็จการศึกษาชั้นปริญญาตรีทุกสาขา ทุกเพศ
2. มีประสบการณ์ด้านการวิจัย
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเป็นผู้นำ สามารถรับผิดชอบวางแผนเก็บข้อมูลภาคสนามให้เสร็จสิ้นทันเวลาที่กำหนดไว้
4. มีความเต็มใจที่จะพักอยู่ในหมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี ตลอดเวลาปฏิบัติงานภาคสนาม
5. ถ้ามีภูมิลำเนาในจังหวัดกาญจนบุรีหรือใกล้เคียง จะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

พนักงานสัมภาษณ์

โครงการกาญจนบุรี เปิดรับสมัครพนักงานสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 7-20 มีนาคม 2544 ได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในวันที่ 10-11 เมษายน 2544 และคัดเลือกพนักงานสัมภาษณ์ไว้ 60 คน ได้จัดอบรมพนักงานสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 18-30 มิถุนายน 2544 เป็นเวลา 13 วัน ณ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี เนื้อหาที่อบรม คือ ความเป็นมาของโครงการกาญจนบุรี การทำวิจัย ความสำคัญของข้อมูล/การเก็บข้อมูล เทคนิคการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม บทบาทหน้าที่ของพนักงานสัมภาษณ์ การทำสำมะโนประชากร รายละเอียดของแบบสอบถามชุดหมู่บ้าน แบบสอบถามชุดครัวเรือน แบบสอบถามชุดบุคคล การตรวจแบบสอบถาม พร้อมฝึกหัดการแนะนำตัว/เปิดบ้าน ฝึกการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามทั้ง 3 ชุดใน 3 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านทดสอบแบบสอบถามของโครงการ

บทบาทหน้าที่ของพนักงานสัมภาษณ์

1. เก็บข้อมูลระดับครัวเรือนและส่วนบุคคล โดยการสัมภาษณ์ (ใช้แบบสอบถาม)
2. ช่วยปรับปรุงบัญชีครัวเรือนและบุคคลในหมู่บ้าน และช่วยผู้คุมงานสนามทำแผนที่หมู่บ้าน
3. ตรวจสอบแบบสอบถามครัวเรือนและบุคคลของตนเอง และแลกเปลี่ยนตรวจก่อนส่งให้ผู้คุมงานสนาม ให้เสร็จทันวันต่อวัน และให้เสร็จก่อนเปลี่ยนหมู่บ้าน

คุณสมบัติของพนักงานสัมภาษณ์

1. สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทุกสาขา ทุกเพศ และอายุไม่เกิน 30 ปี
2. มีความรู้ด้านการวิจัยเบื้องต้น
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี
4. มีความรู้ทางการเขียนภาษาไทยดี ลายมืออ่านออกง่าย มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน
5. มีความเต็มใจที่จะพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน จังหวัดกาญจนบุรี ตลอดเวลาปฏิบัติงานภาคสนาม
6. ถ้ามีภูมิลำเนาในจังหวัดกาญจนบุรีหรือใกล้เคียงจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ

หน้าว่าง

ภาคผนวก 3

แบบสอบถาม

หน้าว่าง

โครงการกาญจนบุรี
รอบ 2 พ.ศ.2544
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ
สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

แบบสำรวจข้อมูลหมู่บ้าน

หมายเลขประจำหมู่บ้าน

อำเภอ _____

ตำบล _____

หมู่บ้าน _____

หมู่บ้านที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....
อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี
วันเดือนปีที่สัมภาษณ์.....
เวลาเริ่มสัมภาษณ์..... เวลาสิ้นสุดสัมภาษณ์.....
รวมเวลาสัมภาษณ์.....
พนักงานสัมภาษณ์ .....
ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....
ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....
ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....
ความเห็นในระหว่างสัมภาษณ์ .....
.....
.....
.....
.....
.....

ข้อมูลหมู่บ้านเป็นการสัมภาษณ์กลุ่มของมีจำนวนตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

ข้อมูลหมู่บ้าน

รายชื่อผู้ให้ข้อมูล	ตำแหน่ง	อายุ (เต็มปี)	เพศ
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			

ข้อมูลหมู่บ้านเป็นการสัมภาษณ์กลุ่ม ถ้าข้อมูลไม่ครบต้องหาเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลสมบูรณ์

หัวข้อที่ให้ข้อมูล	รายชื่อผู้ให้ข้อมูล
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป

1.1 สภาพพื้นที่ตั้งหมู่บ้าน (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. ที่ราบลุ่ม	ง. เขิงเขาหรือหุบเขา
ข. ที่ดอน/ดอนลาด	จ. ริมแม่น้ำ
ค. สันเขา/ไหล่เขา	ฉ. ขอบอ่างเก็บน้ำ

1.2 ลักษณะการตั้งบ้าน

1. เรียงรายตามถนนหรือทางน้ำ	3. กระจุกเป็นกลุ่มใหญ่กลุ่มเดียว
2. กระจายเป็นหย่อมบ้าน	4. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.3 ปัจจุบันหมู่บ้านนี้มีกี่ครัวเรือน .....ครัวเรือน

1.4 ปัจจุบันหมู่บ้านนี้มีประชากรทั้งหมดกี่คน

รวม.....คน   ชาย.....คน   หญิง.....คน

พนักงานสัมภาษณ์: โรงงานอุตสาหกรรมภายในหมู่บ้าน หมายถึง โรงงานหรือสถานที่ผลิตโคกภัณฑ์ (สินค้า) ซึ่งควบคุมการผลิตหรือซ่อม โดยบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลรวมกันเป็นผู้ประกอบการ สถานที่ตั้งแห่งเดียว สามารถดำเนินกิจการตั้งแต่หนึ่งอย่างหรือมากกว่า เช่น โรงงานทำแปงและทำถ้วยเดียว

1.5 หมู่บ้านนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมภายในหมู่บ้านหรือไม่

1. มี

- 1.5.1 มีกี่โรงงาน .....โรงงาน
- 1.5.2 ระบุชื่อและประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม
1. ....
  2. ....
  3. ....

2. ไม่มี

- 1.5.3 โรงงานที่ไกลที่สุดห่างจากหมู่บ้านนี้ กี่กิโลเมตร .....กิโลเมตร
- 1.5.4 ระบุชื่อและประเภทของโรงงานอุตสาหกรรม
1. ....
  2. ....
  3. ....

ส่วนที่ 2 : การเกษตร

2.1 หมู่บ้านนี้ใช้น้ำเพื่อการเกษตรจากแหล่งน้ำใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. คลองชลประทาน	ง. บึง หนอง
ข. บ่อน้ำบาดาล จำนวน.....บ่อ	จ. ฝาย
ค. ลำห้วย คลอง แม่น้ำ (ระบุชื่อ).....	ฉ. น้ำฝน
.....	ช. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.2 ปริมาณน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติในปีนี้ เมื่อเทียบกับปีที่แล้ว

1. ลดลง	3. คงเดิม	5. ไม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติ
2. เพิ่มขึ้น	4. ไม่ทราบ	

2.3 หมู่บ้านนี้มีที่ดินทั้งหมดกี่ไร่ .....

ใช้เพื่อการเกษตร (ทั้งเพื่อขายและบริโภค) กี่ไร่ .....

2.4 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ เพาะปลูกอะไรบ้างและพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูก เป็นร้อยละเท่าไรของพื้นที่ทำการเกษตรกรรมของหมู่บ้านนี้

1. ปลูกข้าว (ถามข้อ 2.5 – 2.6)

นาดำ	ร้อยละ.....	
นาหว่าน	ร้อยละ.....	
ข้าวไร่	ร้อยละ.....	
2. พืชไร่ ร้อยละ..... (ถามข้อ 2.7 – 2.8)
3. สวนผัก ร้อยละ..... (ถามข้อ 2.9 – 2.10)
4. สวนผลไม้ ร้อยละ..... (ถามข้อ 2.11 – 2.12)
5. ไม้ยืนต้น เช่น ต้นสัก ยูคาลิปตัส (ระบุ)..... ร้อยละ.....
6. อื่น ๆ (ระบุ)..... ร้อยละ.....

1. กรณีปลูกข้าว (หมายถึง ไม้ที่นาของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.5 ในปีที่ผ่านมา คราวเรือนส่วนใหญ่ทำนาก็ครั้ง

1. หนึ่งครั้ง	3. สามครั้ง	5. อื่น ๆ (ระบุ).....
2. สองครั้ง	4. สี่ครั้ง	8. ไม่เข้าข่าย ไม่มีการปลูกข้าว

2.6 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน นาแควนี้ ได้ข้าวประมาณเท่าไรต่อไร่

.....กิโลกรัมต่อไร่	8. ไม่เข้าข่าย ไม่มีการปลูกข้าว

2. กรณีที่ปลูกพืชไร่ (หมายถึง ปลูกในไร่ของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.7 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนมากเพาะปลูกพืชไร่อะไร

- ↓
- อันดับที่ 1 .....
  - อันดับที่ 2 .....
  - อันดับที่ 3 .....

2.8 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนแถวนี้ ได้ผลผลิตพืชไร่ (อันดับที่ 1 ในข้อ 2.7) เท่าไรต่อไร่

.....กิโลกรัมต่อไร่   8. ไม่เข้าข่าย ไม่มีการปลูกพืชไร่

3. กรณีทำสวนผัก (หมายถึง ปลูกในสวนของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.9 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนมากทำสวนผักอะไร

- ↓
- อันดับที่ 1 .....
  - อันดับที่ 2 .....
  - อันดับที่ 3 .....

2.10 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนแถวนี้ ได้ผลผลิตจากการทำสวนผัก (อันดับที่ 1 ในข้อ 2.9) เท่าไรต่อไร่

.....กิโลกรัมต่อไร่   8. ไม่เข้าข่าย ไม่มีการทำสวนผัก

4. กรณีทำสวนผลไม้ (หมายถึง ปลูกในสวนของตนเองและเช่าผู้อื่นทั้งที่อยู่ในและนอกหมู่บ้าน)

2.11 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนในหมู่บ้านนี้ ส่วนมากทำสวนผลไม้อะไร

- ↓
- อันดับที่ 1 .....
  - อันดับที่ 2 .....
  - อันดับที่ 3 .....

2.12 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนแถวนี้ ได้ผลผลิตจากการทำสวนผลไม้ (อันดับที่ 1 ในข้อ 2.11) เท่าไรต่อไร่

.....กิโลกรัมต่อไร่   8. ไม่เข้าข่าย ไม่มีการทำสวนผลไม้

2.13 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน นอกเหนือจากการเพาะปลูกแล้ว ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้
ทำการเกษตรอื่นอีกหรือไม่

1. ทำ
↓

2. ไม่ทำ

2.13.1 ทำอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. เลี้ยงวัว	จ. เลี้ยงปลา
ข. เลี้ยงควาย	ฉ. เลี้ยงกุ้ง
ค. เลี้ยงหมู	ช. เลี้ยงกบ
ง. เลี้ยงไก่	ซ. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 : อาชีพ

3.1 คนในหมู่บ้านนี้ประกอบอาชีพอะไรบ้าง และคิดร้อยละเท่าไรของประชากรในหมู่บ้านนี้ (ตอบได้
มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. อาชีพ.....	ร้อยละ.....
ข. อาชีพ.....	ร้อยละ.....
ค. อาชีพ.....	ร้อยละ.....
ง. อาชีพ.....	ร้อยละ.....
จ. อาชีพ.....	ร้อยละ.....

ส่วนที่ 4 : สาธารณูปโภคและการคมนาคม

4.1 หมู่บ้านนี้มีโทรศัพท์สาธารณะหรือไม่

1. มี จำนวน.....ตู้	2. ไม่มี
ใช้การได้.....ตู้	

4.2 หมู่บ้านนี้มีบ้านที่มีโทรศัพท์ใช้ที่บ้าน

1. มี จำนวน.....หลัง	2. ไม่มี

4.3 หมู่บ้านนี้มีโทรศัพท์มือถือใช้กี่เครื่อง

1. มี จำนวน.....เครื่อง	2. ไม่มี

4.4 หมู่บ้านนี้มีหอคกระจายข่าวที่สามารถใช้ได้หรือไม่

1. มี 2. ไม่มี

4.5 ในหมู่บ้านนี้มีวิทยุสำหรับสื่อสารกี่เครื่อง

1. มี จำนวน.....เครื่อง 2. ไม่มี

4.6 มีคนในหมู่บ้านนี้ใช้อินเตอร์เน็ตในหมู่บ้านบ้างหรือไม่ (ไม่ใช่ออกไปใช้ข้างนอก)

1. มี 2. ไม่มี 3. ไม่ทราบ

4.7 ถนนสายหลักที่ใช้ในการติดต่อภายในหมู่บ้านมีลักษณะอย่างไร (ยกเว้นถนนซอยเข้าบ้าน)

1. ดิน 3. ลาดยาง
2. ลูกกรัง 4. คอนกรีต

4.8 ลักษณะของถนนที่ใช้ในการติดต่อระหว่างอำเภอมีลักษณะอย่างไร

1. ดิน 3. ลาดยาง
2. ลูกกรัง 4. คอนกรีต

4.9 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน มีเดือนใดบ้างในหมู่บ้านที่ถนนมีปัญหาน้ำท่วมหรือน้ำขังที่ทำให้การเดินทางไปตัวอำเภอยากลำบาก

1. มี (บันทึกเดือนที่มีปัญหา)..... 2. ไม่มี

4.10 หมู่บ้านนี้มีรถประจำทางผ่านหรือไม่

1. มี 2. ไม่มี

4.10.1 หมู่บ้านนี้มีรถประจำทางผ่านวันละกี่เที่ยว .....เที่ยว

4.10.2 ความถี่ในการเดินรถเป็นอย่างไร (ระบุเป็นเวลา เช่น ทุกครึ่งชั่วโมง หรือทุกชั่วโมง)

.....

4.10.3 (ถ้าไม่มี) ระยะทางจากหมู่บ้านไปถึงจุดที่มีรถประจำทางผ่านกี่กิโลเมตร

..... กิโลเมตร

ส่วนที่ 5 : สิ่งแวดล้อม

พนักงานสัมภาษณ์: ให้ตามเหตุการณ์ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึง ปัจจุบัน

5.1 มีคนในหมู่บ้านป่วยเนื่องมาจากการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร (เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า หรือยาปราบวัชพืช) หรือจากโรงงานอุตสาหกรรมบ้างหรือไม่

1. มี 2. ไม่มี
- ↓

โรค/อาการ	สาเหตุ	จำนวนคน
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

5.2 ในหมู่บ้านมีปัญหาน้ำเสียหรืออากาศเป็นพิษที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม (ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกหมู่บ้าน) หรือจากสารเคมี (เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหญ้า หรือยาปราบวัชพืช) บ้างหรือไม่

1. มี (ระบุปัญหา/ความรุนแรงของปัญหา).....
 .....
 (และระบุสาเหตุของปัญหา) .....
 .....
2. ไม่มี

5.3 ในหมู่บ้านนี้มีปัญหาดินเสื่อมคุณภาพที่เกิดจากสารเคมีเพื่อการเกษตร หรือจากโรงงานอุตสาหกรรม (ทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกหมู่บ้าน) บ้างหรือไม่

1. มี (ระบุปัญหาของดิน).....
.....
(และระบุสาเหตุของปัญหา) .....

2. ไม่มี

5.4 ในหมู่บ้านนี้มีปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ อีกหรือไม่

1. มี (ระบุ).....
.....

2. ไม่มี

5.5 ชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ ยังคงพึ่งพิงป่าเพื่อการดำรงชีวิตอยู่หรือไม่ (เช่น ตัดไม้มาปลูกบ้าน/ทำฟืน, หาหน่อไม้/เห็ด ฯลฯ)

1. มี (ระบุกิจกรรม).....
.....

2. ไม่มี

5.6 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน มีภัยธรรมชาติเกิดขึ้นกับหมู่บ้านนี้หรือไม่

1. มี (ระบุ).....
.....

2. ไม่มี

ส่วนที่ 6 : สุขภาพอนามัย

6.1 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน โรคที่คนในหมู่บ้านเป็นส่วนมากคือโรคอะไร

.....

หน้าว่าง

โครงการกาญจนบุรี
รอบ 2 พ.ศ.2544
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ
สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

แบบสอบถามข้อมูลครัวเรือน

หมายเลขประจำครัวเรือน

อำเภอ _____

ตำบล _____

หมู่บ้าน _____

ลำดับครัวเรือน _____

ชื่อหัวหน้าครัวเรือน .....

ชื่อผู้ให้ข้อมูล .....

บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล .....

อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะครัวเรือน 1. ครัวเรือนเก่า 2. ครัวเรือนใหม่

ทำเลที่ตั้ง 1. เทศบาล 2. ชนบท

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา.....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา .....

ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 3 1. ได้ 2. ไม่ได้ เพราะ .....

ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 1 ..... ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 2 ..... ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 3 .....

เริ่มเวลา..... เริ่มเวลา..... เริ่มเวลา.....

สิ้นสุดเวลา..... สิ้นสุดเวลา..... สิ้นสุดเวลา.....

รวมเวลา..... รวมเวลา..... รวมเวลา.....

พนักงานสัมภาษณ์ .....

ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....

ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....

ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....

ใบแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์

เรียน

ด้วย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี จะดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางด้านประชากรจาก 86 หมู่บ้านและ 14 ชุมรวมอาคารในเขตจังหวัดกาญจนบุรี เป็นปีที่ 2 ภายใต้โครงการกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดกาญจนบุรี ดังนั้นจึงขออนุญาตสัมภาษณ์ท่าน โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 40 นาที

ข้อมูลที่ท่านให้สัมภาษณ์ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวท่านเอง หรือบุคคลอื่นที่ท่านเอ่ยถึง สถาบันฯ จะเก็บรักษาไว้เป็นความลับและจะใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ข้อมูลจะถูกนำไปวิเคราะห์เป็นภาพรวมและนำเสนอเป็นรายงานการวิจัยที่ไม่ปรากฏชื่อผู้ให้ข้อมูล ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ท่านมีสิทธิ์ที่จะให้สัมภาษณ์หรือไม่ให้สัมภาษณ์ก็ได้ แล้วแต่ความสมัครใจของท่าน หรือระหว่างที่ท่านให้สัมภาษณ์ไปแล้วบางส่วน ถ้าท่านไม่พอใจ ท่านมีสิทธิ์ที่จะหยุดให้การสัมภาษณ์เมื่อไรก็ได้

สถาบันฯ หวังว่าท่านคงจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ ถ้าท่านมีคำถามใดที่เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ หรือมีข้อสงสัยประการใด โปรดติดต่อสถาบันวิจัยประชากรและสังคม หรือสถาบันราชภัฏกาญจนบุรีตามที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ที่ให้ไว้ข้างล่างนี้

ขอได้รับความขอบคุณอย่างสูงจากสถาบันฯ

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจฯ ยอดดำเนิน-แอ็ดติกจ์)
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยประชากรและสังคม
มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170
โทรศัพท์ (02) 441-9520

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ติเรก ตั้งสายัณห์)
อธิการบดีสถาบันราชภัฏกาญจนบุรี
ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง
จังหวัดกาญจนบุรี 71000
โทรศัพท์ (034) 633-227-30 ต่อ 140

ข้าพเจ้าได้รับทราบวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์นี้จากการอ่านด้วยตนเอง หรือให้พนักงานสัมภาษณ์ของโครงการกาญจนบุรีอ่านให้ฟังแล้ว ข้าพเจ้ายินดีให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ข้าพเจ้าได้ลงลายมือชื่อหรือให้พนักงานสัมภาษณ์ผู้ที่อ่านให้ข้าพเจ้าฟังลงลายมือชื่อในใบแสดงความยินยอมให้สัมภาษณ์ แทนข้าพเจ้าในครั้งนี้

ลงชื่อ.....

พนักงานสัมภาษณ์ (ผู้ลงนามแทน)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.2544

ลงชื่อ.....

ผู้ให้สัมภาษณ์

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.2544

พนักงานสัมภาษณ์: ให้สังเกตลักษณะบ้านแล้วให้วงกลมคำตอบข้างล่าง

ลักษณะบ้าน

1. ประเภทของที่อยู่อาศัย

1. บ้านโคต
2. บ้านแฝด
3. เรือนแถว/ห้องแถว/ตึกแถว
4. ห้องชุด
5. ห้องภายในบ้าน/อาคาร
6. เรือ แพ รถที่เคลื่อนที่ได้
7. อื่น ๆ (ระบุ).....

2. วัสดุของหลังคาส่วนใหญ่ใช้อะไร

1. ซีแพ็ค
2. กระเบื้อง
3. สังกะสี
4. หญ้าคา/แฝก/จาก/ใบสีก
5. ไม้ไผ่
6. ซีเมนต์
7. วัสดุใช้แล้ว
8. อื่น ๆ (ระบุ).....

3. วัสดุของตัวบ้านส่วนใหญ่ทำด้วยอะไร

1. คอนกรีต/อิฐ/หิน
2. กระเบื้องแผ่น
3. สังกะสี
4. หญ้าคา/แฝก/จาก/ใบสีก
5. ไม้ไผ่
6. ไม้
7. ครึ่งตึกครึ่งไม้
8. วัสดุใช้แล้ว
9. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบุคคลในครัวเรือน

1.1 ลำดับ ที่	1.2 รหัสบุคคล ครัวเรือนเดิม	1.3 ชื่อ-นามสกุล	1.4 สถานภาพ อาศัย (ดูรหัส)	1.5 วันเดือนปีเกิด			1.6 อายุ เต็มปี	1.7 เพศ 1.ชาย 2.หญิง
				วัน	เดือน	ปี		
1.								
2.								
3.								
4.								
5.								
6.								
7.								
8.								
9.								
10.								
11.								
12.								

รหัสข้อ 1.4 สถานภาพอาศัย :

1. เป็นสมาชิกเก่าและยังอยู่ในครัวเรือนนี้	5. อยู่ชั่วคราว (คือ บุคคลที่เคยอาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้นานกว่า 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2543)
2. เป็นสมาชิกเก่าของครัวเรือนนี้แต่ไปอยู่ที่อื่นแล้ว	6. เป็นสมาชิกชั่วคราวและเสียชีวิต
3. เป็นสมาชิกเก่าและเสียชีวิต	7. เป็นสมาชิกครัวเรือนใหม่และยังอยู่ในครัวเรือนนี้
4. เป็นสมาชิกใหม่ของครัวเรือนนี้และยังคงอาศัยอยู่	

แบบสอบถามข้อมูลครัวเรือน หน้า 4-10

1.1 ลำดับ ที่	1.3 ชื่อ-นามสกุล	(ข้อ 1.14-1.15) ถามเฉพาะผู้ตอบ 4, 5, 6 หรือ 7 ในข้อ 1.4			
		1.14 บุคคลนี้มาอยู่ใน ครัวเรือนนี้ ตั้งแต่เมื่อไร (เดือน... พ.ศ....)		1.15 ก่อนมาอาศัยอยู่ในครัวเรือนนี้ บุคคลนี้อาศัยอยู่ที่ไหนมาก่อน (0. เด็กเกิดใหม่) 1. ภายในหมู่บ้านนี้ (ใส่รหัสบุคคลใน ครัวเรือนเดิม) 2. ภายในตำบลนี้ 3. ที่อื่น (ระบุ อำเภอ..... จังหวัด.....)	
		เดือน	พ.ศ.	สถานที่	อำเภอ และจังหวัด
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					
6.					
7.					
8.					
9.					
10.					
11.					
12.					

ส่วนที่ 2 : ภาวะการตาย (พนักงานสัมภาษณ์: ให้ตรวจสอบบัญชีรายชื่อคนในบ้านว่ามีได้เสียชีวิตหรือไม่ ถ้าไม่มีข้ามไปถามส่วนที่ 3)

2.1 ตรวจสอบข้อ 1.4 ว่าใครมีรหัส 3 หรือ 6 หรือไม่

1. มี

2. ไม่มี (ข้ามไปถามส่วนที่ 3)

2.2 ชื่อ-นามสกุล	2.3 ลำดับที่ (ในหน้า 2)	2.4 วันเดือนปี ที่เสียชีวิต		2.5 รวมอายุ (เต็มปี) เมื่อเสียชีวิต	2.6 เพศ 1. ชาย 2. หญิง	2.7 สาเหตุ ที่เสียชีวิต (ดูรหัส)	2.8 ระบุโรคหรือสาเหตุ ที่ทำให้บุคคลนั้นเสียชีวิต เช่น อหิวาตกโรค, ทุบแกง, ทรน, ผูกคอตาย ฯลฯ	2.9 ระบุ สถานที่ที่เสียชีวิต 1. โรงพยาบาลรัฐบาล 2. โรงพยาบาลเอกชน 3. สถานีอนามัย 4. คลินิก 5. บ้าน 6. ถนน 7. สถานที่อื่น (ระบุ....)	2.10 ได้แจ้งตาย หรือไม่ 1. แจ้ง 2. ไม่แจ้ง
		วัน	เดือน						
1.									
2.									
3.									

รหัส ข้อ 2.7 สาเหตุที่เสียชีวิต :

1. เจ็บป่วย/ไม่สบาย
2. อุบัติเหตุ
3. ถูกฆาตกรรม

4. ฆ่าตัวตาย
5. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 : ลักษณะของครัวเรือน

3.1 ครัวเรือนนี้มีไฟฟ้าใช้หรือไม่

1. มี
↓

2. ไม่มี

3.1.1 ไฟฟ้าที่ใช้เป็นไฟฟ้าประเภทอะไร

1. ไฟฟ้าสาธารณะ
2. ไฟฟ้าหมู่บ้าน
3. ไฟฟ้าของบ้านตัวเอง เช่น เครื่องปั่นไฟ, Solar Cell, แบตเตอรี่

3.2 ครัวเรือนนี้ใช้เชื้อเพลิงชนิดใดในการทำอาหารในชีวิตประจำวัน (โดยเรียงลำดับการใช้จากมากไปหาน้อย)

ก. ฟืน	ลำดับที่ .....
ข. ถ่าน	ลำดับที่ .....
ค. แก๊ส	ลำดับที่ .....
ง. ไฟฟ้า	ลำดับที่ .....
จ. อื่น ๆ (ระบุ .....))	ลำดับที่ .....

3.3 ครัวเรือนนี้มีน้ำประปาส่งถึงบ้านหรือไม่ (ระบบประปา)

1. มี
2. ไม่มี

3.4 น้ำที่ครัวเรือนนี้ใช้ดื่มมาจากแหล่งน้ำใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. น้ำฝน	ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ	จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา	ง. บ่อน้ำตื้น	ฉ. ชี้น้ำดื่ม

3.5 น้ำที่ครัวเรือนนี้ใช้มาจากแหล่งน้ำใด (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. น้ำฝน	ค. แหล่งน้ำธรรมชาติ	จ. บ่อบาดาล
ข. ประปา	ง. บ่อน้ำตื้น	ฉ. ชี้น้ำใช้

3.6 ครัวเรือนนี้มีห้องส้วมของตนเองหรือไม่

1. มี

2. ไม่มี

3.6.1 ห้องส้วมที่ใช้เป็นส้วมประเภทอะไร

1. ส้วมชักโครก	4. ส้วมหลุม
2. ส้วมซึม	5. ถ่ายลงแม่น้ำ
3. ส้วมตัก	6. อื่น ๆ (ระบุ) .....

3.7 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ครัวเรือนนี้มีหนี้สินบ้างหรือไม่ (อาจเป็นหนี้สินในรูปตัวเงิน ข้าว สินค้าผ่อนส่ง หรืออื่น ๆ ที่มีมูลค่าตั้งแต่ 100 บาทขึ้นไป) (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

1. มี

2. ไม่มี

แหล่งเงินกู้	จำนวนเงินหรือมูลค่า (บาท)
ก. ญาติ	
ข. เพื่อนบ้าน/เพื่อน/เพื่อนที่ทำงาน	
ค. นายจ้าง (ถ้าแก่)/เจ้าของบ้าน/นายทุน	
ง. ร้านค้า	
จ. สหกรณ์/กลุ่มต่างๆ เช่น สหกรณ์ในหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์	
ฉ. กองทุนหมู่บ้าน	
ช. ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์)	
ซ. ธนาคารอื่น ๆ	
ด. หน่วยงานของรัฐ เช่น โรงรับจำนำของรัฐ สหกรณ์ออมทรัพย์ภายใน กระทรวงต่าง ๆ	
ญ. สถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น ไฟแนนซ์, บริษัทเงินทุน, โรงรับจำนำเอกชน	
ฎ. อื่น ๆ (ระบุ)	

3.8 ครัวเรือนของท่านเป็นเจ้าของสิ่งเหล่านี้หรือไม่ (อ่านให้ฟังทุกข้อ)

สิ่งของ	จำนวนรวม (ถ้าไม่มีใส่ -)
ก. โทรทัศน์สี	
ข. วีดีโอ/VCD/DVD/คาราโอเกะ	
ค. จานดาวเทียม	
ง. เครื่องเสียง/สเตอริโอ	
จ. โทรศัพท์มือถือ	
ฉ. โทรศัพท์บ้าน	
ช. วิทยุติดตามตัว (pager)	
ซ. คอมพิวเตอร์	
ฅ. เครื่องสูบน้ำ/เครื่องปั่นไฟ/มอเตอร์บีบน้ำ/เครื่องพ่นน้ำ	
ญ. เครื่องปรับอากาศ	
ฎ. จักรเย็บผ้า	
ฏ. เครื่องซักผ้า	
ฐ. ไมโครเวฟ	
ฑ. ตู้เย็น/ตู้แช่	
ฒ. เรือยนต์	
ณ. รถจักรยาน	
ด. รถมอเตอร์ไซด์	
ต. สามล้อเครื่อง	
ถ. รถอีแต่น	
ท. รถเก๋ง	
ธ. รถปิคอัพ/รถกระบะ/รถตู้ (4 ล้อ)	
น. รถบรรทุก/รถทัวร์ (รถ 6 ล้อหรือมากกว่า)	
บ. รถแทรกเตอร์/รถเกี่ยวข้าว/รถนวดข้าว/รถไถใหญ่/รถไถเล็ก/รถไถเดินตาม	
ป.* อื่น ๆ (ระบุ)	

* อื่น ๆ (ระบุ)..... : ไม่ต้องบันทึก ที่วีชาวดำ, วิทยุ, หม้อหุงข้าวไฟฟ้า, เตารีด, พัดลม, กาต้มน้ำไฟฟ้า

โครงการกาญจนบุรี
รอบ 2 พ.ศ.2544
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ร่วมกับ
สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

แบบสอบถามส่วนบุคคล
ถามเฉพาะบุคคลที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป

หมายเลขประจำตัวบุคคล

อำเภอ _____

ตำบล _____

หมู่บ้าน _____

ลำดับครัวเรือน _____

ลำดับบุคคล _____

ชื่อผู้ให้ข้อมูล		
ชื่อหัวหน้าครัวเรือน		
บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... หมู่บ้านชื่อ ..... ตำบล		
อำเภอ ..... จังหวัดกาญจนบุรี		
ทำเลที่ตั้ง 1. เทศบาล 2. ชนบท		
ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 1 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา.....		
ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 2 1. ได้ 2. ไม่ได้ 3. ไม่เสร็จ นัดครั้งต่อไปวันที่ ..... เวลา		
ผลการสัมภาษณ์ ครั้งที่ 3 1. ได้ 2. ไม่ได้ เพราะ		
ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 1	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 2	ว/ด/ป สัมภาษณ์ครั้งที่ 3 .....
เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....	เริ่มเวลา.....
สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....	สิ้นสุดเวลา.....
รวมเวลา.....	รวมเวลา.....	รวมเวลา.....
พนักงานสัมภาษณ์		
ผู้ควบคุมภาคสนาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.		
ผู้ตรวจแบบสอบถาม .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.		
ผู้ลงรหัส .....วันที่ .....เดือน..... พ.ศ.		

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 ท่านเกิดเมื่อไร

วัน ..... เดือน ..... ปี .....

1.2 ท่านอายุเท่าไร

อายุ (เต็มปี) .....ปี

1.3 เพศของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1. ชาย
- 2. หญิง

1.4 ท่านมีสถานภาพสมรสอะไร

1. สมรส	→	1.4.1.1 แต่งงาน (ครั้งล่าสุด) เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ..... หรืออายุ.....ปี
		1.4.1.2 จดทะเบียนสมรสหรือไม่ 1. จด 2. ไม่จด

2. หย่า	→	1.4.2.1 หย่าเมื่อ วันที่.....เดือน.....พ.ศ..... หรืออายุ.....ปี
---------	---	---

- 3. แยก
- 4. หม้าย
- 5. โสด

1.5 ท่านจบการศึกษาสูงสุดชั้นอะไร เมื่อปี พ.ศ. อะไร (หรือเมื่ออายุเท่าไร)

จบการศึกษาสูงสุดชั้น.....

เมื่อ พ.ศ. .... หรืออายุเมื่อจบชั้นสูงสุด.....

1.6 ท่านพูดคุยในครัวเรือนด้วยภาษาอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

ก. ไทยกลาง	ข. อิสลาม (ยาวิ)	ฐ. ลาวสุพรรณบุรี	ณ. เย้า
ข. ไทยอีสาน	ช. ลาวโขง	ท. ยวน ลาวยวน	ท. ชมู
ค. ไทยเหนือ	ฉ. ลาวพวน	ฒ. กะเหรี่ยง	ธ. เขมร
ง. ไทยใต้	ญ. ลาวนอก ลาวเวียงจันทน์	ณ. กะเหรี่ยง/ป่าเกอญอ	น. จีน
จ. ไทยละว้า	ฎ. ลาวคั้ง	ด. พม่า	บ. อังกฤษ
ฉ. ญไท	ฏ. ลาวกลาง	ต. มอญ	ป. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.7 ปัจจุบันท่านทำงานหรือไม่

1. ทำงาน 2. กำลังหางาน 3. เรียนหนังสือ (รวมวิชาชีพด้วย) 4. แม่บ้าน 5. ไม่ได้ทำงาน

1.7.1 ท่านทำงานอะไร
งานหลัก ..... งานรอง .....

1.7.2 ท่านมีรายได้จากการทำงานหรือไม่ (รายได้รวมจากงานทั้งหมด)
1. มีรายได้ปีละ.....บาท
2. ไม่มีรายได้ เพราะ .....

(บันทึกข้อ 1.7.3 ก็ต่อเมื่อไม่สามารถแยกเงินที่ตัวเองควรได้ออกจากครัวเรือน)

1.7.3 รายได้ที่ท่านทำร่วมกับครัวเรือนปีละ.....บาท

1.7.4 เหตุผลที่ไม่ได้ทำงาน (ระบุ).....

ส่วนที่ 2 : การย้ายถิ่น

พนักงานสัมภาษณ์ : ต่อไปนี้เป็นคำถามทุกคนเกี่ยวกับการย้ายถิ่น

ประวัติการย้ายถิ่น

- 2.1 บ้านเกิดของท่านอยู่ที่ไหน
1. ภายในหมู่บ้านนี้ (ใส่รหัสบุคคลครัวเรือนเก่าด้วย) _____
2. ภายในตำบลนี้
3. ที่อื่น (ระบุ อำเภอ..... จังหวัด..... ประเทศ.....)
- 2.2 บ้านเกิดของท่านนั้นตั้งอยู่ในเขตเทศบาล หรือเขตสุขาภิบาล หรือชนบท (ในเวลาที่เกิด)
1. ในเขตเทศบาล
2. สุขาภิบาล
3. ชนบท
- 2.3 ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ท่านเคยไปอยู่ที่อื่นเกินหนึ่งเดือน หรือไม่
1. เคย (ตามต่อข้อ 2.3.1)
2. ไม่เคย (ข้ามไปตามส่วนที่ 3)

ท่านเคยไปอยู่ที่ไหนมาบ้าง ตั้งแต่กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน (ตามเฉพาะผู้เคยไปอยู่ที่อื่นในช่วงดังกล่าว)

2.3.1 เดือน	2.3.2 1. หมู่บ้าน (ระบุ.....) 2. เทศบาล (ระบุ.....) 3. กรุงเทพมหานคร (กทม.)	2.3.3 ตำบล	2.3.4 อำเภอ	2.3.5 จังหวัด	2.3.6 ประเทศ
กรกฎาคม 43					
สิงหาคม 43					
กันยายน 43					
ตุลาคม 43					
พฤศจิกายน 43					
ธันวาคม 43					
มกราคม 44					
กุมภาพันธ์ 44					
มีนาคม 44					
เมษายน 44					
พฤษภาคม 44					
มิถุนายน 44					
กรกฎาคม 44					
สิงหาคม 44					

รหัสข้อ 2.3.7 บุคคลที่อยู่ด้วยในขณะนั้น :

1. อยู่คนเดียว	5. พ่อตา แม่ยาย พ่อ/แม่สามี	9. พี่น้อง	13. เหลน	17. ผู้อาศัย
2. คู่สมรส	6. บุตร	10. เขย	14. ปู่ ย่า ตา ยาย	18. ลูกจ้าง
3. พ่อ	7. บุตรบุญธรรม/ลูกเลี้ยง	11. สะใภ้	15.ญาติ	19. อื่น ๆ (ระบุ).....
4. แม่	8. บุตรของบุตร	12. หลาน	16. เพื่อน	

ส่วนที่ 3 : ภาวะเจริญพันธุ์

พนักงานสัมภาษณ์ : ถามเฉพาะสตรีที่แต่งงานแล้ว อายุ 15-50 ปี

3.1 ขณะนี้ท่านมีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่ และอาศัยอยู่กับท่านกี่คน เป็นผู้ชายกี่คน และผู้หญิงกี่คน

รวม ..... คน

ผู้ชาย ..... คน

ผู้หญิง ..... คน

3.2 ขณะนี้ท่านมีบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่แต่อาศัยอยู่ที่อื่นกี่คน เป็นผู้ชายกี่คน และผู้หญิงกี่คน

รวม ..... คน

ผู้ชาย ..... คน

ผู้หญิง ..... คน

3.3 ท่านมีบุตรเกิดรอดที่ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้วกี่คน เป็นผู้ชายกี่คน และผู้หญิงกี่คน

รวม ..... คน

ผู้ชาย ..... คน

ผู้หญิง ..... คน

(พนักงานสัมภาษณ์ : รวมจำนวนบุตรทั้งหมดในข้อ 3.1 3.2 และ 3.3 ลงในช่องข้างล่าง แล้วถามข้อ 3.4)

รวมทั้งหมด ..... คน

รวมผู้ชาย ..... คน

รวมผู้หญิง ..... คน

3.4 ท่านมีบุตรเกิดรอด..... คน เป็นผู้ชาย ..... คน และผู้หญิง ..... คน

ใช่หรือไม่ (ถ้าใช่ ตามข้ออื่นต่อ ถ้าไม่ใช่ ย้อนกลับไปถามข้อ 3.1 ใหม่)

3.5 ท่านต้องการมีบุตรเพิ่มอีกหรือไม่ ถ้าต้องการ ต้องการกี่คน เป็นผู้ชายกี่คน และผู้หญิงกี่คน

ก. ต้องการเพิ่มรวม ..... คน

ข. ต้องการผู้ชายเพิ่ม ..... คน

ค. ต้องการผู้หญิงเพิ่ม ..... คน

(ถ้าไม่ต้องการเพิ่ม ใส่ 0, ไม่กำหนดเพศใส่ 7 ในข้อ ข. และ ค.)

พนักงานสัมภาษณ์ : คำถามข้อ 3.6 3.7 และ 3.8 ตามทุกคน

3.6 ท่านรู้จักคำว่า "จำนวนบุตรในอุดมคติ" หรือไม่ (อ่านให้ฟังไม่ต้องอธิบาย)

1. รู้จัก 2. ไม่รู้จัก

3.7 ท่านต้องการมีบุตรในอุดมคติกี่คน เป็นผู้ชายกี่คน และผู้หญิงกี่คน

ก. รวม ..... คน

ข. ผู้ชาย ..... คน

ค. ผู้หญิง ..... คน

(ถ้าไม่ต้องการใส่ 0, ไม่กำหนดเพศใส่ 7 ในข้อ ข. และ ค.)

3.8 สมมุติว่า "ถ้าท่านมีฐานะดีและสามารถเลี้ยงดูบุตรจำนวนเท่าไรก็ได้ ท่านต้องการมีบุตรทั้งสิ้นกี่คน" เป็นผู้ชายกี่คน เป็นผู้หญิงกี่คน

ก. รวม ..... คน

ข. ผู้ชาย ..... คน

ค. ผู้หญิง ..... คน

(ถ้าไม่ต้องการใส่ 0, ไม่กำหนดเพศใส่ 7 ในข้อ ข. และ ค.)

3.9 ประวัติการตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดรายเดือน (ตามสตรีอายุ 15-49 ปี)

พนักงานสัมภาษณ์ : ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสตรีที่ไม่เคยใช้วิธีคุมกำเนิดเลยหรือไม่เคยตั้งครรภ์เลย ให้ถามว่า "ตั้งแต่ 1 มกราคม 2542 ถึงปัจจุบัน ท่านเคยขาดประจำเดือน หรือไม่" ถ้าเคยใส่ Am (Amenorrhoea) (การขาดประจำเดือน) ในเดือนที่ขาดประจำเดือน ส่วนเดือนที่ว่างให้ใส่ NS (No Sexual contact) (ไม่มีเพศสัมพันธ์)

สำหรับรายอื่น ให้สัมภาษณ์การตั้งครรภ์และคุมกำเนิดในระหว่างเดือนมกราคม 2542 ถึงปัจจุบัน โดยบันทึกอักษรย่อลงในตารางรายเดือนข้างล่าง ในแต่ละเดือน

แนวทางคำถามและอักษรย่อมีดังนี้

1. การสิ้นสุดการตั้งครรภ์

(ถามถึงการตั้งครรภ์ และผลของการตั้งครรภ์ในระหว่างเดือนมกราคม 2542 ถึงปัจจุบัน)

บันทึกผลของการตั้งครรภ์ในเดือนที่สิ้นสุดดังนี้

LB (Live Birth) : เกิดรอดชีพ

SB (Still Birth) : เกิดไร้ชีพ หรือตายตลอด (จำนวนเดือนตั้งครรภ์ตั้งแต่ 7 เดือนขึ้นไป)

A (Abortion) : แท้งเอง (จำนวนเดือนตั้งครรภ์น้อยกว่า 7 เดือน)

2. ระยะเวลาของการตั้งครรภ์

(ถามถึงจำนวนเดือนที่ตั้งครรภ์ โดยถามย้ำว่า ท่านตั้งครรภ์เดือนแรกเดือน... นี้ ใช่หรือไม่)

ใส่ G (Gestation) : การตั้งครรภ์ ในแต่ละเดือน (ถ้าตั้งครรภ์ก่อนเดือนมกราคม 2542

ให้บันทึกเดือนที่ตั้งครรภ์ในข้อ 3.11)

ยกเว้นเดือนแรก คือ เดือนปฏิสนธิ ให้ใส่ G และเครื่องหมายวงเล็บ () ตามหลัง G ด้วย

3. การคุมกำเนิดในเดือนปฏิสนธิ

(ตรวจเดือนปฏิสนธิเดือนแรก G( ) แล้วถามว่า ในเดือนนั้น ใช้วิธีคุมกำเนิดอยู่หรือไม่)

ถ้าคุมกำเนิดให้ใส่อักษรย่อวิธีคุมกำเนิดลงในวงเล็บหลัง G

ถ้าไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิด ถ้ามถึงเหตุผลที่ไม่ได้คุมกำเนิด แล้วใส่อักษรย่อ ลงในวงเล็บหลัง G

4. การขาดประจำเดือนหลังคลอด (Amenorrhoea : Am)

(หลังจากเดือนสิ้นสุดการตั้งครรภ์ (LB หรือ SB หรือ A) ถามว่า "ประจำเดือนขาดไปกี่เดือน")

ใส่ Am( ) ในแต่ละเดือนให้เท่ากับจำนวนเดือนที่ขาด ลบหนึ่งเดือน

ถ้าผู้ถูกสัมภาษณ์ประจำเดือนมาภายในหนึ่งเดือน หลังการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ ไม่ต้องใส่ Am( )

5. การใช้วิธีคุมกำเนิด

ให้เริ่มจากเดือนนี้หรือเดือนล่าสุดที่ยังว่างอยู่ หรือมีอักษร Am( ) โดยถามว่า

"ในเดือนนี้ใช้วิธีคุมกำเนิดหรือไม่" ถ้าใช้ "ใช้เป็นเวลานานเท่าใด"

(ถามให้แน่ใจว่าแต่ละวิธีที่ใช้ นั้น ใช้ติดต่อกันนานกว่า 2 เดือน

ถ้าไม่ได้ใช้ติดต่อกันครบ 2 เดือน จะใส่วิธีคุมกำเนิดนั้น ๆ เรียงกันสองเดือนไม่ได้

ถามย้อนหลังในทุก ๆ เดือนที่ยังว่าง หรือมี Am( )

ถ้ามีการเปลี่ยนวิธีใช้ หรือเลิกใช้ในระหว่างเดือน ให้ลงอักษรย่อวิธีคุมกำเนิดที่ใช้ในปลายเดือน

อักษรย่อวิธีคุมกำเนิด

- (1) L (Ligation) : หมันหญิง
  - (2) V (Vasectomy) : หมันชาย
  - (3) Imp (Subdermal Implant) : ยาหลอดฝังคุมกำเนิด
  - (4) I (Injection) : ยาฉีดคุมกำเนิด
  - (5) IUD (IUD) : ห่วงอนามัย
  - (6) P (Pill) : ยาเม็ดคุมกำเนิด
  - (7) C (Condom) : ถุงยางอนามัย
  - (8) W (Withdrawal) : หลั่งนอกช่องคลอด
  - (9) R (Rhythm) : นับระยะปลอดภัย
  - (10) VM (Vaginal Methods) : ใช้ป้องกันทางช่องคลอด
  - (11) IA (Induced Abortion) : ทำแท้ง
  - (12) Ab (Abstinence) : หยุดร่วมเพศโดยสมัครใจ
  - (13) R + W (Rhythm & Withdrawal)
  - (14) R + C (Rhythm & Condom)
  - (15) C + W (Condom & Withdrawal)
- (Other) : วิธีอื่น (ให้หมายเหตุไว้ได้ตาราง)

} ถามให้แน่ใจว่าใช้พร้อมกัน

6. เหตุผลที่ไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด

ถามถึงเหตุผลที่ไม่ใช้วิธีคุมกำเนิดในแต่ละเดือนที่ว่างอยู่ ถ้ามีเหตุผลมากกว่าหนึ่ง ให้ถามถึงเหตุผลที่สำคัญที่สุด

ส่วนเดือนที่มีอักษร Am( ) ให้เติม - ในวงเล็บดังนี้ Am(-)

อักษรย่อเหตุผลที่ไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด

- (70) Am(-) : ไม่มีประจำเดือนและไม่ได้ใช้วิธีคุมกำเนิด
  - (81) U (Unable) : ไม่คิดว่าจะมีบุตรอีกรวมทั้งเป็นหมันเอง
  - (82) NS (No Sexual contact) : ไม่มีเพศสัมพันธ์
  - (83) D (Desire pregnancy) : ต้องการมีบุตร
  - (84) B (Breastfeeding) : เลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
  - (85) SE (Side Effect) : กลัวอาการข้างเคียง
  - (86) DM (Dislike Method) : ไม่ชอบใช้วิธีคุมกำเนิดที่ใช้ข้อยู่
- X : เหตุผลอื่น ๆ (ให้หมายเหตุไว้ได้ตาราง)

พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
2542												
2543												
2544												

X : เหตุผลอื่น ๆ (ระบุ).....

พนักงานสัมภาษณ์ : ตรวจสอบตารางให้แน่ใจว่า ไม่มีเดือนไหนว่างอยู่โดยไม่มีคำตอบ
 เสร็จแล้วตรวจสอบว่า ในเดือนมกราคม 2542 มีการใช้วิธีคุมกำเนิดหรือไม่
 ถ้ามี ถามต่อข้อ 3.10 ถ้าไม่มี ข้ามไปถามส่วนที่ 4

- 3.10 ถ้ามีให้ถามว่า "วิธี..... ที่ยังใช้อยู่ในเดือน (มกราคม 2542) นี้ เริ่มต้นใช้ตั้งแต่เมื่อใด"
 (ถามให้แน่ใจว่า ตั้งแต่เริ่มใช้ ไม่เคยหยุดใช้ หรือตั้งครรรภ์ ถ้าเคยให้ถามถึงเดือนที่เริ่มต้นใช้ล่าสุด
 โดยไม่เคยหยุดใช้ หรือตั้งครรรภ์)
 เริ่มใช้วิธี .....
- ตั้งแต่เดือน..... พ.ศ. ....
- 3.11 ถ้าเคยตั้งครรรภ์ก่อนเดือนมกราคม 2542 เดือนแรกที่ตั้งครรรภ์คือ
 เดือน ..... พ.ศ. ....

ส่วนที่ 4 : สุขภาพอนามัย

4.1 ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2543 ถึงปัจจุบัน ท่านเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบายจนต้องหยุดงานประจำหรือไม่สามารถปฏิบัติงานประจำวันได้บ้างหรือไม่ (ให้รวมอาการเจ็บป่วยที่เกิดจากโรคประจำตัวด้วย)

1. ป่วย/ ไม่สบาย / อุบัติเหตุ   2. ไม่ป่วย

4.1.1 การเจ็บป่วย / ไม่สบาย / อุบัติเหตุ	4.1.2 วิธีการรักษาหลัก (ดูรหัส)	4.1.3 เหตุผลหลัก ของการเลือกวิธีการรักษา/ ไม่ได้รักษา (ดูรหัส)	4.1.4 ท่านมีส่วนในการตัดสินใจเลือก การรักษาในข้อ 4.1.2 อย่างไร 1. ตัดสินใจเอง 2. ตัดสินใจร่วมกับผู้อื่น 3. ไม่มีส่วนในการตัดสินใจ
ก) การเจ็บป่วยที่สามารถระบุชื่อโรคได้ (บันทึกทุกโรคที่ตอบ) 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....
ข) การเจ็บป่วยที่ระบุได้แต่เพียงกลุ่มอาการ (บันทึกเฉพาะกรณีที่ไม่สามารถระบุชื่อโรคได้) 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....

ค) การเจ็บป่วยจากอุบัติเหตุ 1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....	1..... 2..... 3..... 4..... 5.....
---	--	--	--

รหัสข้อ 4.1.2 95. ไม่ได้รักษา

- 1. ไปโรงพยาบาลรัฐบาลในกรุงเทพฯ
- 2. ไปโรงพยาบาลของรัฐ
- 3. ไปโรงพยาบาลเอกชน/คลินิก
- 4. ไปสถานเอนามัย
- 5. ไปร้านขายยา
- 6. ไปหาพ่อค้าขายแร่ยาชุด/ยาทุกประเภท (เช่น ยาหม้อ/ยาต้ม/ยาถูกลอม/ยาผีบอก)
- 7. ไปหาหมอสมุนไพร/หมอยาจีน/หมอยาสมุนไพร/หมอโชน
- 8. ไปร้านขายของชำที่มียาจำหน่าย
- 9. รักษาตัวอาการที่ตนเอง เช่น ออกกำลังกาย/กินอาหารที่มีประโยชน์
- 10. อื่นๆ (ระบุ).....

รหัสข้อ 4.1.3

- 1. เป็นไม่มาก
- 2. ปลอดภัย
- 3. สะดวกใกล้บ้าน
- 4. อากาศดี
- 5. สามารถหายเองได้โดยไม่ต้องพึ่งยา
- 6. เป็นโรคประจำตัวตั้งแต่เกิด
- 7. โรคเรื้อรัง/กรรม รักษาไม่หาย
- 8. ไม่มีเงิน
- 9. ได้รับความแนะนำจากคนที่เคยเป็น
- 10. ไม่อยากให้ใครรู้ว่าป่วยเป็นอะไร
- 11. ป่วยเนื่องจากความผิดปกติของร่างกาย ไม่ใช่จากเชื้อโรค
- 12. ใช้สิทธิ์ในการรักษา (ประกันสังคม/ประกันสุขภาพ/ผู้สูงอายุ)
- 13. หายได้ผลดี//ไปรักษาเป็นประจำ
- 14. ตามคำแนะนำที่บอกต่อกันมาหรือสื่อรักษา
- 15. รักษาฟรี
- 16. ซื้อมากินเอง
- 17. ยาถูกกับโรค/ยาแรงดี/หมอจากญาติ
- 18. อื่นๆ(ระบุ).....

4.1.5 เหตุผลที่ไม่ป่วย

เหตุผล	1. ใช่ (โดยไม่ตามนำ)	2. ใช่ (โดยตามนำ)	3. ไม่ใช่
ก. ร่างกายแข็งแรงดี	1	2	3
ข. ไม่ทำงานหนักจนเกินกำลัง	1	2	3
ค. ไม่ดื่มสุรา/เครื่องดื่มของเมา	1	2	3
ง. ไม่สูบบุหรี่	1	2	3
จ. รักษาสุขภาพสม่ำเสมอ	1	2	3
ฉ. กินอาหารที่มีประโยชน์	1	2	3
ช. ออกกำลังกายบ่อย ๆ	1	2	3
ซ. จิตใจร่าเริงไม่เครียดง่าย	1	2	3

4.2 ท่านทำในสิ่งต่อไปนี้เป็นประจำหรือคิดว่าเป็นเรื่องปกติสำหรับตัวท่านเองใช่หรือไม่ (อ่านให้ฟังทุกข้อ)

ก. ชอบกินอาหารรสจัด	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ข. ชอบกินอาหารสุกๆ ดิบๆ (ไม่รวมผัก)	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ค. นอนกางมุ้ง หรือนอนมุ้งลวด	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ง. รับประทานอาหารเป็นเวลา	1. ใช่	2. ไม่ใช่
จ. เลือกดื่มน้ำที่แน่ใจว่าสะอาดเท่านั้น	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ฉ. สวมรองเท้าเมื่อเดินในที่ชื้นแฉะ	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ช. กินยานอนหลับเพื่อช่วยให้หลับ	1. ใช่	2. ไม่ใช่
ซ. ทำงานหนักและมีเวลาพักผ่อนน้อย	1. ใช่	2. ไม่ใช่

4.3 ปัจจุบันท่านบริโภคสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ (ตามนำ) และ (ถ้าบริโภค) บ่อยครั้งเพียงใด

ประเภท	บริโภคหรือไม่	บริโภคบ่อยครั้งแค่ไหน (ดูรหัส)
	1. บริโภค 2. ไม่บริโภค	
ก. บุหรี่		
ข. เบียร์		
ค. เหล้า		
ง. ยาตอง		
จ. เครื่องดื่มชูกำลัง		
ฉ. ยาแก้ปวด (สิงเสพยิติด)		

รหัสบริโภคบ่อยครั้งแค่ไหน :

1. อาทิตย์ละ 1 วัน	4. อาทิตย์ละ 4 วัน	7. ทุกวัน
2. อาทิตย์ละ 2 วัน	5. อาทิตย์ละ 5 วัน	8. นาน ๆ ครั้ง
3. อาทิตย์ละ 3 วัน	6. อาทิตย์ละ 6 วัน	

ส่วนที่ 5 : การพัฒนาชุมชน

พนักงานสัมภาษณ์ : ถามทุกคนที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี

5.1 ปัจจุบันท่านเป็นสมาชิกของกลุ่ม/ชมรมหรือไม่

1. เป็น

2. ไม่เป็น

5.2 เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมกี่กลุ่ม ..... กลุ่ม (ดูคำจำกัดความกลุ่ม/ชมรมในคู่มืองานสนาม)

5.3 กลุ่ม/ชมรมอะไรที่ท่านให้ความสำคัญหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ (กลุ่มเดียว)
กลุ่ม.....

5.4 กิจกรรมหลักที่สำคัญของกลุ่ม/ชมรมในข้อ 5.3 คืออะไร (เช่น กลุ่มแม่บ้านมีกิจกรรมหลัก คือ
ขายข้าวสารเพิ่มรายได้ ทำผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจำหน่าย เป็นต้น)
กิจกรรม (บันทึกคำตอบเดียว) .....

5.5 กลุ่ม/ชมรมในข้อ 5.3 ทำกิจกรรมหลักในหมู่บ้านนี้ใช่หรือไม่

1. ใช่

2. ไม่ใช่

5.6 ทำกิจกรรมหลักที่ไหน

1. ระดับตำบล

4. ร่วมกับจังหวัดอื่น ๆ

2. ระดับอำเภอ

5. อื่นๆ (ระบุ).....

3. ระดับจังหวัด (กาญจนบุรี)

5.7 กลุ่มที่ท่านเป็นสมาชิกในข้อ 5.3 นั้น เกิดขึ้นได้อย่างไร (เหตุผลเดียว)

1. ส่วนราชการ

4. องค์กรเอกชน

2. ชาวบ้านร่วมมือกันเอง

5. ราชการ/ชาวบ้าน/องค์กรเอกชนร่วมมือกัน

3. ราชการและชาวบ้านร่วมมือกัน

6. ไม่ทราบ

5.8 ท่านพอใจกับการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม ในข้อ 5.3 หรือไม่

1. พอใจ

2. ไม่พอใจ เพราะอะไร (ตอบเหตุผลที่สำคัญเพียงเหตุผลเดียว).....

.....

5.9 ในฐานะที่ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม ท่านคิดว่ากลุ่ม/ชมรม ในข้อ 5.3 มีปัญหาในการดำเนินงานของกลุ่มหรือไม่

1. มี

2. ไม่มีปัญหา (ข้ามไปถามข้อ 5.14-5.16)

5.10 ปัญหาที่สำคัญที่สุดคืออะไร (ปัญหาเดียว)

1. ขาดความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่ม/ชมรม
2. ขาดงบประมาณ
3. ผู้นำหมู่บ้านนี้ไม่ให้การสนับสนุน
4. สมาชิกขาดความรู้/ประสบการณ์ที่จะช่วยกันทำงาน
5. ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญและไม่ให้ความร่วมมือ
6. ไม่มีกิจกรรมทำอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สมาชิกไม่มีโอกาสพบปะ ร่วมคิด ร่วมทำ
7. สมาชิกไม่เข้าใจวัตถุประสงค์/เป้าหมายของกลุ่ม/ชมรม
8. อื่น ๆ (ระบุ) .....

(ข้ามไปถามข้อ 5.14-5.16)

5.11 เหตุผลที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- ก. ไม่มีข้อมูลช่วยตัดสินใจในการเข้าเป็นสมาชิก
- ข. ไม่เห็นเพื่อนบ้านเป็น
- ค. มีงาน/ภาระอื่น ๆ มากอยู่แล้ว
- ง. ไม่มีประสบการณ์เรื่องการพัฒนา
- จ. ไม่ชอบพบปะ/ทำงานร่วมกับคนหมู่มาก
- ฉ. ไม่ใช่คนสำคัญ/คนดัง เพื่อนบ้านคงไม่เชื่อถือ
- ช. ไม่สนใจเรื่องการพัฒนาหมู่บ้าน
- ซ. อื่นๆ (ระบุ).....

5.12 ท่านคิดจะสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรมหรือไม่ (กลุ่ม/ชมรมที่มีอยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ปัจจุบัน)

1. คิด → 5.13 กลุ่มอะไร (ระบุกลุ่มเดียว) .....
2. ไม่คิด
3. ไม่แน่ใจ
4. ไม่ทราบว่ามีกลุ่มอะไรบ้างอยู่ในหมู่บ้าน

(ถามต่อข้อ 5.14-5.16)

5.14 เท่าที่ผ่านมา ท่านคิดว่าผู้ชายหรือผู้หญิงที่มีส่วนอย่างยิ่งในการพัฒนาเพื่อการกินดีอยู่ดีของคนในหมู่บ้านนี้

1. ผู้ชาย
2. ผู้หญิง
3. เท่า ๆ กัน
4. ไม่มีความเห็น

5.15 ท่านคิดว่าหมู่บ้านนี้มีเรื่องสำคัญที่สุดที่ต้องพัฒนาหรือแก้ไขอย่างเร่งด่วนหรือไม่

1. มี
2. ไม่มี

5.16 เรื่องที่ต้องพัฒนาหรือแก้ไขอย่างเร่งด่วน (คำตอบเดียว)

1. ถนน	8. ระบบโทรศัพท์
2. แหล่งน้ำธรรมชาติ	9. ระบบท่อระบายน้ำ
3. ที่ทำกิน	10. ชยะ
4. อาชีพเสริม	11. ยุงชุม
5. ยาเสพติด	12. ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
6. ระบบประปา	13. ปัญหาคนต่างด้าว
7. ระบบไฟฟ้า	14. อื่น ๆ (ระบุ) .....

หน้าว่าง

ภาคผนวก 4
รายชื่อคณะทำงาน

หน้าว่าง

คณะกรรมการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)

ที่ปรึกษา
เบญจา ขอดดำเนิน-แอ็ดติงก์
ปราโมทย์ ประสาทกุล
จรรยา เศรษฐบุตร

หัวหน้าคณะทำงาน
วรชัย ทองไทย

นักวิจัยหลัก
สุรีย์พร พันพืง
จิรกิต บุญชัยวัฒนา
ยุพิน วรศิริอมร
สมศักดิ์ นัคลาจารย์

ผู้ช่วยนักวิจัย
ปรมาภรณ์ มีสุวรรณ
ธัญลักษณ์ รุจิภักดิ์
เขาวลักษณ์ เจียรนัย
วรรณิ์ หุตะแพทย

หัวหน้าทีมคุมงานภาคสนาม
ชรัมภ์ บำรุงสุข
ชัยภักดิ์ เชื้อชวลิต
ธัญญา เจริญเครือ
นลินี กาญจนมาศ
นิพนธ์ ดาราวุฒิมาประกรณ์
นุชนารถ วงศ์จำปา
ปัญญา ทองคู่
ผกาวดี ทรูกานนท์
ไพลิน สมทรัพย์
สุคนธา ชัยภูมิ
สุรินทร์ภรณ์ ศรีอินทร์

งานบริหารธุรการและการเงิน
อรพรรณ หันจางสิทธิ์
จุฑากาญจน์ อดิชนานนท์
จารุวรรณ จารุภูมิ

หน้าว่าง

ภาคผนวก 5

รายชื่อผู้เขียนรายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)

ผู้เขียนรายงานสำรวจข้อมูลพื้นฐาน รอบ 2 (2544)

ธีระพงศ์ ตันติกพ
ปราโมทย์ ประสาทกุล
ปีทมา ว่าพัฒนวงศ์
ฟิลิป เกสค์
ยุพิน วรสิริอมร
รศรินทร์ เกรย์
วรชัย ทองไทย
ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต
สุรีย์พร พันพืง
อมรา สุนทรธาดา
อัญชลิ วรางค์รัตน์

บรรณาธิการ	สุรีย์พร พันพืง
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	จิรกิต บุญชัยวัฒนา

